

1/2002

1/2002

NIZOZEMSKÉ

LISTY

OBČASNÍK

ČECHŮ

A

SLOVÁKŮ

V

HOLANDSKU

V TOMTO ČÍSLE:

S.v.Alkmaar
M.B.Běliková
J.Čížek
L.v.Dijk
E.Horová
J.Kantůrek
B.Karlsson
A.Karpišová
M.Kollár
J.Kotala
M.Kocourek
L.Malinský
K.Nevu
L.Pflimpfl
V.Pokorná
K.Pospíšil
P.Prins
H.Šchenkova
V.Šadrak II.
L.Vavroušková
J.J.Jesenský j.h.
H.Krijt j.h.
J.Opolský j.h.

ROČNÍK DEVÁTÝ

ČÍSLO 1

2002

V TOMTO ČÍSLE SLOŽENKY

56 STRAN

8.ČERVNA HOTEL BIJHORST WASSENAAR
ODPOLEDNE NIZOZEMSKÝCH LISTŮ A ČESKÉHO CENTRA
Podrobnosti se dozvíte včas - Poznamenejte do kalendáře

NIZOZEMSKÉ LISTY

Vydává Spolek Čechů a Slováků v Holandsku,

Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR, Tel/Fax 072-5128141

PŘEDPLATNÉ EU 20.- zasílejte laskavě na adresu:

STICHTING TSJECHEN EN SLOWAKEN IN NEDERLAND,

C. Fabritiuspark 23, 1701 VP HEERHUGOWAARD,

Bankovní spojení: POSTBANK 606 53 37

(s označením **Předplatné a rok**, za který platíte)

REDAKČNÍ RADA: Liba van Dijk (vedoucí), Jaroslav Kantůrek, Ladislav Malinský

Externí členové: Eva Horová (Praha), Hana Schenková (Delft)

Pokladní: Monika Kaandorp - Váňová

Redakce nezodpovídá ani za obsah, ani za gramatickou správnost podepsaných článků, zaslané příspěvky nevrací a vyhrazuje si právo tyto případně redakčně zkrátit, event. upravit. Otištěné články nemusí být vždy shodné s názory redakce.

Adresa pro DOPISY, LUŠTÍRNU, INZERCÍ a AUTORSKÉ

PŘÍSPĚVKY: N.L., Sirtemastr. 287, 2513 XL DEN HAAG

Toto číslo vychází na jaře 2002

OBSAH:

- 03 Místo úvodu - L.M.
- 04 Důležitá informace !
- 05 Volby do PS ČR - K Pospíšil
- 06 Informace o vládním programu - K.Pospíšil
- 07 Konzulárne informácie - M.Kollár
- 08 Nová tvář Internetu - J.Čížek
- 09 Paříž - tak trochu jinak III. díl - M.Kocourek
- 13 Sněholamy - E.Horová
- 15 Povídání o mateřštině - B.Karlsson
- 17 Vila Tugendhat - J.Kantůrek
- 18 Pohled z druhého břehu - L.Vavroušková
- 19 Veletrh MZV - L.v.Dijk
- 20 Hledači pevného bodu - L.Pflimpfl
- 22 České centrum informuje - J.Kantůrek
- 24 Divadelní čtvrtletka - K.Neveu
- 26 Slepec - J.J.Jesenský, J.Opolský
- 28 Rozhovor s H.Krijtem - K.Neveu, H.Schenková
- 31 Ještě o příslovích - V.Pokorná
- 32 Listování minulým rokem - L.Malinský
- 34 Zajímavosti z kultury - České centrum
- 37 Obchod s lidmi - L.v.Dijk
- 38 Osmý div světa - L.Malinský
- 40 2002 - rok české kuchyně - J.Kotala
- 41 Víte, že . . . - L.M.
- 44 Zoetermeer - Nitra - A.Karpišová
- 45 Brno a veletrhy - M.B.Bělíková
- 46 Stalo se, stane se . . .
- 48 Nejenom dětský koutek - V.Šadrak II.
- 49 Pozvánka do lázní Jeseník - M.B.Bělíková
- 50 Divoké včely - K.Neveu, H.Schenková
- 51 Dopis Šadrakovi - S.v.Alkmaar
- 52 Telefony v Česku - Info
- 53 Visegrádská ostuda v Den Haagu - K.Neveu, P.Prins
- 54 Ledacos - L.M.
- 55 Zadní strana: O reklamě - L.Malinský

Příští číslo vyjde na prahu léta 2002

Redakční uzávěrka 15.května téhož roku

MÍSTO ÚVODU

Nizozemské listy vcházejí tímto číslem do devátého ročníku a doufám, že bude šťastnější než byl rok minulý. Hned první číslo vstoupilo do nového ročníku několika pamětihodnými událostmi, z nichž některé mají svá chapadla do daleké budoucnosti. Na prvním místě je to jistě monetární unie určité části Evropy, která po počátečním nadšení ukázala v praxi přece jen určité dětské nemoce, včetně otázky kdy, kdo a jak bude připuštěn k plánovanému rozšíření této evropské (světové?) unie. A vychází najevo, že nejen v táboře uchazečů o členství jsou žalobníckové, kteří ukazují prstem na sousedy, že dělají to a ono, což oni nedělají, a naopak, když my ne, tak oni taky ne. Což se mi nezdá tak nejlepší základ pro věčnou spolupráci, neb cestu zpátky si představit nelze.

Zanedlouho poté zabavila svět, a Holandsko především, romantická Svatba století v královské rodině, Alexander versus Maxima. Přes počáteční protesty proti volbě nevěsty se podařilo brilantní taktikou vládních činitelů sjednotit lid a vytvořit z kontroverzní osoby symbol národního obdivu. Kritický občanek se ptá, proč tato vládní obratnost chybí tak zoufale často v ostatních záležitostech, pro které je vláda v první řadě volena.

Tato otázka nabude záhy na aktuálnosti, neb v dohledné době tohoto roku dojde k volbám, shodou okolností v obou našich zájmových státech, v Česku i v Holandsku. Český systém bude mít premiéru v možnosti volit na svých zastupitelských úřadech v cizině, o čemž blíže informuje uvnitř Listů zpráva konzulární sekce české ambasády v Den Haagu.

Někdo si tedy bude moci vybrat volit buď doma anebo . . . Kde vlastně? Kde je doma a kde je zde? Těžká otázka, kterou si klade mnohý z nás, která však ztrácí pomalu na důležitosti. Zde v Holandsku jsme našli nově *doma*, ale vím, že bude-li hrát Česko v jakémkoli sportu utkání proti Holandsku, budeme fandit Česku. A je tedy vůbec důležité, kde jsme doma? Snad ani ne moc.

K volbám bude nutné si vybrat co, nebo koho volit, což je občanská nutnost svobodného rozhodnutí, ale krajně nesnadná. Bude asi jednodušší přecedit, koho *nevolit*, kdo nesplnil očekávání. V Holandsku to nebude tak těžké, protože každá ze čtyř větších stran se v poslední době nějaký čas podílela na členství ve vládě, a jak zkušenost dokázala, nic kladného nedosáhla a plně selhala. V Česku, kde před volbami se politické strany rozpadají nebo rozcházejí, a naopak mocichtivé, byť nesourodé, hrozí nic neřešícím, téměř patologickým stmelováním. Babo rad', ale rad' dobře, bude to nadlouho.

A jak jsou na tom Listy? I my jsme byli zasaženi strašidlem šetrnosti, které rostlo celý loňský rok a jemuž padla za oběť řada dobrých akcí a dosud životaschopných institucí. Z vlastních sil jsme si vedli dobře, právě za minulý rok stoupl počet *platících* čtenářů (kteří nejvíce rozhodují o našem bytí či nebytí) do uspokojivých hodnot. Přesto nejsme ještě zcela soběstační, tisk se prodražuje a poštovné je na tiskoviny neúměrně vysoké. Životnost nám zachraňoval příspěvek, který dostáváme na vydávání Listů od centrálního úřadu. Příspěvek není sice velký, ale zato začíná být v rámci všeobecného tlaku šetření pro budoucnost nejistý.

Bude tedy, jako dosud, opět záležet na vás, na našich platících čtenářích. Obnovíte-li všichni včas na přiložených složenkách své předplatné, je první a hlavní pozitivní krok učiněn; neváhejte tedy. Máte-li možnost získejte ze svého okolí předplatitele, třeba nám to pomůže uhradit poštovné. O Listy je překvapivě velký zájem i mimo Holandsko, především v Česku, kde však naráží na vysoké předplatné v přepočtu na Euro. Všimněte si naší nabídky téměř polovičního předplatného vašim přátelům v Česku i v cizině, které lze platit zde. Nabídku najdete uvnitř Listů.

I když jsme již omezili zasílání volných, tzv. propagačních výtisků na minimum, hodláme do doby, než bude znám dostatečný počet předplatitelů, posílat výtisky jen skutečným plátcům. Domníváte-li se, že propagační výtisk posílaný na vaši adresu plnil své poslání, spojte se s námi a my vaše zdůvodnění rádi vezmeme na pořad.

Věříme, že společně překonáme nastíněné situace a těšíme se na rok příjemné spolupráce ve zdraví a obapolné spokojenosti.

Za redakci

J. Malinský

! INFORMATIE PRO VÁS !

Složenky: Zdá se, že problém složenek nás straší na více frontách. S omluvou za zpoždění najdete v tomto čísle složenky k úhradě předplatného na rok 2002. Můžete je použít k placení pomocí banky nebo post-girem. Věnujte prosím pozornost jejich vyplňování, nezapomeňte uvést čitelně své jméno a adresu, bez tohoto údaje vám nemůžeme Listy zasílat, ani banka ani pošta nám totiž podle vašeho konta vaši adresu neprozradí.

Předplatné Listů na rok 2002 je EUR 20.-, případný příspěvek Spolku vyznačte v pravém horním rohu složenky (razítko). Tedy asi takto:

euro-acceptgiro over te schrijven te storten	☒	Předplatné NIZ.LISTY € 20.- Příspěvek Spolku : _____
3 20 euro 0 ct		handtekening
van girorekening of bankrekening 8 7 6 5 4 3 2 1		zijn alle rode rubrieken ingevuld?
van/door		formulier uitsluitend bestemd voor betaling in euro's
naam <i>Václav Šašrka</i>		• 134792-E01 D002
adres <i>Sultauštr. 99</i>		formulier met blauwe of zwarte inkt invullen
plaats <i>2730 UB PLITZDORP</i>		☉ gezamenlijke banken en postbank ☒
op rekening <i>6065337</i>		
van <i>Sticht. Democratische Tsjechen en Slowaken in NL Carel Fabritiuspark 23, 1701 VP Heerhugowaard</i>		
indruk verboden	de ruimte hieronder niet beschrijven	met voorzet
☐ betalingskenmerk	☒ van rekening	☐ euro
		☒ ct
		☐ diversen
		☒ naar rekening
		code

0016065337+ 12>

HLEDÁ SE ČTENÁŘ,

který platil takto (ne)vyplněnou složenkou a nedostal Listy 2001 a možná není sám. Podpis nečitelný, adresa žádná a banka ani pošta neprozradí. Prosíme **PŘIHLAŠTE SE !**

acceptgiro	Bijdrage
over te schrijven te storten	
35 gld	
van girorekening	van bankrekening
	4 1 1 6 7 4 9 0 0
	de ruimte hieronder niet beschrijven
	PP11203 D002
6065337	formulier met blauwe of zwarte inkt invullen
Stichting Democratische Tsjechen en Slowaken in Nederland Carel Fabritiuspark 23, 1701 VP Heerhugowaard	gezamenlijke banken postbank en spaarbanken
indruk verboden	de ruimte hieronder niet beschrijven
☐ betalingskenmerk	☒ van rekening
	☐ gld
	☒ ct
	☐ diversen
	☒ naar rekening
	code
411674900< 000035000+	16065337+ 32>

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR KONÁNÍ VOLEB V ZAHRANIČÍ KAREL POSPÍŠIL

V roce 2002 se poprvé uskuteční volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR i na zastupitelských úřadech v zahraničí. Hlasovat mohou občané ČR, kteří mají bydliště mimo území ČR, i občané, kteří mají na území ČR trvalý pobyt, ale z nějakého důvodu (např. turistika, zaměstnání atd.) pobývají v době konání voleb mimo ČR. Volit mohou občané ČR, kteří dosáhli v den voleb věku 18 let.

Volby na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí jsou upraveny:

zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 64/2001 Sb. a zákona č. 37/2002 Sb.,

vyhláškou MZV č. 351/2001 Sb., kterou se určují zastupitelské úřady České republiky v zahraničí, kterým budou při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu hlasovací lístky dodány, a zastupitelské úřady České republiky v zahraničí, kterým budou hlasovací lístky zaslány k vytištění nebo rozmnožení přenosovou technikou,

Hlasování bude probíhat na velvyslanectvích a generálních konzulátech České republiky, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky. Při zastupitelských úřadech, na kterých bude probíhat hlasování, se vytvářejí zvláštní stálé volební okrsky. Korespondenční hlasování zákon neumožňuje.

Na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí mohou hlasovat dvě skupiny voličů:

- První skupinou jsou státní občané ČR, kteří budou zapsáni do zvláštního seznamu voličů vedeného zastupitelským úřadem. Do tohoto zvláštního seznamu mohou být zapsáni ti státní občané ČR, kteří mají bydliště mimo území ČR a kteří podají písemnou žádost o zápis, doloženou originálem, popř. ověřenou kopií dokladů potvrzujících totožnost žadatele, jeho státní občanství ČR a bydliště v územním obvodu zastupitelského úřadu, kde má být zapsán do zvláštního seznamu. Žádost musí být doručena anebo předána zastupitelskému úřadu nejpozději 40 dnů před dnem voleb.
- Druhou skupinu tvoří voliči, kteří budou na zastupitelském úřadu hlasovat na voličský průkaz. Ten bude vydán voliči, který nebude moci volit ve volebním okrsku, v jehož stálém seznamu voličů je zapsán, na jeho žádost obecním úřadem v ČR podle místa trvalého pobytu voliče na území ČR (popř. zastupitelským úřadem ČR v zahraničí, pokud volič bude zapsán ve zvláštním seznamu voličů vedeném tímto zastupitelským úřadem).

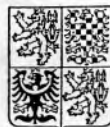
Prezident republiky vyhlásil volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu a stanovil **dny konání voleb na pátek 14. června 2002 a sobotu 15. června 2002.**

První den voleb začíná hlasování ve 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Druhý den voleb začíná hlasování v 8.00 hodin a končí ve 14.00 hodin.

Důležité upozornění:

Před hlasováním je každý volič povinen prokázat svou totožnost a státní občanství cestovním pasem ČR.

INFORMACE O VLÁDNÍM PROGRAMU PODPORY KRAJANŮ V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ KAREL POSPÍŠIL

Program je připravován Ministerstvem zahraničí ve spolupráci s Ministerstvem školství ČR a zahrnuje: a) jedno a dvousemestrální studijní pobyty na veřejných vysokých školách v ČR,
b) čtyřtýdenní jazykový kurz českého jazyka v ČR,
c) vysílání českých učitelů ke krajauským komunitám.
Finanční náklady na zajištění tohoto programu jsou hrazeny vládou ČR.

Ad a) Kritériem pro udělení stipendia je kromě odborných předpokladů zejména to, zda absolvent využije vědomosti získané během studijního pobytu v ČR ve prospěch krajauské komunity. Žádosti včetně potvrzení krajauského spolku se zasílají prostřednictvím velvyslanectví ČR a to do 15.4. pro studium v zimním semestru a do 15.9. pro studium v letním semestru běžného roku.

Ad b) Kurz českého jazyka pro krajaný

Kurz je zpravidla organizován na přelomu července a srpna (letos od 26.7 do 23.8. 2002) ve studijním středisku Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Dobrušce a v Zahrádkách u České Lípy. Hrazena je výuka, stravování, ubytování a nezbytná zdravotní péče.

Kurz je určen především pro ty krajaný, kteří český jazyk nějakým způsobem využívají ve prospěch širší krajauské komunity (učitelé češtiny z řad krajanů, redaktoři krajauského tisku nebo vysílání ap.). Praktická výuka probíhá od pondělí do pátku dopoledne, celkem 90 vyučovacích hodin ve skupinách dle stupně pokročilosti znalostí účastníků. Bude otevřena třída pro úplně začátečníky.

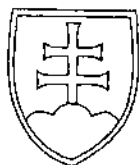
Věkový limit je stanoven **od 18 let**, t.zn., že do kurzu se mohou přihlásit krajané, kteří 26.7.2001 dovrší 18 let.

Na závěr kurzu bude vydáno osvědčení. Pro účastníky je připraven mimoškolní program, v jehož rámci se seznámí s historickými památkami měst, folklórem, přírodními krásami a životem lidí v ČR. I tyto akce jsou hrazeny MZV ČR.

Přihlášku obdržíte na konzulárním oddělení velvyslanectví ČR. Vyplněnou přihlášku spolu s příloženým doporučením krajauského spolku zasílejte prostřednictvím velvyslanectví na Odbor kulturních a krajauských vztahů MZV ČR nejpozději do 19. dubna 2002.

V souladu se zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR je student povinen si za účelem studia vyřídít víza k pobytu s patřičným dvouměsíčním předstihem, pokud student nevlastní platný cestovní pas ČR.

**8.ČERVNA 2002 TRADIČNÍ ODPOLEDNE
NIZOZEMSKÝCH LISTŮ A ČESKÉHO CENTRA
OPĚT V HOTELU BIJHORST - WASSENAAR
PODROBNOSTI SE DOZVÍTE VČAS**

KONZULÁRNE INFORMÁCIE ZO SLOVENSKA ZÁKON O ZAHRANIČNÝCH SLOVÁKOCH

MILAN KOLLÁR

Vážení priatelia, milí krajanovia,

zákon o zahraničných Slovákoch č. 70/1997 Z. z. síce nadobudol platnosť už v roku 1997, avšak pre krajanov žijúcich v Holandsku, ktoré neuplatňuje prax dvojitého občianstva, je tento zákon aktuálny aj dnes. Občania Slovenskej republiky, ktorí sa z akýchkoľvek dôvodov rozhodli zriecť svojho slovenského občianstva, sa dňom doručenia listiny o prepustení zo štátneho zväzku stávajú vo vzťahu k Slovenskej republike cudzincami. A to so všetkými dôsledkami z tejto skutočnosti vyplývajúcimi. Preto si v krátkosti pripomeňme hlavné ustanovenia zákona, ktoré tieto dôsledky, hlavne negatívne, čiastočne eliminujú.

Žiadosť o priznanie postavenia zahraničného Slováka môže podať každá osoba, ktorá je staršia ako 15 rokov, nie je občanom Slovenskej republiky a môže preukázať svoju slovenskú národnosť alebo slovenský etnický pôvod. Do žiadosti je možné zahrnúť aj deti mladšie ako 15 rokov. Skutočnosť, či žiadateľ bol alebo nebola v minulosti slovenským občanom nie je podstatná. Žiadosť je pritom možné podať na diplomatickej misii alebo konzulárnom úrade Slovenskej republiky v zahraničí alebo priamo na Ministerstve zahraničných vecí SR v Bratislave.

Osoba, ktorej bolo udelené postavenie zahraničného Slováka a bol jej vydaný preukaz zahraničného Slováka, môže:

- sa dlhodobo zdržiavať na území Slovenskej republiky a môže požiadať o vydanie povolenia na trvalý pobyt v Slovenskej republike priamo v Slovenskej republike prípadne na diplomatickej misii alebo konzulárnom úrade Slovenskej republiky v zahraničí,
- požiadať o prijatie na štúdium na ktorúkoľvek školu nachádzajúcu sa v Slovenskej republike,
- požiadať o prijatie do zamestnania bez vydania povolenia na pobyt na území Slovenskej republiky a bez povolenia na zamestnanie,
- požiadať o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky z dôvodov hodných osobitného zreteľa,
- požiadať o povolenie výnimky na výplatu dávok dôchodkového zabezpečenia do cudziny, ak splní podmienky nároku na ich poskytovanie na území Slovenskej republiky.

Štát taktiež poskytne zahraničnému Slovákovi, ktorý je poberateľom starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, 50 % zľavu z ceny cestovného lístka v miestnej hromadnej doprave, vo vnútroštátnej železničnej a vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave. Ak takáto osoba dovŕšila 70 rokov veku, štát jej poskytne bezplatnú dopravu v miestnej hromadnej doprave, vo vnútroštátnej železničnej a vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave.

Zvýhodnenia vyplývajúce zo zákona sa vzťahujú aj na deti zahraničného Slováka vo veku do 15 rokov zapísané v preukaze zahraničného Slováka. Preukaz je platný len na území Slovenskej republiky.

Bližšie vysvetlenie k celej problematike a informáciu, aké doklady je potrebné k žiadosti o priznanie postavenia zahraničného Slováka priložiť, môžu čitatelia získať priamo na konzulárnom oddelení veľvyslanectva Slovenskej republiky v Haagu, Parkweg 1, 2585 JG Den Haag, tel.: 070 416 7773 (každý pracovný deň od 9:00h do 12:00h).

NOVÁ, PŘÍVĚTIVĚJŠÍ TVÁŘ INTERNETOVÉ STRÁNKY ZASTUPITELSKÉHO ÚŘADU V HAAGU

JAN ČÍZEK

Vážení čtenáři,

v polovině února tohoto roku byla dokončena omlazovací kúra (*face-lift*) internetové stránky Velvyslanectví České republiky v Haagu (viz níže uvedené vyobrazení úvodní strany).

Hlavní změna spočívá v nové grafické podobě titulní stránky a v rozšíření objemu informací v českém jazyce. Návštěvník internetové stránky ZÚ Haag si může vybrat ze základního menu informací v češtině a angličtině. Stránka byla obohacena úvodním slovem velvyslance Petra Kubernáta, nově byly zařazeny rubriky o historii diplomatických styků mezi Českou republikou (Československem) a Nizozemským královstvím a také přehled platných smluvních dokumentů. Plánujeme pravidelné zařazování informací o důležitých akcích zastupitelského úřadu včetně informací o návštěvách politických činitelů a jiných důležitých jednáních a událostech v bilaterálních vztazích. Najdete zde také informace o volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, kterých se poprvé budou moci zúčastnit i občané České republiky žijící nebo pobývající v cizině.

Původní adresa internetové stránky ve dvou podobách www.mzv.cz/hague (mzv znamená Ministerstvo zahraničních věcí), resp. www.mfa.cz/hague (mfa znamená Ministry of Foreign Affairs) zůstala zachována.

Přejeme návštěvníkům internetové stránky našeho zastupitelského úřadu co největší uživatelský komfort a hlavně hodně úspěchů při vyhledávání potřebných informací. Uvítáme připomínky a náměty k dalšímu vylepšení této internetové stránky včetně poskytnutí užitečných nových adres, které mohou být zařazeny do rubriky odkazů. Hlavně ale naši stránku brzy navštivte a informujte o její existenci co nejširší okruh svých přátel a známých!

O velvyslanectví ◊

Zprávy a události ◊

Vzájemné vztahy ◊

Víza a konzulární informace ◊

Obchod a ekonomika ◊

Velvyslanectví České republiky v Nizozemsku

Embassy of the Czech Republic in the Netherlands

◊ About the Embassy

◊ News and Events

◊ Bilateral Relations

◊ Visa and Consular Information

◊ Economy and Trade

◊ General Information on the Czech Republic

◊ Czech Republic and the EU

◊ Culture and Education

◊ Cultural Events

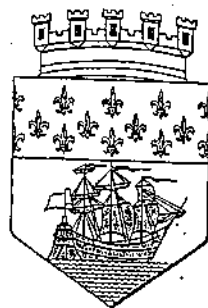
◊ Press Releases

◊ Useful Links

PAŘÍŽ - TAK TROCHU JINAK

MILAN KOCOUREK

ČÁST TŘETÍ A POSLEDNÍ

O turistech, číšnicích a o těch druhých.

Rozkvetlé záhony v Le Jardin de Luxembourg přivábily v hřejivém odpoledni téměř celou Paříž. Zejména ti mladí, zamilovaní, v lehkých objetích, v úkradných polibcích. Nedají se vyrušit rejem turistů. Obrovské, dobře organisované chomáče lidiček a lidí, zejména těch, co přelétávají ze země vycházejícího slunce. Poháněni výmluvnými průvodci, nasedají jako mračna kobylek všude tam, kde se jen dá. V parcích, náměstích, museích, výstavních síních, na bulvárech. Vynikají záviděníhodnou, dokonale vytrénovanou pružností. Vytrvale fotografují. V stoje, v kleče, v předklonu, v záklonu, v dřepu, z profilu, en face.

Ach, Paříži, ty ubohá, ty ofotografovaná! A pak, se snášejším se podvečerem, to hemžení zvolna ustává. Mladé dvojice, v mihotavém rozhovoru, se rozplynou na Place Ed. Rostand a svěří se bulváru St. Michel.

V tom okamžiku se vás Paříž optá, tak jako Roxana, „J'étais jolie, alors?“ - a je na vás přispěchat s odpovědí „vous n'étiez pas vilaine“ (v překladu knížete českého básnictví: A hezká byla jsem? Ach, o to nebyl strach!).

Když jsem tak ty mladé dvojice pozoroval, připomněl jsem si blízkost rue de Flérus. Zastavíte se u domu čis. 27 a nahlédnete do zahradního dvorku. Jako byste ještě dnes slyšeli káravá slova o ztracené generaci, jimiž častovala Gertruda Steinová mladého Hemingwaye.

Pomyslí: milá paní Gertrudo, ten váš „speech“, který jste tak ráda Erniemu servírovala, byl jen pouhým ženským štěbetáním oproti tomu, co později v Evropě, ve světě, následovalo! O tom bychom vám, my Češi, něco velmi pěkného pověděli!

Jak je to vlastně s tou ztracenou generací? Kde začíná a končí pojem „la génération perdu“? Tak mě napadlo, jsou všichni ti mladí lidé, z podvečerní luxemburské zahrady - a nejenom oni sami - předurčení stát se opět tou ztracenou generací? Anebo jsou již ztraceni? Takové myšlenky jsem rychle zapudil. Samozřejmě je to nesmysl. Je totiž na každé generaci, aby jí tu „ztracenost“ nikdo nenamluvil, aby se sama nekompromisně postarala o to, aby se nestala ztracenou!

Voilà, exactement, bon.

Je zajímavé, že některá rčení, náhodně slyšená slova, ulpí na vás jako pel, provázi vás přelétavě od místa k místu. Vnucují se stále jako ostinátní motiv. Tato slovní passacaglia vám umožní a dovolí, když chcete, a vy jistě chcete, neboť jsme v Paříži, vytvářet nad ostinátním tepem životní rušnosti ty přečetné, zajímavé variace poznávání.

Chomáče turistů, o nichž už byla řeč, nejenže dovedou z každé posice fotografovat, ale dovedou též s neuvěřitelnou schopností měnit překvapivě náhle, amoebovitě, tvar. Tentokrát jsem je zastihl, na stovky metrů hadovitě protáhlé, u Centre Pompidou, ve snaze se vplížit do útroby této předimenzované, dejme tomu, plechovky. Udivují trpělivostí a než je vnitřek Art modern vsaje, mají možnost se obeznámit a také podívat architektonické nápaditosti charakterizující naši dobu.

U starých mistrů zcela právem oceňujeme, a stále obdivujeme, jejich klidnou, rozvážnou, důslednou snahu sdělit a uchovat budoucím ducha oné doby, v níž jejich stavitelské výtvořky vznikly. Centre Pompidou si nikterak nezadá. Je dokonalým ztvárněním naší uspěchanosti, v níž morální a humanitní hodnoty doznávají obdivuhodně podivných přemetů. Nejsme to též

my, velké děti, ochotně přihrávající, lehkovážně bavící se, nechající se nadchnout pro nicotnost, pro rozkoš prchavého okamžiku? Aby v zápětí nás tato povrchní zábava či hračka přestala bavit. Pohodit, zahodit. Holanďané mají pro tento příznak velmi přiléhavý, výstižně symbolizující výraz „wegwerpmaatschappij“. Jest-li zub času předčasně nezničí tento charakteristický znak našeho nynějšího myšlení, citění a křepčení, pak bude výmluvně svědčit o naší chaotické době. Zůstává však otevřena otázka, zda v kladném smyslu. Úsudek si utvořte sami.

Máte-li nazbyt nějaké ty stovky franků, můžete si objednat Laurent-Perrier (Grand Siècle „La Cuvée“) u zpívajícího číšníka, v příjemném prostředí slavné kavárny „Les Deux Magots“. Jste překvapeni? Představte si, číšník, a on si propěvuje! Nepochopitelné! To vám hned zachutná quiche aux poireaux. S jakým elegantním způsobem dovede tuto pochoutku servírovat! Formidable! Postarší, hádali byste mu tak před penzí, štíhlý, na Francouze poněkud vyšší postavy. Pod hustým obočím, pronikavé oči sledují a už předem odhadují přání hostů. Připomněl mě tu „starou gardu“ pánů vrchních, kteří znali intimní tajemství všech těch geniálních bohémů, počínaje Picassem, Prevértem, Joycem, Hemingwayem a konče Sartrem se Simone de Beauvoir. Dnes se do této Café litteraire, na Place Saint-Germain-des-Prés, slétávají američtí spisovatelé v naději, že něco načerpají pro své písmotiny z kumštýřského fluida těch nostalgických dvacátých let, aby tak oživilí jejich vysychající inspirační zdroj. Zapominají, že v pozérství, ve skleníkovém vysedávání nad bílým papírem s patřičnou dávkou drog a alkoholu, se literatuře, tvůrčí práci nedaří. Stále platí hemingwayovské, že spisovatel nemůže psát o tom, co sám neprožil, čím se z plna srdce neradoval a čím se sám neprotrpěl. Lze jen doufat, že ne nadarmo vysedávali u Les Deux Magots, a že přece jenom něco pochytili ze životního optimismu zpívajícího číšníka.

Méně do zpěvu je žebrákovi, postávajícímu poblíž této slavné kavárny. Celý ten svůj majetek, vmačkaný do ošuntělého baťohu, odkládá u okapové roury sousedního domu jako opěrný bod svého okruhu působnosti. Je to svým způsobem živnost s přísně vymezeným rayonem, podobně jako u legendárních clochardů. Když jej pozorujete, tak se vám zdá, že neustále oslovuje kolemjdoucí, ba že dokonce, v několika obletujících krocích, je provází. Dle jeho gestikulací, rozmrzelého, ještě poměrně mladého obličeje, usuzujete, že opět - a to už po kolikáté - nepořídil.

Spoustu spěchajících lidiček, vnořivších se z Metra na Place St. Michel, stihly ještě poslední paprsky sklánějícího se slunce po bezoblačném, teplém dnu. Jak slunce zmizelo za fasádou protilehlých domů, o to výrazněji vyvstal reliéf fontány St. Michel.

Na jednom z nároží stále rušného, pohyblivého náměstí, jsem studoval la carte de restaurant. Dvě mladé Američanky si přisedly k vedlejšímu stolu. Jak vyplynulo z řeči, intonací připomínající středozápad, patrně studentky. Je dobrým zvykem, že universita, na které ve Státech studují, vyžaduje pobyt v cizině na zkušenou, na zdokonalování ve studijním oboru či v jazyce. Pobyt v Paříži, většinou jeden až dva semestry, je financován ze školného, již předem ve Státech uhrazeného.

Mladé, půvabné a také optimisticky sebevědomé, jak Američanky oproti Evropankám dovedou být. Živě se bavily. Nešetřily kritikou. Měly namířeno na francouzské muže. Drtivě ironizovaly a zatracovaly jejich bezbřehou domýšlivost. Ti stále totiž věří v jejich - už pohasínající - gloriolu neodolatelných „French lovers“. Předpokládají, že všechny ženy již předem neodolají a bezvýhradně podlehnou jejich šarmu. Jak však ukázaly poslední statistiky, publikované ve francouzských časopisech, je to s jejich „neodolatelností“ špatné.

Korunu tomu nasadil francouzský časopis Le Point. V anketě se zabýval otázkou, jak Evropa soudí o Francouzích. Vyšlo najevo, že ti se stále považují za velmoc. Nemohou se zbavit pocitu méněcennosti, jež mají vůči Spojeným státům. O jejich vztahu k cizincům raději pomlčet. Jsou však tolerováni. Francouz si povzdychne: je to nutné zlo, státní kasa se musí

plnit. Pokud jde o Francouze samotné, jsou, dle ankety, považováni za arogantní, šovinistické, egocentrické. Dodal bych ještě, ale to v anketě uvedeno nebylo, dejte si pozor na dálnicích! Přihází se často, že auta s cizí poznávací značkou, dejme tomu třeba NL, jsou domorodci předjížděna, s cílem vás „odříznout“. Cut off! Náhlym manévrem doprava, se vůz předjíždějícího ocitá těsně před vámi. Jen tak tak stačíte brzdit, abyste předešli hrozící kolisi. Četl jsem o tomto dopravním pirátství již dříve v holandských novinách. Nechtěl jsem tomu věřit. Přesvědčil jsem se o tom sám na téměř prázdné dálnici mezi Lille a Paříží. Bral jsem to sportovně, jako snad projev, nebo dokonce malou ukázkou přátelské pohostinnosti, která vás očekává.

Po kávě a jednom dortu, který si poctivě rozdělily, dbajíc zřejmě na štíhlou linii, zaplatily. Kámen úrazu! Tentokrát to nebyl náš známý zpívající z Les Deux Magots. Ale patrně nějaký zneuznaný přeborník v házené. Bankovky a drobné, které měl po vyúčtování vrátit, prostě na stůl nonšalantně házel. A ty milé Američanky měly co dělat, aby porov večerního vánku ty jejich studentské franky po Place St. Michel nerozházely. Byl zřejmě podrážděn jejich angličtinou. Konversoval tvrdošjně francouzsky, ačkoliv, jak se ukázalo, anglicky uměl. Nezdořilost, pramenící patrně z pochybného, možná i primitivního pocitu nadřazenosti vůči cizincům. To máte tak, milí čtenáři, a s tím se už musíte smířit: i když mluvíte plynně francouzsky, Francouz vám nikdy neodpustí, že jste se nenarodili s výslovností hodné Sorbonny.

Voilà, exactement, bon.

Ale počkejte, ono to všechno není tak zlé. Abychom si dobře rozuměli. Jste konec konců v Paříži a je na vás brebentit francouzsky. Zkrátka a dobře, setkáte-li se s podobným číšníkem či jiným, poskytujícím „služby“, máte smůlu. O to větší smůlu máte, když v naší vlasti mluvíte česky a když se ukáže, že jste vlastně česky mluvit neměli. Že ta vaše čeština je k vašemu neprospěchu. Ale to už jsme na chvíli přeskočili v Paříži do restaurace v Praze na Národní třídě, nebo dejme tomu, do restaurace brněnského Grand hotelu. (Možná, že i někam jinam. Máte také podobnou zkušenost?). Ve zcela neomalené formě vám dají najevo, že vám blahosklonně, nebývale ochotně a rádi odpustí jakoukoliv cizí řeč, „macht nichts, um Gotteswillen“ dejme tomu „auch diese, zum Beispiel“, i se špatnou výslovností, jen když je cizí, freilich! Přednostní a zdvořilou obsluhu máte zaručenou! Věřte, vážení, to jste pak schlíplí, zkrátka scvrkli jste se. Snad to není pandemický morbus cisnicus! Nevím. Ten prozpěvující číšník byl patrně výjimkou.

Vraťme se však opět do Paříže. Paříž by měla být zářným příkladem, opravdu, míním to zcela vážně. Na velkoměsto je obdivuhodně čistá. Bez pohozených papírů, bez smetí. Už s rozbřeskem dne, za chladného svítání, do ještě prázdných ulic, vyrazí sympatičtí zelení všudybylové. Paříž, letně ozelenalá nejen květy, trávničky, listím stromů v zahradách a na bulvárech, ale též těmito pilnými lidičkami, okostýmovaných do zelených overalů, ohánějících se střelhitě zelenými košťaty a přesunujících se z místa na místo v zelených nákladáčcích. Div, že ještě nemají zelené paruky jako v nějaké dobře a vtipně narežirované férii. A než se rozproudí život na ulicích a bulvárech, už je Paříž zbrusu zametená, vlaze čistá a vydrhnutá zurčící vodou ze Seiny, rychle ubíhající ve stružkách podél chodníků. Záviděníhodné!

O Paříži se dá psát do nekonečna. Všechny ty úvahy, filosofování, (snad tu a tam ta nějaká rozmrzelost) namátkou nastřádané na rozmanitých místech, neberou nic na přitažlivosti této vábné a věčně mladé svůdnice. Je na každém, aby si o tomto báječném městě na Seině, o těch všech zajímavých Pařížanech, vytvořil svůj vlastní názor. Bezprostřední zkušeností, pozorováním, obdivem nebo i kritickým pohledem.

Jedno je však jisté. Paříž je a navždy zůstane přitažlivým klenotem. Pravdu má Hemingway. Paříž se musí vidět a hlavně zažít v mladých letech. Pak zůstane s vámi po celý život a vždy se budete rádi do ní vracet. Pokaždé myslím, na vás, vy mladí, u nás doma, ve vlasti. Máte nyní

neomezenou možnost cestování, což je, a mělo tak vždy být, naprostou samozřejmostí. Za našich mladých let tomu tak nebylo, bohužel. Marně jsme s nadšením drmolili verše Sous le pont Mirabeau coule la Seine et nos amours...! a ještě jiné, jiné! Marně!

Ach, zas ten prokletý flash back! Když se procházím vlahým večerem po Champs-Élysées, vzpomenu na ten jarní podvečer, chladný a deštivý. Světla na České ulici v Brně se již matně odrážela na namoklé dlažbě. Spěchal jsem z kliniky, po únavném operačním dnu, abych ještě stihl nejnovější vydání Lettres français. Byl to jeden z mála francouzských časopisů, které byly tehdy, na začátku těch ošemetných padesátých let, vůbec k dostání. Yves Montand se Simone Signoret uváděl svoji právě vydanou knížku „Du soleil pleine la tete!“. Vzpomínám na ten článek, jehož název mě obzvlášť zaujal, jako i na ty fotografie ze Champs-Élysées. To přece tehdy znělo povzbudivě „hlava plná slunce“! Nemyslíte? Nadarmo. Pro nás, tehdy mladé, byla Paříž něco nesmírně vzdáleného, nedostižného, jen něco nesměle tušeného, něco o čem se dalo jenom v matných představách snít.

V Brně v ten podvečer pršelo. To nebyl lehký, svěží, konejšivý jarní déšť. Byl to déšť, jak se nám tehdy právem zdál, podivný, sirný, z těžkých, do ruda zbarvených mraků. V nedohlednu bylo slunce, jehož měl tehdy Yves Montand, a jiní šťastnější, „plnou hlavu“. Záleží nyní jen na vás! Abyste i vy, vy všichni mladí, měli hlavu vždy jen plnou slunce! A všechny ty „spásonosné osly, kteří by vás sebehlučně oslovili“, kteří by usilovali, už opět, vám, tu vaši mladou hlavu zatmít, neuvěřte jim! Pošlete je nemilosrdně, šupito presto, k čertu, do všech horoucích pekel, je vous en prie, recommandé!

Paříž je jako zapečetěný milostný dopis, opentlený stříbřitě modrou stuhou Seiny. Je jen na vás jej otevřít a pohroužit se do jeho milostného obsahu, do jeho věčně proměnlivého, lákavého půvabu a současně zrazujícího předstírání. Už si myslíte, že ta svůdná milenka je vaše, že už ji svíráte v horečném objetí, že jste se jí zmocnili. Vaše žádostivé představy nabývají konkrétnějších tvarů - náhle se vám však vymknou, unikají - už pokolikáté! Neboť Paříž je jak nevypočitatelná milenka. A takové přece milenky jsou.

Voilà, exactement, bon.

Foto LM

SNĚHOLAMY A DOBA MODERNÍ

EVA HOROVÁ

(Psáno v Holandsku koncem ledna 2002)

Poznááte je? V dobách ne tak dávných stávaly v zimě kolem téměř každé české silnice. Vloni na podzim jsme se toulali krásnou krajinou kolem Telče a narazili jsme na jedinou, již dosti zvětšelou hromadu takových starých „sněholamů“. Poskytla nám posezení a příležitost k podumání nad během času. Říkali jsme si tenkrát, že asi dnešní silničáři mají onačejší techniku, závěje se v době globálního oteplování netvoří, a vůbec, kdo by se dnes tahal s takovými neohrabanými kusy dřeva.

A pak přišla ta letošní, na sních neobyčejně bohatá zima. A k tomu vítr. Rázem byly celé vesnice odříznuté od světa, hraniční přechody neprůjezdné. Meteorologové varovali při každé předpovědi počasí před závějemi a sněhovými jazyky. Správy silnic bědovaly nad tou nadílkou, nebyly peníze ani lidi, technika zastaralá a poruchová. A lidem začaly náhle chybět ty staré dobré sněhové zátarasy. Žurnalisté se začali pítit po jejich osudu. I ukázalo se, že na náhradu starých, rozbitých a zpuchřelých nejsou peníze. Nebo majitelé pozemků, na kterých by měly stát, nechťejí dát svolení k jejich postavení. A navíc, i když by se peníze našly a majitelé pozemků by byli vstřícní, nestálo by celé to snažení za to, protože „lidi by to stejně hned ukradli“. Dokonce jsem se někde dočetla, že byla viděna stará babička, an táhne sněhovými závějemi sánky, orientujíc se přitom podle tyčí, umístěných podle zaváté silnice. A k čemu že potřebovala saně? Nu, umisťovala na ně ty tyče, které za sebou pečlivě vytahovala, aby si je pak doma naštěpala do kamen. Asi tu cestu dobře znala i bez tyčí. A tak je nejjednodušší nedělat nic. Příroda je mocná, zima netrvá nikdy věčně, sněhy roztají. Silnice, vedoucí k hypermarketům a podobným radovánkám moderního člověka, se vyčistit daří. Lid obecný je vesměs spokojen neb může trávit weekendy koukáním na předměty a požíváním hamburgerů. K zábavě přispívají i politici, a to nejen v Čechách. Budou totiž letos zase všude volby. Tu se nechá předseda sněmovny vyfotografovat na reklamní billboard firmy, prodávající lyže (Volte Vólkl) a velmi se diví rozhořčeným intelektuálům: jakýpak střet zájmů či neetické chování, vždyť za to nedostal ani halíř! Tam se zase ministr vnitra musí hájit před sněmovnou, protože se nedaří zavřít všechny pašeráky drog. Tu má vláda máslo na hlavě kvůli neprůhledným veřejným zakázkám za miliardy korun, tam se zase přišlo na to, že sice veřejné zakázky jsou podle zákona „průhledné“, ale firmy, které se o tu zakázku ucházejí, se napřed domluví, nechají jednu vyhrát a pak se šábnou o zisk. Můžete hádat, v které zemi se odehrálo co. Obě země také budou nakupovat nové superdrahé stíhačky, a v obou zemích se nedostává peněz na doktory, sestřičky v nemocnicích, platy ve školství aj.

V Holandsku mají kliku, že jsou u moře a že jim tady tolik nesněží.

Ale hypermarkety už budou mít taky. Albert Hein se to naučil v Čechách, tam se jmenuje Hypernova či Albert, vidí, že to funguje, tak proč by nešel s dobou i doma. Hokynáři totiž patří do té stejné dávné minulosti jako sněholamy. Jen abychom jednou špendlíčkem nehrabali.

A pak máme ještě jedno vděčné téma: Temelín a Rakousko. Český tisk má již měsíce o čem psát. Začátkem ledna došlo k docela ostré diplomatické roztržce. Premier Zeman se nechal veřejně slyšet, že by se Rakušané měli zbavit Haidera a jeho Strany svobodných, neb jsou neonacisti, a Haider na to Čechům doporučil, aby se zbavili Zemana, protože je ex-komunista. Rakušané pořádají referendum proti Temelínu, Češi jsou přesvědčeni, že je to proti jejich vstupu do Evropské Unie. A že nás Rakušané nemají rádi, protože jsme rozbili Rakousko-Uhersko. Byla jsem zvědavá, co se o té aféře píše v holandském tisku. Nic moc. Anebo jsem si toho nevšimla. To asi ale vůbec nejsme tak důležití, my Češi, co. A to se prosím neustále zaobíráme naší národní identitou, charakterem a tak podobně. Po několika dnech celkem soustředěného čtení holandských novin jsem ale došla k názoru, že oni, ti Holanďané, mají svých starostí dost. Také tu je před volbami a je třeba se „profilovat“. Pravicová VVD stejně jako česká pravicová ODS chce trh a co nejméně státu, nějaký historik chce upevnit povědomí národní identity obnovenou úctou k Ústavě. Abychom se my, Holanďané, nerozplynuli v bezbarvé jednolitě šedi Spojené Evropy. Podobné starosti mají i někteří euroskeptici v Čechách. Ale všichni nakupujeme stejné předměty, nyní již ve velké části Evropy i za stejné mince a bankovky. Šlo to rychleji, než jsem si dokázala představit. To bylo obav o ztrátu národní identity, co s námi bude, nebudeme-li mít náš vlastní, národní gulden, marku, frank! No, nemáme, a ta nová, lesklá a barevná eura (mohli si ale vymyslet jiné jméno, žc. Tohle neleze z huby, smím-li to tak říci) máme stejně rádi jako ty historické peníze. Jen aby jich bylo dost. Dost na ty stíhačky, a na nákup těch nejlepších fotbalistů, a na více a lepších ... doplnit podle chuti.

Jakže jsem nazvala tenhle článek? Sněholamy a doba moderní. No vida. Možná, že až to euro dorazí do českomoravskoslezských luhů a hájů, budou i sněholamy. Nebo spíš ne. Určitě budou stíhačky, které budou splácet ještě naše vnučata. A bude více a lepších a větších hypermarketů. Já jen čekám, jak si tu svou budoucnost bude představovat nová generace, ta těch našich vnučat. Vzbouří se? Jestli ano, přála bych si být křepká stoletá babka, přidala bych se. Aby zas někdy bylo moderní jít pro chleba k pekaři a s botama na podražení k ševci, a mlíko by se klidně mohlo prodávat z konve. A nebyly by šílené krávy, klusající ovce, (sebe)vraždící maniaci. A nebo bychom o nich nevěděli, protože bych zrušila i noviny, televizi, radio a internet. Lidi by zase psali dopisy, které by roznášeli posílčci, a novinky bychom se dozvíдали od pocestných. Jen nevím, zda by pak byly třeba takové nějaké Nizozemské listy. I tak by to bylo lepší, protože bychom se možná častěji viděli.

Co je vlastně ta moderní doba? Internet a mobilní telefon? To jsou přece jen nástroje. Trochu rychlejší než posílčci a pero a papír, to je fakt. Přála bych si ale, aby mi někdo vysvětlil, v čem je opravdu ta velká výhoda. Pravda, píšu tohle na počítači, když se spletu, nic se neděje. Jde to rychle a jednoduše. O to méně ovšem přemýšlím nad tím, co a jak chci říct. Takže opět váhám nad takovou moderní vymožeností jásat. A hypermarkety? K šípku s nimi. Zkoušeli jste někdy si zajít do hypermarketu pro mléko a rohlíky?

A co když se moderní doba spíše než technikou, vyznačuje jinou, novou mentalitou přicházejících generací? Budou žít ve světě bez hranic, nebudou zatíženi národními mýty, nebudou umět psát rukou a počítat z hlavy, ale budou se muset o sebe a své děti starat stejně, jako jejich prapředci. Doufám, že jich většina bude jiná než ten čtyřletý holandský chlapec, který napadl hlídače na nějakém sportovním hřišti, a jehož otec, když si ten hlídač stěžoval, se synka s vervou zastal a hlídači rozbil ústa. Měla bych toto bezbřehé povídání ukončit nějakou optimistickou pointou. Kromě toho, že se kvapem blíží další jaro a nám se narodila krásná zdravá vnučka, mě nějak nic nenapadá. Snad tedy právě toto: všem hypermarketům a mobilům navzdory bude i nadále vždycky nové jaro a nová vnučátka. A tak bude i v budoucnu ten svět docela dobré místo k životu, ne?

POVÍDÁNÍ O MATEŘŠTINĚ BLANKA KARLSSON

MOTTO: *Ten, kdo zapomněl svou mateřštinu,
ten ztratil svou tvář.*

Mateřská řeč je jazyk, kterému se učíme jako děti, čili první jazyk člověka. Mateřštinu můžeme přirovnat k mateřskému mléku: novorozenec saje výživu do svého těla a přitom poslouchá nejlíbeznější hudbu na světě - řeč matky. Pokud matka mluví cizí řečí, nemůže to být hudba s čistými tóny, je to hudba falešná.

Jazyk je náš nástroj pro styk s ostatními lidmi, a to umíme nejlépe v mateřštině - tam jsme doma! Naše první řeč rostla s námi a dala sílu naší duši stejně jako mateřské mléko dalo sílu našemu tělu. Mateřština zrcadlí mé vnitřní "já"! Mateřština ukazuje naši osobnost!

Všechny uvedené argumenty by měly stačit k tomu, aby odpověděly na otázku Švédů: Proč člověk mluví se svými dětmi mateřštinou, když žije ve Švédsku? Taková otázka připomíná otázky typu - Proč je tráva zelená? Proč je ve dne světlo a v noci tma?

Copak má člověk vychovávat své děti špatnou výslovností a se slovníkem v ruce? To by z nich nebyli správně rozvinutí lidé! Jazyk je přece také zrcadlo citu, a to nejčistší v mateřštině! Kdyby moje děti neuměly česky, měla bych dojem, že nejsou moje, ale cizí.

Tyto názory nesmí vzbudit dojem, že cizinec se má svou mateřštinou izolovat ve švédské společnosti. Naopak! Člověk si má být vědom svého původu a zároveň se přizpůsobit švédskému životu. Například: Během Velikonoc pošle matka své dvojjazyčné děti, aby převlečeny za velikonoční babky šly na švédskou koledu. Po návratu je matka uvítá velikonočním jídlem své země, takže dítě tak prožije obě tradice stejně plnokrevně.

Ve švédském školství je vedle švédštiny zaveden předmět "domácí jazyk", a to na základě názoru švédských sociálních úřadů, že rodná řeč je důležitá pro zdravé sebevědomí dítěte: má cítit hrdost na svůj původ, což je dobrý odrazový můstek pro jeho další citový vývoj. Dítě musí nejprve ovládnout mateřštinu, a pak teprve přejít k dalším jazykům.

Pravá dvojjazyčnost dětí, kdy dítě dostává do vínku dvě mateřštiny, začíná u rodičů ještě před narozením jejich potomků. Manželé musí ovládat mateřštinu svého partnera tak dobře, že mluví na sebe každý svou řečí, nikoliv jedním, stejným jazykem. Pokud mluví manželé v mateřštině manželky, mluví manžel cizí řečí a naopak. Řešení je takové, že manželka mluví s manželem svou mateřštinou a on jí odpovídá také ve své rodné řeči. Manželství postavené na takovémto jazykovém kontaktu je absolutně rovnocenné a harmonické, protože oba partneři se vyjadřují tak, jak nejlépe umějí, tj. ve své mateřštině. Jejich osobnosti se zrcadlí v čisté podobě rodného jazyka a vidí se tak i navzájem. To je zásada, která vyžaduje silnou vůli a vysvětlování přátelům, protože manželé nežijí izolovaně, ale v lidské společnosti.

Dvojjazyčnost dětí začíná tedy u rodičů, ale je podmíněna tím, že rodiče ovládají mateřštinu toho druhého. Úspěch dvojjazyčnosti spočívá v zásadovosti a pevné vůli. Od narození dítěte otec i matka na ně mluví svou mateřštinou, takže dítě saje obojí zároveň. Matka příroda zajišťuje úspěch, protože rodiče jsou přirození a dítě tuto přirozenost přejímá, mozek zpracovává obojí zároveň. Je to jako naprogramovaný počítač v podobě schodiště tří stadií dvojjazyčnosti dítěte:

Stadium 1 - věk dítěte 0 až 3 roky: dítě ovládne mateřštinu matky dříve než mateřštinu otce, protože je to ona, která kojí, a " její hudbu" poslouchá dítě častěji. Dítě rozumí a mluví v mateřštině matky. Na otázky otce v jeho mateřštině - švédštině - odpovídá mateřštinou matky - česky.

Stadium 2 - věk dítěte od 4 let: dítě přijímá mateřštinu otce, takže "schod" z prvního stadia se vyrovnává. Na otázky otce v jeho mateřštině - švédštině - odpovídá dítě švédsky a s matkou komunikuje nadále jako ve stadiu 1 - v její mateřštině - česky.

Stadium 3 - školní věk dítěte: dítě chodí do školy a umí obě řeči stejně. Dvojazyčnost se stala skutečností, dítě má dvě mateřštiny, takže umí mateřštinu otce lépe než matka a naopak.

Dvojazyčnost dětí je naplněna ve třetím stadiu. Následující vývoj dítěte stojí na dvou pevných základních kamenech. Dítě je osobností už nyní a je dokonale připraveno přijímat další jazyky. Přesněji řečeno, přijmout třetí jazyk, který pro ně bude první cizí jazyk. Dvojazyčnost dítěte zaručuje jeho jistotu v jazyku i citech, protože dítě ovládá dvě gramatiky a dvě kultury, aniž si to uvědomuje. Na těchto dvou základních kamenech pak může stavět první, druhý, třetí... cizí jazyk. Úspěch v ovládnutí cizích jazyků je podmíněn úspěchem v ovládnutí obou mateřštin. Jinak řečeno - třetí jazyk, tedy první cizí, by mělo dítě začít až poté, co ovládne dokonale obě mateřštiny, až po naplnění třetího stadia.

Co říci závěrem? Švédský originál této eseje byl ukončen citátem z Jana Nerudy v učebnici českého jazyka pro základní školy, který všichni Češi dobře znají: *Krásná, čistá, svatá řeč mateřská*. Bohužel Švédsko nemá ve výuce švédštiny tendenci k vlasteneckému pojetí mateřštiny, protože je to země s velkým množstvím obyvatel z jiných zemí. Ti sem utekli např. před válkou ve své vlasti, takže skoro v každé švédské třídě je alespoň jeden žák cizinec. Navíc je třeba si uvědomit, že svobodné Švédsko nezná sílu vlasteneckého cítění a dnešní Švédové se často přímo bojí projevit vlastenecké smýšlení, aby nebyli obviněni z rasismu.

VRZ ZMRZELÉHO SKŘIVÁNKA

Zas mi to nedá. K té jedno- či vícejazyčnosti: Mám příbuzného v Paříži. Nevím přesně, co to je, něco mezi bratrancem a synovcem, syn mé sestřence. . Asi tak o generaci mladší mne. Žije tam už drahně let, ženat proti Francouzce, s níž má dva kluky, dnes už dospívající. Událo se při naší první návštěvě u nich v Paříži, kdy se kluci potulovali ještě okolo věku pod deset let. Scéna se odehrávala při společném obědě, obsazení sedmičlenné: Sandy (Alexandr, českého původu, otec), jeho žena Françoise (rodilá Francouzka), starší syn Damien, mladší syn Thomas, pes-boxer Dries, moje holandská žena Fia a já. Konverzace probíhala dosti komplikovaně, dosud bez aktivní účasti obou synů, kteří pouze situaci napjatě pozorovali v domnění, že jde o jakousi divadelní hru. Matka Françoise ovládala tehdy pouze jazyk francouzský, jímž hovořila se svým manželem (Sandy) a oběma syny, bylo-li třeba. Stejným jazykem mluvili i kluci s otcem. Sandy a já jsme se většinou domlouvali česky, moje žena se mnou holandsky, ale se Sandym anglicky, neb on pochopitelně holandsky neumí, a moje žena neumí česky (ale pozor!, rozumí vše). Moje znalost jazyka hostitelů byla již dlouho na úrovni zapomětlivého nemluvněte.

Přes složitost lingvistických drah nedošlo nikde k poruchám konverzačního provozu, i pes Dries byl nad podobné maličkosti povznesen a způsobně chrápal kdesi v okolí, mysle si své. Až po obědě, když jsme přesedali ke kávě, zajali synáčkové matku pro sebe a něco jí polohlasem vysvětlovali. Jak nám pak sdělila, bylo to konstatování, "že ti dva z Holandska ale vůbec neumějí mluvit!" Tehdy jsem se domníval, že v tom asi byl kus dětské pravdy, dnes vidím, že nebezpečí bylo mnohem větší, a že jen krátkost naší návštěvy zachránila rodinu mého příbuzného před hlubší babylonizací jazyků.

L.M.

VILA TUGENDHAT

Od prosince minulého roku je Česko čtvrtou zemí světa, která se může pochlubit stavbou moderní architektury zapsanou do seznamu památek světového dědictví UNESCO. K brazilskému hlavnímu městu Brasilia, které navrhl po válce architekt Oskar Niemeyer, Schroderově vile v Utrechtu od architekta Rietvelde a bohatě zdobenému secesnímu Hortově domu v Bruselu, který navrhl inženýr Victor Horta, přibyla na seznam brněnská vila Tugendhat.

I když vila Tugendhat byla postavena v době, kdy už celá řada slavných funkcionalistických staveb dávno stála, dokázal tvůrce vily beze zbytku využít moderních technologií a špičkových materiálů, aby uskutečnil svou představu plynoucího prostoru. Při pohledu z ulice sice stavba vypadá jako nudný přízemní dům, ale krása vily se naplno otevře při pohledu ze zahrady. Okna přes celou stěnu a vytápění pomocí klimatizace navíc umožnily vytvořit velkou obytnou halu, která opticky přechází do okolní zahrady a nabízí neopakovatelné pohledy. Zahrada jako by se stala součástí vily. Autor navíc navrhl také všechny předměty a detaily vnitřního vybavení včetně nábytku z ploché oceli.

Vila stála pět miliónů předválečných korun, což byla cena, za niž by se tehdy dalo pořídit asi deset průměrně velkých nájemních domů.

Kdo byl tvůrce vily Tugendhat? Jeden z největších světových architektů a poslední ředitel slavné uměleckoprůmyslové školy Bauhaus. Ludwig Mies van der Rohe (1886-1969) se narodil v Aachenu, ale brzy přesídlil do Berlína. Roku 1929 navrhl německý pavilon pro mezinárodní výstavu do Barcelony. V roce 1938 se usadil v Americe a projektoval například areál vysoké školy technické v Chicagu. Jeho poslední významnou evropskou stavbou byla galerie v západním Berlíně z roku 1965.

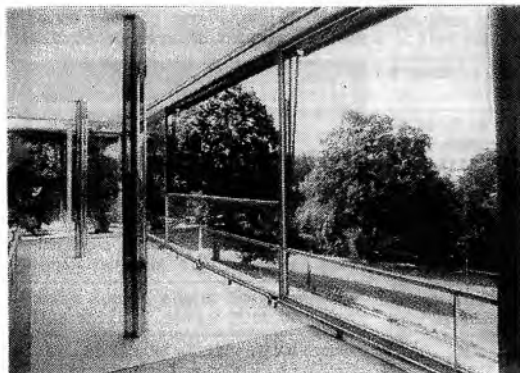
Kdo byli Tugendhatovi? Manželé Tugendhatovi patřili k předním moravským průmyslníkům židovského původu. Greta Tugendhatová dostala v roce 1928 jako věno pozemek s nádhernou vyhlídkou na Brno. Tam se spolu s manželem rozhodla postavit vilu podle svých představ. Už roku 1938 však Tugendhatovi prchají před nastupujícím nacionálním socialismem do Švýcarska, později do Venezuely. Dcera Daniela Hammer-Tugendhatová, která se narodila v Caracasu, dnes žije ve Vídni. Její bratr Ernst, který ve vile vyrůstal do devíti let, žije v Německu, kde působil jako univerzitní profesor filozofie.

Jaký byl osud vily? Když majitelé prchli před nacisty, byla vila zabavena a kvůli velkým oknům a dobrému osvětlení v ní pak Němci zřídili projekční kancelář Messerschmittových závodů, kde se rýsovaly návrhy letadel. Po válce se v devastované vile krátce usídlili vojáci, kteří osvobozovali Brno, a po schodech na terasu vodili koně. Po únoru 1948 v ní komunistická správa Brna zřídila baletní školu a později zdravotní středisko.

Poprvé se o vile jako architektonické památce začalo mluvit v roce 1968, ale normalizace její jméno znovu vymazala z učebnic architektury. Až na začátku osmdesátých let se vila dočkala socialistické rekonstrukce, ta jí však spíše uškodila. Dnes je vila přístupná veřejnosti a brněnská radnice, které vila patří, už několik let hovoří o její opětovné obnově.

26. srpna 1992 se ve vile Tugendhat sešli Václav Klaus a Vladimír Mečiar k rozhovoru mezi čtyřma očima. Trval dvě a půl hodiny. Čtyři měsíce poté přestalo existovat Československo jako společný stát.

Z informací v tisku zpracoval JAROSLAV KANTŮREK

POHLED Z DRUHÉHO BŘEHU ANEB O JEDNOM ŠTASTNÉM NÁVRATU LIBUŠE VAVROUŠKOVÁ

Každá cesta má nějaký význam. Vždy znamená zkušenost a obohacení o to, co nového jsme viděli, co prožili, s kým jsme se setkali, a záleží jen na nás, budeme-li umět z této pokladnice čerpat. Oč banálněji to zní, o to větší význam to může mít. A tak bych se s vámi, vážení a milí krajané, ráda podělila o pár postřehů.

Do Holandska jsem přijela v loňském roce znovu po desetiletích. Když jsem kdysi nastupovala na loď v Hoek van Holland směrem na Harwich, nemohla jsem tušit, zda a kdy a za jakých okolností se sem vrátím. Můj první návrat se uskutečnil na jaře minulého roku. Vezli jsme s řidičem Správy českých center výstavu výtvarného umění pro Art Centrum v Delftu a výstavu skla pro galerii Artra, ale hlavně jsem přijížděla seznámit se s kolegy na Českém centru v Haagu, s jejich prací zde, s výstavními prostory a také s novými lidmi. Druhý návrat se uskutečnil na prahu zimy v souvislosti s projektem Orbis Pictus: Europa. Jediným mým nepřítelem byl čas, kterého bylo vskutku velice málo.

Věci kolem nás

Když chodíme denně kolem nějaké stavby, a ta je posléze dokončena, příliš nás to neudiví. Návrat do Haagu po tak dlouhé době byl však pro mě ve znamení údivu, takřka hmatatelně jsem všude kolem sebe cítila pohyb. Příjezd po dálnici od Arnhemu je úžasnou školou moderní architektury, ale zároveň se přiznám, že jsem toužila znovu spatřit ty známé historické stavby coby jistotu. Samotný vjezd do Haagu připomíná vjezd do středověkého města, realizovaný za novodobých podmínek. Moderní člověk se dopouští mnoha omylů, naštěstí je však natolik prozíravý, že se snaží důležité znaky minulosti nejen ochraňovat, ale také se nechá jimi inspirovat, a tím přispívá k spoluutváření historického vědomí dalších generací. Velmi mě potěšila jedna úplná maličkost – na pláži jsem viděla ty stejné proutěné „kukaně“ jako tehdy. Zapůsobilo to jako malý zázrak – nebyly nahrazeny umělou hmotou! Nezatažená okna jsem očekávala, a přestože původní účel byl vlastně dohlížecí, dnes lze paradoxně vnímat tento fenomén zcela jinak, činí totiž celý městský prostor jaksí lidštějším, zvláště pak srovnáme-li to s „utemovaným“ Českem.

Lidé kolem nás

S ředitelem Českého centra Ing. Jaroslavem Kantůrkem a Mgr. Hanou Schenkovou jsem se setkala v Praze jen na pár chvil na počátku minulého roku. Ale po celý rok jsme byli v e-mailovém či telefonickém kontaktu. Odečteme-li dobu volna, tak to byl kontakt takřka denní. Již od samého počátku jsem byla přesvědčena, že se nám bude spolu dobře pracovat, a nyní mám velkou radost z toho, že jsem se nemýlila, že se nám, doufám, dařilo a že jsem k tomu mohla svým malým dílem přispět. Soudě podle zpráv z Českého centra, podle vašich ohlasů a ohlasů v nizozemských médiích i podle reakcí našich umělců, kteří k vám přijížděli, setkaly se naše kulturní akce s úspěchem. Ať již šlo např. o divadelní představení „Mistrovská lekce“ s Eliškou Balzerovou, koncerty, výstavy, projekt Orbis Pictus: Europa, který byl v zahraničí odstartován takřka symbolicky právě v Muzeu Jana Amose Komenského v Naardenu, a řadu dalších akcí. Pobyt našich umělců v Holandsku vždy předčil jejich očekávání. Setkali se s milými, vstřícnými a obětavými lidmi, ochotnými vždy pomoci, a to nám v Čechách bohužel stále chybí. Většina z nich se po návratu ozve, ať již telefonicky nebo formou dopisu, a já slyším jen samou chválu – a takový balzám v lékárně nekoupíte. Dnes už vím, že to bylo velmi často právě i vašim přičiněním. S některými z vás a s V. Šadrakem II. jsem měla to potěšení seznámit se osobně, některé znám ze stránek Nizozemských listů, jichž jsem se zcela přirozeně stala pravidelnou čtenářkou. Minulý rok byl pro mě i z těchto důvodů velkým obohacením a v celém tom počínání značnou roli sehrálo i to, že jsem věděla, proč a pro koho pracuji. Vlastně si ani neumím představit, že bych mohla lépe navázat na svoji první cestu do Holandska, a navíc – již není tak vzdálená.

Závěrem

Upřímně se těším na další setkávání s vámi, ať již reálná, nebo imaginární, prostřednictvím kulturních akcí, které připravujeme. Pevně věřím, že se nám spolu s Českým centrem podaří přivést i v letošním roce nejenom poznání, ale i krásné chvíle, byť za ztížených podmínek.

Dovoďte mně, vážení a milí krajané, abych vám popřála radostné velikonoční svátky, plnou fůru zdraví a spokojenosti i mnoho hodnotných uměleckých zážitků Made in Czech Republic.

VELETRH MZV

LÍBA VAN DIJK

Nizozemské Ministerstvo zahraničních věcí pořádalo dne 21. ledna 2002 veletrh, kde byla možnost seznámit se s organizacemi, se kterými ministerstvo spolupracuje.

Každý stánek měl informace o různých odvětvích spolupráce a činnosti. Např. o pomoci rozvojovým zemím, mezinárodní právo, stimulace obchodu a rozšíření Evropské unie. Toto téma mne zajímalo nejvíc, a tak jsem se ke stánku vypravila. O rozšíření Evropské unie se debatovalo formou diskuse, kdy studenti střední školy z jedné strany zastávali názor na rozšíření EU a jiní byli proti tomu. Diskuse a i názory ostatních diváků byla docela zajímavá. V pozdějším programu se několik naturalizovaných cizinců mohlo vyjádřit o tom, co si občané jejich bývalé vlasti myslí o vstupu do EU a proč je jich mnoho proti. Tato diskuse na mne neudělala valný dojem, neboť jsem měla pocit, že mluvčí nejsou až tak příliš obeznámeni s názory občanů své bývalé vlasti.

Velice pěkný a vtipný příspěvek pronesl Boudewijn Büch, který mluvil na téma: "Průzkum podél hranic Evropy". Mluvil o malinkatých ostrůvcích jako je l'Europe v Indickém oceánu, Clipeton u australské bariéry, Rocal západně od Velké Británie a o jiných ostrůvcích třeba v Karibském moři, které stále patří jiným zemím, například Francii. Na těchto ostrůvcích daleko od Evropy a Evropské unie je platnou měnou Euro. Vtipně připomenul, že Kaliningrad bude vtěsnán mezi státy Evropské unie, když se Lotyšsko, Litva a Estonsko stanou jejími členy. Jeho povídání bylo hezké, škoda, že jsem je nemohla nahrát, abych Vám je mohla přesně citovat.

Všichni víme, že Nizozemí je velkým zastáncem rozšíření Evropské unie. A tak jsem na základě poslechu rozhovorů a materiálu, který byl k dispozici shrnula nizozemský názor na rozšíření EU. Třináct kandidátských zemí se aktivně připravuje ke vstupu. Z historických, politických, kulturních a strategických důvodů je Nizozemí velkým zastáncem rozšíření Unie. Cílem je stabilní, demokratická a prosperující Evropa. Evropa, ve které už nikdy nebude válka. Proto se země střední a východní Evropy musí brzy přijmout do Evropské unie. Perspektiva vstupu do Evropské unie funguje jako katalyzátor pro určitá zlepšení v kandidátských zemích, ze kterých má i Nizozemí velké výhody. Je tím myšlena investice na zlepšení životního prostředí, posílení ochrany hranic, privatizace státních podniků a ztransparentnění trhu. Pro nizozemské podniky to bude jednodušší operovat i v těchto nových státech.

Je však známo, že všechno nejde tak, jak by si každý přál. Lidé se ptají, co je rozšíření Evropy bude stát. To je otázka, kterou si kladou i občané kandidátských zemí. Zda to povede k přehnanému proudu lidí hledající práci, zvláště ze zemí střední a východní Evropy. A jestli náhodou nedojde ke zvýšení kriminality. Všechny tyto otázky jsou oprávněné. Odpověď jsme na to nedostali. Bylo však příjemné poslouchat rozhovory zúčastněných, ze kterých bylo poznat, že Nizozemí si nedělá starosti s hádkami a výhrůžkami jiných států, ale jde dál a s rozšířením Evropy opravdu počítá.

Nabídka předplatitelům

Objednejte včas!

Již po několik let někteří předplatitelé (zatím ojedinelé) nechávají posílat Listy svým známým do ciziny, převážně do Česka, ale i do Belgie, Itálie, Německa, Polska, Švýcarska a jiných zemí, dosud za plné předplatné. Jim i novým zájemcům o tuto službu nabízíme výhodné předplatné pro jejich známé v cizině, pouze za úhradu poštovního, tj. cca EU 12.- za rok. Zájemci se mohou spojit přímo s distribucí Listů:

Tel/fax 072 - 512 81 41, Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR

HLEDAČI PEVNÉHO BODU LADISLAV PFLIMPFL

V listopadu 2001 měl v pražském divadle Archa premiéru původní televizní projekt „Hledači pevného bodu“, který dokázal shrnout události posledního desetiletí z neobvyklého úhlu pohledu - postavil vedle sebe čtyři vypravěče vlastního příběhu...

Unikátní dokument České televize, vedený tvůrčí skupinou Aleny Bekové a vzniknuvší s podporou nadace Film a Sociologie, velmi věrně ilustruje vývoj české společnosti během poslední dekády. Nápad byl jednoduchý - filmový štáb začal brzy po listopadových událostech '89 dokumentovat čtyři lidské osudy, které spojil policejní zásah na Národní třídě, a jejich následné cesty skrze události vedoucí od pádu režimu až do podzimu 2001. Film byl v roce 1990 uveden jako 13minutový portrét čtyř osobností. Po dalším uvedení po dvanácti měsících následovala tříletá pauza a v roce 1994 už vzniká 70minutový snímek. Dokument postupně nabyl úctyhodného formátu - jeho tvůrci v čele režisérem Pavlem Kouteckým a kameramanem Stanem Slušným dokázali sledovat hrdiny svého příběhu po celých dvanáct let - během dalších tří let vznikl předposlední díl a celek uzavírá uvedení dvouhodinového filmu v listopadu 2001.

Atraktivita výpovědi je dána především volbou hlavních protagonistů, která, viděno s dnešním odstupem, byla navýsost šťastná a prozíravá. Všechny čtyři osudy svede dohromady na počátku dějinný impuls, jenž je zároveň vyše na čtyři různé cesty. Běh událostí v zemi je ve chvílce rozmetá do všech stran, odráží v jejich putování veškeré nálady a proměny společnosti a nastavuje nám neúprosně pravdivé, trochu trpké, ale často i poměrně vtípné zrcadlo.

Čtveřici vypravěčů tvoří lidé, kteří při podzimních událostech roku 1989 sehráli nějakým způsobem výjimečnou roli. Kryštof Rímský, student gymnázia, se stal 17. listopadu 1989 pravděpodobně nejmladším přímým svědkem policejního zásahu proti demonstrantům na Národní třídě. Dalším studentem, tentokrát vysokoškolačkem, byl Martin Mejstřík, jeden z hlavních vůdců listopadové studentské stávkové akce a v roce 1989 šéfredaktor nezávislého studentského časopisu. O generaci výš patří Michal Kocáb - před 12 lety známý především jako populární rockový hudebník - člen skupiny Pražský výběr a po listopadu jeden ze zakladatelů iniciativy Mosty, která se snažila v zjitřených revolučních dnech zprostředkovat dialog mezi tehdejší vládou a představiteli disentu. Závrtnými zvraty prošel poslední z nich, Jan Ruml, do roku 1989 disident, poté listopadový mluvčí Občanského fóra a následně ministr vnitra ČR a předseda nově vzniknuvší parlamentní strany...

Dějinný vývoj navíc postupně poznamenal techniku tvorby samotného dokumentu. Zpočátku se výpověď hrdinů příběhu zaznamenávala prostřednictvím interview, často aranžovaných v přirozeném prostředí tehdejšího působení vypovídající osoby. Postupně ale přibývá dokumentárních záběrů zaznamenávajících bez komentáře jejich každodenní činnost, jakoby bez vědomí přítomnosti filmového štábu, a zároveň se objevují stříhy přibližující aktuální veřejně-politické dění - parlamentní volby, rozpad společného státu Čechů a Slováků, krize v České televizi v roce 2001 a mnohé další. Autentičnost výpovědi znásobují krátká, bezprostřední a často velmi emotivní interview v zákulisí snímaných událostí.

Díky výjimečné intuici a profesionalitě tvůrců dokumentu se podařilo zachytit většinou všechny protagonisty během klíčových okamžiků, které představovaly impuls pro českou společnost a politickou scénu během posledních 12 let. Silný moment je například záznam schůzek s Kryštofem, který několikrát na smluvené místo nedorazil, a kamera zabírá prázdné místo domluveného setkání. Tou dobou 20letý student se na tři roky ztrácí z kontaktu s filmaři a bojuje své drogové intermezzo, které ho přivádí doslova na pokraj zhouby. Pak ale málem v přímém přenosu vystřízliví a námi sdílená změna jeho životních hodnot je fascinující

zkušenost. Kryštof se obrní okázalým odporem proti establishmentu a jako student DAMU, herec a člen cirkusu, zůstává nadále v podstatě imunní vůči politickému dění.

Martin Mejstřík se po opadnutí vlny studentského vlivu na dění v zemi vyrovnává s realitou, která znamená tvrdé poznání - všeobecné nadšení a otevřenost se rychle rozptyluje a Mejstřík se jako poctivá, ale trochu naivní duše v ztrácí v boji s kariéristy a oportunisty. Výzvu hledá v komunální politice, nakonec odchází z města na venkov a dokument uzavírá jako zaměstnanec správy pražských sadů. Rozhovor, vedený s Mejstříkem s pilkou v ruce v zahradě na Petříně, je cítit zvláštní rezignací. Souběžný příběh, ve kterém se ze studenta stane otcem rodiny, ale dává jeho konání další rozměr, na první pohled mnohem více konsistentní.

Michael Kocáb s Janem Rumlem hraje zvláštní duel, kdy Kocáb svoji cestu chladnokrevně kalkuluje a v závěru s trochou nadsázky neodmítá po krátké a úspěšné parlamentní epizodě, kontroverzním investičním dobrodružství a návratu k muzice, kandidaturu na pozici „od ministra výš“. Ruml se zdá být zcela ve vleku událostí, když několikrát veřejně proklamuje odchod z politiky a přitom se naopak stále víc vplétá do jejich tenat. Za dobráckým pokrčením ramen, že za to vlastně ani nemůže, se dá najít vedle pocitu zodpovědnosti a vlastní nenahraditelnosti trocha neochoty ustoupit zpět z dobyté pozice a jistý druh setrvačnosti.

Ojedinělost celého dokumentárního počínu vyplývá právě při přímé konfrontaci dobových výpovědí jednotlivých aktérů. Generační rozdíly poskytují rozdílné úhly pohledu a rozdílná profesní zaměření uvádějí diváka do dění v mnoha sociálních skupinách. Ve hře je svět nadšeného podnikání, politika oživená příchodem nových tváří, principů a myšlenek a její zákulisí, celá kulturní sféra, drogová a nezávislá scéna, probuzený neziskový sektor a vliv vzdělané a angažované vrstvy společnosti, která tvoří intelektuální jádro národa, nese jeho myšlenkové bohatství a ve velké míře ovlivňuje život v zemi.

Zvláštní je, že při konečném sčítání nenalezneme vítěze a nikdo nebyl poražen. Čtyři lidské osudy, které spojuje vnitřní síla a ideály, prokazují, že jim je vlastní vzácně shodná schopnost vypořádat se s životní zkouškou a nalézat další cestu. Jejich autentická rozhodnutí, spontánní obraty a impulzivní kroky jsou tím nejzajímavějším, co dokument „Hledači pevného bodu přináší“.

Dvě hodiny snímku přináší poznání, že společnost, kterou tíží zlomená vnitřní morálka mnoha příslušníků dvou produktivních generací a kde zvláštní „masovost“ ohrožuje tolik potřebnou různorodost, je prostředím, kde lidská individualita a osobní morální kredit představuje vzácnou a potřebnou hodnotu.

Po zhlédnutí filmu se každému do mysli vplíží neodbytná myšlenka, jak by asi vypadalo jeho putování během dvanácti let očima kamery. Není to špatné, pustit si takový film v hlavě a bez nějakého přehnaného bilancování pohlédnout do zrcadla. Dobře se bavte...

**ODPOLEDNE NIZOZEMSKÝCH LISTŮ A ČESKÉHO CENTRA
8. ČERVNA OPĚT V HOTELU BIJHORST - WASSENAAR
POZNAMENEJTE SI DO KALENDÁŘE - PODROBNOSTI SE DOZVÍTE VČAS**

Nabídka předplatitelům

Objednejte včas!

Již po několik let někteří předplatitelé (zatím ojediněle) nechávají posílat Listy svým známým do ciziny, převážně do Česka, ale i do Belgie, Itálie, Německa, Polska, Švýcarska a jiných zemí, dosud za plné předplatné. Jim i novým zájemcům o tuto službu nabízíme výhodné předplatné pro jejich známé v cizině, pouze za úhradu poštovného, tj. cca EU 12.- za rok. Zájemci se mohou spojit přímo s distribucí Listů:

Tel/fax 072 - 512 81 41, Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR

ČESKÉ CENTRUM INFORMUJE

JAROSLAV KANTŮREK

Na prahu nového roku vám mohu, milí čtenáři Listů, sdělit, že jsou od ledna nově přístupné internetové stránky Českého centra v Haagu na adrese www.czechcentres.cz/scc/nizozemsko, které pravidelně aktualizujeme a rozšiřujeme. Proto předpokládám, že budete mít někteří možnost dozvědět se více nejen o našich programech, ale také o ohlasech na naše akce a o mnoha dalších zajímavostech nejen z české kultury.

Nový rok se rozběhl naplno a České centrum se ve spolupráci s velvyslanectvím pod bdělým patronátem nového pana velvyslance zapojilo i do přípravy řady akcí, které souvisí s tzv. vnější komunikační strategií, tedy s úsilím České republiky o přijetí do Evropské unie a procesem prezentace naší země v jednotlivých členských zemích. Jednou z nejbližších akcí bude např. Informační den v Utrechtu na téma "Česká republika a Nizozemsko - partneři v rozšířené Evropě" dne 18.4. 2002, který připravujeme také ve spolupráci se Spolkem a VNTS. V programu vystoupí na politické a ekonomické téma odborníci z České republiky a Nizozemska a zástupci Sdružení měst a obcí z obou zemí promluví na téma spolupráce měst a regionů. Na akci se bude samozřejmě prezentovat také úspěšná spolupráce partnerských měst Utrecht a Brno.

Téma Regiony se týká další prezentace, kterou koordinuje České centrum a na které se představí Kraj Vysočina. Akci pořádáme ve spolupráci s Obchodní komorou v Tilburgu a kanceláří CzechTradu v Rotterdamu a představí se zde především firmy a podnikatelské subjekty z regionu Vysočina. Česká centra by chtěla projekt Regiony dále rozvíjet a postupně představovat v zemích svého působení i další kraje České republiky. Nově vzniklé kraje od zmíněných akcí očekávají mimo jiné upoutání a zvýšení zájmu o podnikání, investování, turistické aktivity a navázání dalších užitečných kontaktů s potenciálními zahraničními partnery. Věříme, že také tradiční spolupráce českých a holandských měst a v budoucnu i krajů a provincií přispěje k úspěšnému rozvoji nových samosprávných jednotek našeho státu. Pokud jste náhodou nezaznamenali zprávy o novém správním uspořádání České republiky, která se nově dělí na čtrnáct krajů s hejtmany v čele krajských úřadů, uvádím alespoň jejich názvy: Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Zlínský kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj, Pardubický kraj, Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, Ústecký kraj, Karlovarský kraj.

28. března vzpomeneme 410. výročí narození J.A. Komenského. Kromě pietního aktu u hrobu v Naardenu za přítomnosti velvyslanců Česka i Slovenska bude ve spolupráci s radnicí zorganizován i komorní koncert studentů konzervatoře, kteří zahrají skladby B. Martinů.

Rád bych vás, milí čtenáři, informoval, že se po dvou letech vrací do Holandska úspěšné provedení Matoušových pašijí od J.S. Bacha v podání chlapeckého pěveckého sboru Boni Pueri pod vedením sbormistra Pavla Horáka a za doprovodu barokního orchestru Musica Florea. Po třech předchozích úspěšných koncertních turné v Nizozemsku se letos představí Boni Pueri v tak prestižních sálech jako je Concertgebouw nebo Westerkerk v Amsterdamu. (Koncerty: 24.3. v 19,30 – Het Concertgebouw v Amsterdamu (tel.: 020-6718345), 25.3. v 19,30 – Grote of St. Clemenskerk ve Steenwijku (0521-513888), 26. a 27.3. – De Westerkerk v Amsterdamu (0900-0191) a 28.3. – Rijswijkse Schouwburg v Rijswijku (070-3360336).

Přimo v amsterdamské Concertgebouw pak můžete na jaře v cyklu komorních koncertů navštívit 17. a 19. dubna koncerty Kociánova kvarteta (program: Mozart, Haas, Zemlinsky) nebo 7. dubna společný koncert Pražákova kvarteta, Nizozemského dechového souboru a sólistů (program: Van Vlijmen, Mahler).

(Informace: Tel. 020-675441 nebo www.concertgebouw.nl)

Nenechte si také ujít jednu právě probíhající výstavu v Rotterdamu. Jedná se o unikátní projekt nazvaný "Mistrovská díla z Mezinárodní výstavy moderního malířství" se zajímavou historií. Jedná se totiž o rekonstrukci výstavy moderního umění, která se konala v roce 1932 v prostorách za války zničeného obchodního domu De Bijenkorf v Rotterdamu (ve své době významná modernistická budova od architekta Dudoka). K výstavě existuje přesná dokumentace i katalog a pracovníci Muzea Chabot v Rotterdamu se rozhodli po 70 letech tuto již historicky významnou výstavu s díly dnes už "moderních klasiků" co nejdříve znovu uspořádat. Byla to práce vskutku detektivní a vzhledem k našim dobrým kontaktům s muzeem Chabot (v loňském roce se zde konala výstava Jana a Evy Švankmajerových) jsme byli do této akce rovněž zapojeni. Důvod byl zcela konkrétní, neboť jeden z obrazů – portrét kněžny Mechtildy Lichnovské od Oskara Kokoschky se nachází ve sbírkách zámku Hradec nad Moravicí a Raduně. Cesta k získání vývozního povolení od Ministerstva kultury ČR a zajištění dopravy obrazu pojištěného na 5,000.000,- bývalých DM nebyla snadná záležitost. Ale výsledek bude určitě stát za to a tak můžete v době od 2.3. do 2.6. 2002 obdivovat v krásných výstavních prostorách muzea Chabot, funkcionalistické vily v areálu rotterdamského muzejního parku, díla mistrů jako je Marc Chagall, Emil Filla, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Oskar Kokoschka, Fernand Leger, Piet Mondriaan, Edvard Munch nebo Pablo Picasso. (Chabot Museum, Museumpark 11, Rotterdam, Tel. 010 – 436 37 13)

Zajímavá bude i výstava exlibris a grafik v muzeu Meermannu v Haagu, které na sklonku minulého roku získalo od soukromých sběratelů rozsáhlou sbírku Jansen Ebing (obsahuje na 80.000 listů) a zahrnuje vedle děl nizozemských grafiků a výtvarníků i díla českých umělců (např. Pravoslav Sovák a Jaroslav Lukavský). Reprezentativní výběr darované kolekce bude zpřístupněn veřejnosti v prostorách muzea v termínu od 24. května do 23. června 2002. (Museum Meermannu, Prinsessgracht 30, Den Haag, Tel.: 070 – 346 27 00).

Na červen připravujeme ve spolupráci s utrechtskou knihovnou u příležitosti oslav jejího 110. výročí také programy zaměřené na propagaci české literatury (výstava, diskusní a literární pořady). V rámci této spolupráce bychom chtěli realizovat v Utrechtu rovněž zamýšlený projekt NONSTOP čtení české a slovenské literatury ve světě, který připravuje Správa českých center ve spolupráci s Jazzovou sekcí-Artforum pod záštitou ministra zahraničních věcí ČR a českého i slovenského ministra kultury. Osmidenní čtenářská štafeta české a slovenské literatury vzniklé po roce 1918 buď v češtině a slovenštině nebo v překladech do jazyka dané země by probíhala mezi devatenácti českými centry v sedmnácti zemích Evropy a v USA. Čtení bude přenášeno internetem, jehož sledovanost je velmi vysoká. Potvrdila to sama historie akce. První ročník byl věnován Lawrenci Ferlinghettimu (v r. 1998), další Alexandru Solženicynovi (v r. 1999), třetí Josefu Škvoreckému a Zdeně Salivarové (v r. 2000) a poslední třiceti letům Jazzové sekce (v r. 2001).

Ještě před prázdninami počítáme i s tradičním Dnem Nizozemských listů, pro který jsme vyhradili sobotu 8. června 2002. Termín byl koordinován rovněž v souladu s návštěvou představitelů senátního výboru pro krajany, kteří mají přirozeně zájem se s vámi nejen osobně setkat, ale získat také více informací o aktivitách krajanů a přátel České republiky v Nizozemsku.

PŘEVÁŽNĚ DIVADELNÍ ČTVRTLETKA

(s trochou literatury a filmu)

* Ankety Divadelních novin o **nejlepší inscenaci roku** se letos zúčastnila stovka hlasujících. Nejde přitom pouze o divadelní kritiky, ale o lidi s divadlem nějak spjaté: překladatele, divadelníky, dramaturgy, fotografy, studenty odborných divadelních škol.

Inscenací roku 2001 se stal Bergův *Wozzeck (Vojcek)*, dílo nastudované Operou Národního divadla (za přispění švédských umělců), pod režijním vedením **Davidu Radoka**. Radokova invenčnost zabodovala ve stejné anketě již loni, kdy byla inscenace Šostakovičovy *Lady Macbeth Mcenského újezdu*, v provedení stejného souboru, taktéž oceněna nejvyšším počtem hlasů. Na druhém místě se umístil *Faust* režiséra Michala Dočekala, provedený Divadlem Komédie v netradičním prostoru kasematů vyšehradské Gorlice, třetí skončilo brněnské Divadlo U stolu s Derflerovou dramaturgií Durychovy *Boží duhy*.

Podle divadelního kritika a publicisty Vladimíra Hulce se české divadlo vyvíjí v cyklech. Nasvědčovaly by tomu výsledky ankety v uplynulém desetiletí, kdy se pravidelně divácká přízeň dělí několika málo tvůrcům, z nichž nejčastěji byly mezi prvními inscenace Petra Lébala a Jana Antonína Pitínského. V posledních dvou letech se k nim přidal i Radok.

Mezi nejčastěji jmenované soubory patřilo Národní divadlo, velmi kvalitní královohradecké Klicperovo divadlo a pražský Činoherní klub. Pokud jde o režiséry, tak nejčastěji byla jmenována, stejně jako loni, díla Vladimíra Morávka (*Lucerna, Richard III., Tři sestry, Tosca, Divadlo jako mor*).

* U příležitosti nového milénia a desetiletého výročí trvání Divadelních novin vzniklo na začátku letošní sezóny nové ocenění - **Cena Divadelních novin**. Cena hodnotí výkony za uplynulou divadelní sezónu, na rozdíl od jiných českých divadelních cen, které se vyhodnocují za kalendářní rok. Ceny pohybující se v rozmezí 50.000 – 100.000 korunami sponzoruje SAZKA.

- Cenu za herecký výkon sezóny bez ohledu na žánry získala **Jaroslava Adamová** (za roli Věry ve hře B. Ahlforse *Popel a pálenka* v Divadle ABC).
- Cenu za tvůrčí počín v oblasti tance a baletu získal **Jiří Kylián** (za nastudování vlastních choreografií *Sinfonietta* a *Dítě kouzla* v ND Praha).
- Cenu za tvůrčí počín v oblasti alternativního a studiového divadla získal **Vladimír Morávek** (za inscenaci *Divadlo jako mor* - podle textů holandského G. Rijnderse a českého K. Steigerwalda).
- Cenu za tvůrčí počín v oblasti hudebního divadla získal **David Radok** (za *Wozzecka*).
- Cenu za tvůrčí počín v oblasti činohry získal **Michal Dočekal** (za *Fausta* uvedeného na Vyšehradě).

* Koncem předcházející divadelní sezóny měla v Mahenově divadle v Brně premiéru Janáčkova opera **Věc Makropulos** (podle dramatu K. Čapka), v roli Emilie Marty zazářila suverénní Gabriela Beňačková. Spíše komorně zrežiroval inscenaci Tomáš Šimerda a hudebního nastudování se zhostil dirigent Oliver Dohnányi.

* Na hradě na Kunětické hoře ve východních Čechách proběhla v rámci letních plenérových představení inscenace muzikálu *Noc na Karlštejně*. Režisér František Laurin pojal *Noc* jako historizující slavnost, kterou uvádí fanfáry v podhradí, během cesty pak pochodující diváky „ohrožovali“ drobní lapkové a doprovázeli trubadúři. V roli Karla IV. hostoval Radoslav Brzobohatý. *Noc na Karlštejně* se stala na Pardubicku nejnavštěvovanější inscenací loňské sezóny.

* V říjnu měla premiéru nová **semaforská** zpěvohra *Pokoušení svatého Antonína*, na které se spolu s **Jiřím Suchým** podílel Vladimír Franz. Libreto napsal Suchý na flaubertovské motivy, Antonínova pokoušení však zmodernizoval, mnohdy převrátil na ruby a vybavil překvapující

pointou. Titulní postavu hraje Suchý sám, čtyřrole pokušitelek se zhostila **Jitka Molavcová**. V kontrastu s jednoduchým textem stojí Franzova mohutná, žánrovým hranicím se vymykající hudba.

* „Když na mě spadne skřín, tak si holt poradím...“ prohlásila v rozhovoru pro DN (č.22) **Marta Kubišová**, popisující svůj comeback po roce 89, ale i to, jak se vyrovnávala se zákazem vystupování v letech normalizace. Kubišová se na pódia vracela v posledních letech především během charitativních adventních koncertů, do povědomí široké veřejnosti pak vstoupila svým televizním pořadem *Chcete mě?*, v němž hledá nové majitele pro opuštěná a zatoulaná zvířata. Koncem roku pak měla premiéru v pražském divadle Ungelt její „one woman show“, úspěšné muzikálové monodrama *Líp se loučí v neděli*.

* Rozsáhlou současnou muzikálovou tvorbou se již několik let pyšní také Městské divadlo v Brně. Po nedávno méně zdařilém původním muzikálu z českých dějin, nazvaném *Libuša*, následuje opět původní, tentokrát však povedenější, muzikál *Koločava*, autorů Stanislava Moši a Petra Ulrycha. Hru na motivy Olbrachtova románu *Nikola Šuhaj loupežník*, zpracovali autoři do zdařilého hudebně-poetického pásma, připomínajícího principy E.F.Buriana v divadle „D“.

* Jiráskova *Lucerna*, dílo představující pro mnohé spíše čítankovou položku ze školních osnov, než provokující a inspirující čin, se dočkala zajímavého a u publika i odborné kritiky úspěšného zpracování – v ND v Praze ji uvedl **Vladimír Morávek**. „Lucerna je příběhem o přizpůsobivých malých českých lidech, pokorně se na vrchnosti domáhajících svého práva... Morávek tento příběh pojal jako magickou pohádku... Morávkova interpretace se pohybuje na úzké hranici mezi kýčem, banalitou, mýtem a životodárnou obrazností, která má schopnost tento kýč a tuto banalitu proměnit v dílo.“ napsal o inscenaci do DN Pavel Janoušek.

* Loni, stejně jako předpředloni, vyšla monografie jednoho z významných členů disentu. Zatímco svoje paměti sepsala **Vlasta Chramostová** ve stejnojmenné knize, která se v roce 2000 stala bestsellerem, sama (Doplňk, 1999), **Pavel Kohout** pustil do svéhou nabitého soukromého archivu P. Kosatíka, který na základě svých rešerší napsal knihu *Fenómén: Kohout* (Paseka, 2001).

* Ředitelem **Státní opery Praha** byl v lednu jmenován **Mojmír Weimann**, dřívější ředitel ND v Brně, který nastupuje po Danielu Dvořákovi, jenž od letošního července zaujme místo ředitele Národního divadla v Praze. Weimannovo jmenování provázeli nejasnosti kolem konkursu a do funkce byl ministrem Pavlem Dostálem jmenován vlastně dvakrát. Po jeho prvním jmenování si totiž další ze zájemců o tento post, Jiří Kovář (bývalý vedoucí České filharmonie), rozhořčeně stěžoval u ministra, že jeho žádost vinou úřednického šimla nebyla do výběrového řízení vůbec zařazena. Ministr tedy provedl druhé vyhodnocovací kolo i s Kovářem a opět vybral Weimanna. Na průběh výběrového řízení a jeho „nedemokratičnost“ si stěžoval také další z účastníků, bývalý šéf Opery ND v Brně, Tomáš Šimerda. V únoru však Weimann na budoucí funkci ředitele, jímž měl být od 1. července 2002, rezignoval, když vyšlo najevo, že nespĺňuje podmínky lustračního zákona (Weimann byl v roce 1971 členem prověřkové komise v tehdejší Státní divadle Ostrava). Šimerda se domnívá, že by mohl tedy být od července ředitelem Státní opery on. Ministr kultury Pavel Dostál se rozhodl, že místo ředitele obsadí už bez konkursu. O rozuzlení vás budeme informovat.

* Romantický milostný příběh ze života kočovných herců na sklonku 19. století je námětem pětidílného televizního seriálu *Stříbrná paruka*. Vznikl na motivy stejnojmenné knihy Adolfa Branalda a objevil se koncem ledna na obrazovce programu ČT1.

Nejen podle denního a odborného tisku zpracovala **KATEŘINA NEVEU**

S L E P E C

Viděl jsem muže, jak kráčel sám se svou holí městem. Tvář veselá a beze stopy, že ji něco bolí a trápí. On stanul. Já též. Když přešel kolem mne cítil jsem závan síly, která i skalou hne a zahanben vlastní zbabělostí, kterou má duše tak ráda hostí, vstoupil jsem do nejbližšího chrámu sdělit své myšlenky Pánu. Proč já jsem nešťastný a mám vše, co bych si přál a vím, co jiný by za půli toho dal, proč usmívá se muž, jenž třicet let světla neviděl, proč usmívá se tak, aby mu každý záviděl, když sám dobře ví, oč byl v žití připraven, co jiní vidí, on z popisu zná jen, on nezná svět, který sty světél září. Ten muž má právo na trpký výraz v tváři! Čas plyne dál, muž stárne, stárne i jeho žena, proň zůstává však mladá a krásná, věkem nezměněna, vidí ji v šatech, v nichž šla s ním k oltáři netušíc, jak blízko bude temnému žaláři, který pohltí muže a doufá, že jí bude přáno strávit s drahým druhé života ráno. Nic nechci pane víc, jen jedno bych si přála, by prohléd' muž a spatřil děti, které jsem mu dala! Ten muž má věru právo na trpký výraz v tváři, a přesto právě jemu kol úst úsměv září... 1936 JAN JIŘÍ JESENSKÝ

S L E P E C

Po moři tmy, v něž ústí věk, loď tane černých myšlenek, jsouc do bezvětrí vlita, bez kompasu a kotvy, lan, trup beztvary jen víry hnán a nesen v neurčita. Toť slepcův zrak a slepcův sen, jenž bloudí nocí unaven a po majáku pídí, má nejsilnější ze všech věr, jen instinkt řídí jeho směr na opuštěné přídi. Proň nevystoupí pevnina, kde slunce žhne a zhasíná a ohněm květy živí, proň není hvězdný světél sad, on nezří v kosmu otvírat se strašné perspektivy. Proň není slunných výkřiků, ni jeseň v barev zániku, jenž tesklivostí ovát, a nelze mu v dny zmarnělé líc milenky ni přítele svým zrakem pocelovat. Sny. Pusté sny. A pustý čas. Zdroj věčné krásy navždy zhas, hra barev, třpytů, světél, kams do mystické nicoty, kde vadnou formy, životy, je upjat jeho zřetel. Kde sama smrt se temení, dar zevnitřního vidění tam vede slepce stopy, neb marná pouť, z ní marný žal, jenž nevidomou bytost jal, duch cizí nepochopí. Jde, v ruce hůl, s ním jeho pes. A závoj mlžný s očí kles, jenž životy dva dělí, jde pokojněj' svou věčnou tmou, jak cítil by vát nad hlavou dvě křídla archandělí . . .

1 9 3 6 J A N O P O L S K Ý

PŘÍŠTĚ UŽ PAMĚTI PSÁT NEBUDU rozhovor s Hansem Krijtem

Kolem prezentace vzpomínkové knihy Hanse Krijta Enkele reis Zaandam-Praag, kterou uspořádalo 28.ledna 2002 České centrum, bylo rušno. Z reakcí českých krajanů vyplynulo, že vnímají Hanse Krijta jako dost kontroverzní osobu. Rozhodly jsme se pro Vás Krijtův bohatý život, v němž se odráží proměny české společnosti za posledních padesát let – 1948, padesátá léta, 1968, léta normalizace i zlom v 1989, zmapovat.

H.S.: Nejprve nám dovozte položit poněkud obligátní otázku - z jaké pocházíte rodiny?

H.K.: Pocházím z rodiny instalatéra, z velké rodiny: mám šest bratrů a čtyři sestry – dohromady nás bylo teda jedenáct. Fotbal jsme ale hrát nemohli, to kvůli ženské části. Jinak jsem byl z rodiny i z místa (Zaanstreek) dost pokrokového. Po válce tam ve volbách získali 30% hlasů komunisté, což bylo pro Holandsko velmi neobvyklé.

H.S.: Do Prahy jste přišel začátkem roku 1948. Jak vypadal Váš odchod z Holandska a proč právě do tehdejšího Československa? Jaké byly Vaše první dojmy?

H.K.: Bylo to dobrodružství a velká náhoda. Můj příběh začíná ještě dříve, během války, kdy jeden z mých bratrů dělal pro obživu doma tzv. „thuiswerk“. Tehdy jsem do jednoho z připravených balíčků vložil cedulku s mým jménem a adresou a s prosbou, aby mně nálezece tohoto lístku odepsal. Hned po válce jsem pak dostal dva dopisy: jeden byl z Německa, z Berlína, a ten jsem v tehdejší všeobecné protiněmecké náladě bohužel vyhodil. Možná to byla škoda, protože pisatelka o sobě psala jako o *hübsche* blondaté policistce. Na dopis, který přišel z Hradce Králové jsem ale odepsal okamžitě. Hned jsem začal pátrat na mapě, kde se Hradec Králové nachází. Z našeho dopisování s Mirkem Čemíkem se nakonec vyvinulo přátelství. Když jsem se dozvěděl, že musím do Indonésie, zdálo se mně to naprosto směšné. Poté, co skončila jedna válka a všichni oslavují nově nabytou svobodu, chce Holandsko tuto svobodu vzít jiné zemi. Z těchto důvodů jsem se rozhodl, že do Indonésie nepojedu. Nevím, jak bych tehdejší situaci vyřešil, kdybych neměl svého československého přítele. A protože se vláda prezidenta Beneše od nizozemské politiky distancovala, podal jsem na Mirkovo doporučení žádost o azyl. V památný den 13. února 1948 jsem nastoupil do vlaku do Antverp, ani jsem ještě neměl vstupní vízum do Československa, po válce to bylo dost složité a několik měsíců jsem na něj musel čekat v Belgii. Nakonec jsem do Československa odletěl z Bruselu. Mezitím už proběhl „slavný“ puč 25. února.

H.S.: Do Československa jste tedy přišel jako uprchlík. Zajímala se o Vás Státní bezpečnost?

H.K.: Ano. V Československu jsem začínal jako pomocník sedláka v Ovčárech u Kolína, u strýce mého kamaráda. V té době jsem ještě vůbec neuměl česky. Už jsem tam byl skoro rok, když jednoho dne přijela tajná policie. Chtěli, abych s nimi jel do Kolína, že se mě potřebují na něco zeptat. Místo, aby zastavili v Kolíně, však rovnou jeli do Prahy a zastavili až v Bartolomějské ulici. Po výslechu mě asi na šest neděl zavřeli. Pustili mě s tím, že budu vždycky hlásit cizince, se kterými jsem se sešel. S tím jsem souhlasil, protože jsem si tenkrát řekl, že to nebude zase tak divoké. Těch cizinců, Holanďanů, příjzdějících do Československa tolik nebylo. Ale to byl jenom začátek. Pak po mně chtěli i nějaké schůzky, ve speciálním konspiračním bytě. To byl můj nejhorší okamžik z celého mého pobytu v Československu, který mě pak dlouho pronásledoval. Jsem na to dost citlivý a často se mi o tom zdálo. Pronásledovalo mě to. A spolu s jinými okolnostmi tato zkušenost přispěla k tomu, že jsem na tom byl v osmdesátých letech nějakou dobu psychicky dost špatně. Musel jsem být hospitalizován v psychiatrické léčebně. Problémy pak na mě přišly znovu, když se začaly zveřejňovat seznamy spolupracovníků StB.

K.N.: Byla integrace mladého Holanďana do poválečné české společnosti snadná?

H.K.: Integrace nebyla těžká. Myslím, že Holanďani a Češi nejsou tak odlišní, aby se Holanďan cítil v Čechách nesvůj. Prakticky se to ukázalo i třeba po osmdesátém devátém, kdy jeli někteří Holanďané do Čech a začali tam podnikat. Někteří se naučili i česky a nakonec v Čechách zakotvili.

H.S.: Jak jste prožíval 50. léta v tehdejší Československu? Jaká byla Vaše reakce na procesy, např. s Helidorem Píkou nebo Miladou Horákovou?

H.K.: To už jsem byl mezi studenty. Ke své ostudě musím přiznat, že, a to je myslím trochu typické pro Čechy a Československo, jsem si ani nevšiml, že by je to nějak rozházel a přitom to nebyli kluci prokomunističtí. U dvou nebo tří šlo okamžitě poznat, že byli na FAMU přijati díky dobrému kádrovému posudku, ale jiní, byl jsem ve stejném ročníku jako Miloš Forman, už tenkrát neprojevovali sympatie s režimem. Dnes se za to stydím, ale tehdy se v našem studentském prostředí na koleji o procesech vlastně téměř vůbec nemluvalo. Noviny se mezi studenty neobjevily.

K.N.: Co vás přivedlo ke studiu filmu a proč jste se rozhodl právě pro dokument?

H.K.: O film jsme se zajímal ještě před koncem války. Hned po válce jsem se chtěl dostat po gymnáziu, kde jsem exceloval ve francouzštině (měl jsem devítku), na žurnalistiku nebo filmovou fakultu. Díky inzerátu v novinách jsem se snažil dostat na Nijenrode, kde se dala studovat žurnalistika. Po čase jsem ale pochopil, že jako syn instalatéra a bez doporučení, že tam nemám šanci. Přijímány byly hlavně děti z lepších rodin a víc než na novinařinu bylo studium zaměřeno na diplomatické služby.

K.N.: Hraný film Vás nikdy nelákal?

H.K.: Pro svoje potěšení jsem někdy psal do zaandamských novin filmové recenze, ale když jsem během studií v Praze poznal, jak se hraný film dělá, jak je natáčení i pouhého jednoho záběru zdouhavé, tak mě přešla chuť, to mě odradilo, to bych nikdy nevydržel, tak pomalu pracovat. A dokumentaristika mě zajímala. V Holandsku jsem měl velký vzor – Jorise Ivens, který byl ve světě uznávaný dokumentarista a naši mládež hojně inspiroval.

K.N.: Pracoval jste jako nezávislý filmař nebo jste měl smlouvu s některými televizními stanicemi a dodával dokumenty na objednávku?

H.K.: Po absolvování FAMU jsem se téměř okamžitě dostal díky svému příteli, který už v tam pracoval, do Československé televize. A od roku 1956 jsem v ní byl zaměstnán. Zůstal jsem tam až do roku 1964, kdy jsem dal výpověď. Mým nadřízeným se příliš nezamlouvalo, že jsme neměli české občanství. Tenkrát jsem se totiž dozvěděl, že holandskou státní příslušnost, kterou jsem ztratil kvůli tomu, že jsem prý údajně pracoval v zahraniční tajné službě, tak to v Nizozemí vykládali, můžu znovu dostat zpátky.

K.N.: Který z objektů Vašich dokumentů na Vás zapůsobil nejvíce? Kterého svého dokumentu si nejvíc ceníte?

H.K.: Při prezentaci knihy jsem byl představen jako bych byl jeden ze žáků Jorise Ivens, jakým bych měl být uznávaným dokumentaristou, to mi trochu vadilo. V televizi jsem však začal s krátkými příspěvky do zpravodajství, ale protože jsem velký milovník hudby a hudebního umění, mohl jsem naštěstí brzo ze zpravodajství uniknout a dostat se do kulturní redakce, kde jsem měl možnost natočit dokumenty, které nebyly politicky nijak zvlášť hlídané. Nejvíc mě potěšil dokument, který jsem dělal o dirigentu Karlu Ančerovi v 60. letech.

K.N.: Později jste začal překládat české texty do nizozemštiny, kromě jiného i divadelní hry. Kdo patřil k Vaším oblíbeným autorům?

H.K.: Začal jsem z vlastního popudu. Líbila se mi moc Hrabalova knížka Ostře sledované vlaky. Moc na mě zapůsobil i samotný Bohuslav Hrabal. Poslal jsem dopis nakladatelství Van Gennep, zda by o překlad měli zájem. Odepsali mi však, že už překladatele mají, ale pokud chci, mohu se přihlásit do konkurzu, který by o překladateli rozhodnul. K mému velkému překvapení vybrali mě. Hrabalovi jsem zůstal věrný, od něho se mi líbilo všechno. Četl jsem i Klímu a Párala. Pro rozhlasovou stanici NCRV jsem začal překládat rozhlasové hry.

H.S.: Jak jste se vlastně k překládání dostal a do jaké míry spolupracujete s Vaší manželkou (Olga Krijtová – pozn. redakce)?

H.K.: Jak jsem se již zmínil, prvotním popudem byl literární zážitek. To by byla škoda, aby takovou hezkou knihu nikdo nepřeložil. S manželkou nespolečněji téměř vůbec. Ona snad ani nečetla mé překlady.

K.N.: Stýkal jste se v dobách normalizace se zakázanými autory, cítil jste se sám tehdejší režimem nějak ohrožen, pronásledován? Nebo si k Vám jako k cizinci – i když komunistovi -tehdejší mocipáni udržovali spíše odstup?

H.K.: Sedmdesátá léta byla pro mě nejhorší, přišel jsem tehdy o práci. K filmování jsem se nedostal, tak jsem začal z nouze překládat. Nizozemská spisovatelka Miep Diekman totiž navrhla, aby moje žena Olga překládala knihy (převážně pro děti) z holandštiny do češtiny a já pro nakladatelství Leopold českou literaturu do holandštiny. To byla jediná práce, kterou jsem v 70. a 80. letech měl. Necítil jsem se ohrožen, ale StB o mně věděla a evidovala mé kroky, např. při návštěvě holandského novináře Dicka Verkijka v Praze, kterému jsem dělal tlumočníka.

H.S.: Po roce 1968 jste se na nějaký čas vrátil do Holandska. Proč jste se nakonec opět rozhodl pro Prahu?

H.K.: Ten návrat do Holandska byl pro mě trochu smutný, ale chápal jsem to. V roce 1968 jsem totiž ještě neměl zpátky holandskou státní příslušnost. Měl jsem tu „nevýhodu“, že jsem přijel s manželkou a třemi dětmi, neměl jsem práci ani bydlení pro rodinu. Snažil jsem se získat zaměstnání u holandské televize. To se mi však

nepovedlo. Nakonec jsem musel uznat argumenty mé ženy Olgy, zvláště potom, co se upálil Jan Palach. Ona pořád říkala: „Já musím zpět do Československa. Tam patřím. Palach je náš student, to je naše fakulta“. Měla i strach, a bylo jí to několikrát naznačeno, že když se nevrátí, přijde o místo na filozofické fakultě, respektive, že bude katedra nizozemštiny úplně zrušena. A to byla velká zodpovědnost.

H.S.: Byla Vám nabídnuta k podpisu Charta 77?

H.K.: Ne. Ani bych ji, jako cizinec, nepodepsal. Můj podpis by jim mohl více uškodit než být ku prospěchu.

K.N.: Jak se podle Vás česká společnost za posledních třináct let změnila? Změnil se Vás život po roce 1989?

H.K.: Jako většina lidí jsem velmi vřele přivítal pozitivní změny po listopadu 1989. Především svobodu, zrušení cenzury, možnost cestování, nové ekonomické možnosti. Z tohoto pohledu je spokojenost lidí veliká. Na druhé straně vzniká nostalgie po starých časech, ten vývoj je obdobný jako v bývalé NDR. Lidé hlavně poukazují na ztrátu sociálních jistot. Zdá se mi, a nejsem sám, že moderní český kapitalismus je agresivní. A to mně vadí.

H.S.: Napsal jste vlastní paměti, což vždy vyžaduje řádnou dávku sebereflexe a osobní odvahy. Nebojíte se reakce čtenářů?

H.K.: Člověk, který poctivě vypráví o tom, co dělal, a dělal i věci špatné, věří, že se kvůli tomu na něho lidi nebudou zlobit, když se otevřeně přizná. Nemá cenu něco zatajovat. To je velmi nerozumné. Některé věci jsem konzultoval s manželkou. Nechtěl jsem popisovat naše soukromé záležitosti. Víc než psaní paměti mě unavuje mediální ruch a propagace po vydání knihy. (H. Krijt vystoupil např. v rozhlasovém pořadu Met het oog op morgen na Radiu 1–NOS – pozn. red.)

H.S.: Jaké jsou Vaše plány do budoucna - chystáte např. vydání Vaší vzpomínkové knihy také v češtině?

H.K.: To se mě ptá více lidí. Snad chápete, že jako Holanďan nebudu Čechům vyprávět o jejich dějinách. Já jsem se snažil holandskému čtenáři, a to byl celý můj záměr, podat pravdivý obraz nejenom o sobě, ale lákalo mě spojení mé vlastní osoby s dějinami Československa, s vývojem, který jsem tam zažil. Nepsal jsem to z pozice historika, já historik nejsem. Vypomáhal jsem si citacemi. Když člověk volí citát, tak si vybere takový, který mu vyhovuje a se kterým souhlasí. Takto se v knize odráží můj pohled na dějiny.

Děkujeme za rozhovor.

Ptaly se Kateřina Neveu a Hana Schenková

Hans Krijt předává první výtisk své knihy velvyslanci ČR Petru Kubemátovi

Foto H.S.

JEŠTĚ O PŘÍSLOVÍCH VĚRA POKORNÁ

V jednom z loňských čísel Nizozemských listů se Eva Horová zminila o tom, že krásné české přísloví "*Host do domu, Bůh do domu*" v žádném jiném jazyce neexistuje. To mne přimělo k tomu, abych vyhrabala z knihovny příslušnou literaturu, především "Lidová rčení" od Jaroslava Zaorálka. A hledme a divme se: u tohoto pečlivého sběratele, vycházejícího z mnoha dalších autorů, Čelakovského nevyjímaje, se tohle přísloví nenajde. Samozřejmě není k nalezení ani jeho holandská variace ve sbírce "Nederlandse spreekwoorden en gezegden" od F.A. Stoetta. A ten uvádí dokonce srovnatelná přísloví, pokud existují, také v angličtině, němčině a francouzštině. V obou knihách, ale snad nejvíce právě v práci Zaorálkově, najdeme mnoho rčení "obhroublých, či za obhroublá považovaných" jak konstatuje on sám. Vysvětluje to velice hezky, dovolává se Jungmanna: "To slovice, jakož i z něho odvozená všecka, nízká a nepřístojná jsou a zde toliko pro ouplnost nářečí se kladou." Dobře, že tak učinil, protože jinak bychom se museli s důrazem ptát, kde se pan profesor Zaorálek vlastně pohyboval, když sbíral materiál na svoji knihu. Příkladně okolo takového písmene H je v jeho práci naleziště "slovci nepřístojných".

Koprolalim se ovšem nevyhne nikdo, kdo se zabývá jakýmkoliv a tedy i českým jazykem do hloubky a šířky. Pavel Eisner ve své knize "Chrám i tvrz", která se zabývá češtinou s láskou a úctou, toho nasbíral také hodně. V jedné kapitole například píše: V pražských Jirchářích žil a působil pekař, který má v rychtářských spisech jméno opravdu zvučné, téměř konsulské: *Mauricius pistor dictus Prdel* (1453). Čili naši ctní předkové měli důkladně za staročeskýma ušima. Já to zde také, jak velice správně předpokládáte, uvádím "toliko pro ouplnost".

Začala jsem tedy hledat a srovnávat přísloví a mohu to každému doporučit pro dlouhé zimní večery jako zdroj zábavy a poučení. Není například hezké zjištění, že Angličan prohlásí, že je "*double Dutch*", když něčemu vůbec nerozumí? To, že pro Čecha se jedná v tom případě o "*španělskou vesnici*" je všeobecně známo. A většina z vás ví také, že pro Němce jsou to zase vesnice české (*Böhmische Dörfer*). Vůbec si ti Angličani na Nizozemce zasedli: "*Ik ben het boontje, als het niet waar is*" ujišťuje se po Nizozemsku, česky říkáme v tom případě například: "*Ať visím, jestli ...*", stejně tak Francouzi. Ale Angličan řekne: "*I am a Dutchman, if ...*" A obyčejný muž z lidu anglického označuje svoji ženu: *My old Dutch*, jak jistě tušíte, znamená nelichotivé "moje stará". *Dutch treet*, nebo "*go Dutch*" potom, jak většina z vás jistě ví i z vlastní zkušenosti, znamená, že při pozvání do restaurace každý platí sám za sebe. Je toho ještě víc hanlivého se strany za kanálem, ale nechci užívat "slovci nepřístojných".

V příslovích máme s Holanďany víc společného, než bychom mysleli. Také je jim košile bližší než kabát a mnohý bývá kam vítr, tam plášť. Naše "*neříkej hop, dokud jsi nepřeskočil*" je mírně obměněno, nemá se volat *hej, dokud jsme nepřehli most*. Můžete také mít *srdce na jazyku* a nebo si *vyčucát něco z prstu*. Když *není kočka doma, mají u nás myši „pré"*, v Holandsku tančí tyto myšky na stole, podobně jako ve Francii a v Anglii. Potmě je v holandštině a angličtině *každá kočka šedá*, v češtině ale je to pro změnu *kráva a černá*, což najdeme také v němčině.

Komunisty v padesátých letech oblíbené rčení "*když se kácí les, létají třísky*" najdete také v holandštině, jenže nekácejí celý les, pouze štípou dříví. V němčině se hobluje. Proto vzalo tehdy hodně lidí "*do zaječích*", neboli zvolili *zaječí cestu*, protože nemohli ten režim nastolený v Československu "*ani cítit*". Stejně tak lze říkat v holandštině, francouzštině, angličtině a němčině. Že jim "*pečení holubi nelítali do huby*" je každému známo. Co se taky dalo čekat, když tohle přísloví zná jak angličtina, tak němčina a francouzština téměř ve stejném znění.

Klagers hebben geen nood, neboli *když nenajdeš u stejskala u vejskala nenajdeš... Those who cry loudest are not always hurt most ... les pleunicheurs ne manquement de rien et les vantards n'oin point de pain...* Jak často jsme se měli možnost přesvědčit o pravdivosti tohoto ve všech variacích známého přísloví. Většinou jsou právě naříkáci "za vodou" jak se teď moderně říká v Čechách, čili jsou "*binnen de haven*" nebo jenom "*binnen*", mají *své ovečky na suchu*, jak říkají Němci a nebo jsou "*venku z lesa*" jak by řekli zase Angličani. Čili *mají na růžích ustláno*, tedy po holandsku na nich *sedějí*, což vzhledem k trnům není zrovna to nejlepší, a nebo je jimi *vystlána jejich cesta* jako v Anglii. *Trpělivost také přináší růže*, skoro ve všech jazykových variacích. "*Čas jsou peníze*", tento známý výrok, jehož formulace je připisována Benjaminu Franklinovi je mnohem starší, už Bacon ve svých Essays říká: "*Time is the mesure of bussines, as money is of wares.*"

Také lakomec je v příslovích bohatě obdařen, pan Zaorálek toho sesbíral celé dvě stránky, většinou slovice nepřístojná. Pěkné věci se tam najdou. Takové: "*za groš po strništi blechu do Vídně požene*" je dnes sice už značně archaické, ale roztomilá přestava. Rozhodně hezčí než ta, že by si dotyčný nechal *pro groš koleno vrtat*. Pravděpodobně se jedná o "kijkoperatie" a vrtání provádí orthoped. Majitel vrtaného kolena rozhodně nic nedostane. Raději tedy "*hnát za babku kozu přes Tatry*", to se zdravě proběhnete. A vzpomenete nostalgicky na dobu, kdy jsme pro vstup na Slovensko nepotřebovali pas.

Mnoho je v těch příslovích nám lidem společného. Stejně jako my mohou Holanďani *uhodit hřebík na hlavičku, házet klacky pod nohy* a nechat si pro všechny případy *otevřená zadní vrátka*. *Kdo lže ten krade* je pozměněno, zde *bydlí zloděj a lhář pod jednou střechou*. Což je stejné, čili "*een pot nat*" jak bychom řekli my "*za jedny peníze*". Tak vidíte. Ale to přísloví s těmi hosty do domu jsem opravdu v žádné variaci a žádném jazyce nenašla.

LISTOVÁNÍ MINULÝM ROKEM LADISLAV MALINSKÝ

O největší, ale též nejohavnější události minulého roku, o události, která během okamžiku dne jedenáctého září změnila svět a probudila jeho obyvatele z letargie a mylného přesvědčení, že žijí v míru mezi lidmi, o té se zmiňovat nebudu, bylo o ní napsáno mnoho a mnoho ještě napsáno bude.

Na sklonku minulého roku, podobně jako na sklonku roku každého, prožívaly své zlaté období různé přehledy událostí, ankety, statistiky a stati jim podobné, z nichž se pokusím dotknout alespoň těch, které se zdají pocházet ze seriosních pramenů. Chronologicky to bude poněkud zmatené, pokud někdo na posloupnosti trvá, nechť si to laskavě seřadí sám. Takže . . .

Důležitou událostí, která na chvíli ochromila koloběh různých peněz, byl přechod na jednotnou měnu v bloku velkého počtu evropských států, přechod, který vyvolal velmi různé reakce u obyvatelstva nejen států s přímou účastí, ale i u států, které se připojit hodlají, anebo naopak. I o tomto tématu bylo, jest a bude popsána ještě hromada papíru. Na tuto hromadu ekonomiky chtivého čtenáře odkazují, do jakési samoobsluhy. Srovnáním ceny balíku stejných potravin a věcí denní potřeby ve všech dvanácti státech, které Euro zavedly, ukazuje podle holandského odborného tisku, že nejlevněji lze tento balík zakoupit v Řecku (za 70 EU), dále ve Španělsku (90 EU) a na třetím místě v Holandsku za 111 EU. Následuje Itálie (112 EU), Německo (115 EU). Mezi nejdražší země patří Francie (127 EU), Belgie (129 EU) a Irsko (132). Ovšem při celkovém detailním přehledu se tak mnoho nemění, co je v jedné zemi dražší, je v jiné levnější, a naopak. Tak alespoň jsem se na to dříve díval a dívám dosud. Nebylo zajisté možné, aby se tak gigantická operace jako je přechod z místní měny na Euro současně ve dvanácti státech Evropy obešla bez potíží, mírného zmatku a dočasného výpadu monetární funkce. Celkem ale lze říci, že potíže nedosáhly obávaného rozsahu; podle referátů tisku nejvíce třenic bylo (podle očekávání) v Itálii, ale i Německo a Holandsko se neobešly bez lokálních výpadů. Mohlo to být ale mnohem horší.

A ještě jedna pro nás zajímavá perlička. Na "národní" straně rakouské dvoueurové mince (druhá strana je všem členským státům společná) je portrét nositelky Nobelovy ceny míru roku 1905, paní Berthy von Suttner, narozené roku 1843 v Praze v paláci Kinských na Staroměstském náměstí: baronka Berta Kinská. Později se provdala za barona Arthura von Suttner do Vídně a svůj život zasvětila boji za mír. Prosadila svou myšlenku na zřízení Stálého arbitrážního soudu (dnešní Mezinárodní soudní tribunál v Den Haagu). Zemřela roku 1914, dva měsíce před začátkem první světové války (více o ní psala D.Kannegieter, NizoListy č.2/2000).

Alespoň z tradice je nutno se zmínit o anketě Kniha roku 2001, kterou opět přinesly Lidové noviny. O způsobu a významu této ankety jsem podrobněji psal v minulém ročníku Listů. Letos bylo osloveno dvěstě lidí "od řemesla", odpověděla zhruba polovina, každý respondent uvedl tři knihy podle svého vkusu. Výsledek: 1.místo: Patrik Ouředník - Europeana (nakl. Paseka): 26 bodů; 2. Ivan Wernisch - Zapadlo slunce za dnem, který nebyl (Petrov): 25 b.; 3. Miroslav Červenka - Dějiny českého volného verše (Host): 22 b.; 4. Jáchym Topol - Noční práce (Torst): 20 b.; 5. Květa Legátová - Želary (Paseka): 19 b. Lze-li z tohoto počtu shrnout, tak snad převládá "úcta k ušlechtilému jazyku". Ale pozor, nejčtenější knihou roku byla kuchařka Petra Novotného Chufovky, která nákladem (a prodejem) předčila i Harry Pottera (přes 120.000).

Nyní jen heslovitě a namátkou. Výrazné změny hlásí přehledy cizineckého (turistického) ruchu. Německou klientelu vytlačují pomalu ale jistě Rusové a Holanďané, kteří již v některých oblastech vlastní své hotely (Krkonose). Špindlerův mlýn je již zcela holandský.

Život v Česku ovlivnil v minulém roce enormní nárůst majitelů mobilních telefonů, přes sedm milionů uživatelů. Předpokládá se, že trh je téměř nasycen a v budoucnu přírůstek oslabí. Loňský přírůstek se odhaduje na 2,8 milionu, nejsilnější pozici si udržuje společnost Eurotel. Naopak na odhlášení pevných telefonů stáli lidé nepřetržité fronty.

Celým loňským rokem se zajímavě táhla světová debata a klonování, tentokrát už nejen zvířat, a o významu užití kmenových buněk k "výrobě" náhradních lidských tkání či celých orgánů. Několikrát jsem se v Listech rozepsal na toto téma a není pochyby, že tato problematika sklouzne i do roků dalších. Současně technický výzkum umělých tkání i celých orgánů jde mílovými kroky vpřed a loňskému roku je nutno připsat sestrojení téměř geniálně řešeného mechanického srdce, které nepotřebuje vnější podpůrný systém. Místem vzniku jsou Spojené státy, zařízení má název Abicor, výrobcem firma Abimed, a hlavní předností je, že Abicor pohání vestavěná baterie, která se trvale dobíjí z "mateřské" baterie o váze asi dvou kilogramů, kterou si nosí pacient na opasku. Dobíjení probíhá indukčně, tedy "skrže" kůži a tudíž bez drátů. Poprvé bylo srdce Abicor voperováno člověku v půli minulého roku, ale další osudy nositele mi bohužel nejsou známy. Ale tento vynález má reálné možnosti se ujmout, neboť dokonalý mechanismus z titanu a plastů řeší sám ošidný problém podtlaku vznikajícího v srdečních komorách, k čemuž jinak je potřeba velmi komplikované a nepřenositelné mimotělní zařízení velikosti domácí pračky.

Když už jsme věnovali tolik pozornosti bezdrátové srdeční náhradě, ještě zmínku o radikální změně operační techniky tzv. by-pasů (náhrada ucpaných srdečních cév) bez otevření hrudníku, kterou jako první provedli v utrechtském Medisch Centru (UMCU), pomocí operačního robotu, zavedeného malým otvorem v hrudní stěně k srdci a ovládaným pomocí prostorové obrazovky. Trochu tento výkon čtenáři přiblíží snad informace, že praotec tohoto přístroje jménem Octopus je již mnoho let úspěšně užíván (podobným způsobem) při odstraňování žlučových kamenů.

Chtěl bych zakončit tento již tak jako tak nesourodý výčet událostí roku 2001 osobní vzpomínkou na velkého muže českého fotbalu, který na sklonku loňského roku (12.12) zemřel ve věku osmaosmdesáti let. Při tom mne napadá, kolik vlastně z čtenářů Listů si ještě vzpomene na jméno Pepi Bicana. Ve dnech okolo jeho smrti a ve dnech, které následovaly, byl český (a nejen český) tisk přeplněn články, výčtem činnosti a životopisných údajů o Bicanovi, o jeho fotbalové kariéře, pohárech a počtu vstřelených branek v ligových soutěžích a národních mužstvech. To množné číslo je zde správně, neb Bican hrál za dva národy, a tam začínají moje osobní vzpomínky.

Bylo to v roce 1934, kdy Československo hrálo v Římě finálové utkání mistrovství světa proti domácí Itálii. Naším jsme říkali "zlatí hoši", pokud se pamatuji Plánička, Svoboda, Sobotka, Čambal, Kopecký, Puč a další tehdejší profesionálové, které neživil fotbal, ale pevná zaměstnání, a na reprezentaci na mistrovství světa si museli brát volné dny ze své dovolené. Dnešní mládež tomu asi neuvěří, ale bylo tomu tak. Vedli jsme 1:0 a mistrovský titul byl na dosah, nebýt dvou nešťastných gólů, které se podařily domácím. Sledoval jsem tehdy onen turnaj v radiu (TV ještě nebyla), a tam jsem slyšel, že za velmi dobré Rakousko (skončilo čtvrté) hraje jakýsi Bican, který je českého původu a moc dobrý. Tenkrát jsem si říkal, proč tedy nehrál za nás, snad by to dopadlo jinak. To jsem netušil, že ho zakrátko, přesněji za 3-4 roky uvidím zcela zblízka trénovat na pražské Slavii, jeho vstupní bráně do českého fotbalu a československé reprezentace. Já jsem tehdy ještě dupal na Slavii škvárovou dráhu, občas jsme si na Bicana ukazovali, ale šáhnout na něj jsem si netroufal.

Zakrátko začala válka, která zasáhla do Bicanovy mezinárodní kariéry, ale Protektorátní liga se hrála dál. Bican byl zvláštní typ fotbalisty, známý a uznávaný hlavně jako střelec branek; říkalo se, že nikdo se neptá, zda dá Bican gól, ale kolik jich dá. Bican nebyl rvavý ďábel, létající po hřišti za míčem nebo s míčem, působil jako šafář svého mužstva, přitáhl si odněkud, nebo dostal od někoho, míč, a kopl ho do soupeřovy branky. Tak jednoduché se to zdálo. Později mi jeho taktiku připomínal slavný německý Gerd Müller, který také přitahoval míč a střílel góly, aniž by se moc pohyboval. Také se tak zdálo.

Poválečným režimem nebyl oblíben, nebyl v partaji, a když prvního máje 1953 musel do průvodu a jeho skupina míjela tribunu ověšených pohlavárů, vítal lid Čepičku halasným "Ať žije Bican!", musel z Hradce, kde tehdy po kariéře ve Slavii (a Vítkovicích) hrál, pryč. Osud mu přál, že po tomto incidentu se ještě na dva roky do své milované Slavie vrátil.

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURY

VYBRAL KOLEKTIV ČESKÉHO CENTRA

Novinářka Petra Procházková získala českou cenu Žena Evropy

Novinářka Petra Procházková je laureátkou české ceny Žena Evropy. Výbor ocenil její snahu informovat o složité situaci v Čečensku a její působení v agentuře Epicentrum.

Přehlídka české kultury ve Francii

Nejvýznamnější zahraniční akcí ministerstva kultury v letošním roce bude mimořádná přehlídka české kultury v řadě francouzských měst. Od května do prosince se ve Francii uskuteční například výstavy českého výtvarného umění, koncerty vážné, populární i jazzové hudby, literární akce, divadelní představení, filmové projekce a semináře. Podle říjnové dohody se budou na nákladech České kulturní sezóny ve Francii ve výši 40 miliónů franků (zhruba 200 miliónů korun) obě strany podílet rovným dílem. Tuto částku doplní příspěvky sponzorů. Českou kulturu budou reprezentovat například expozice Sláva barokní Čechie, výstavy prací Františka Kupky, fotografií Josefa Sudka a českých šperků 19. a 20. století a retrospektiva kreseb, obrazů, objektů i filmů manželů Švankmajerových. Uskuteční se koncerty České filharmonie, Státní filharmonie Brno, Talichova kvarteta, Pražské komorní filharmonie, Symfonického orchestru Českého rozhlasu a dalších těles a komorních souborů.

Muchovu Slovanskou epopej Praha na výstavu do Francie nezapůjčí

Cyklus obrazů secesního malíře Alfonse Muchy Slovanská epopej pražský magistrát na výstavu v rámci České kulturní sezony do Francie nezapůjčí. Městská rada návrh zamítla kvůli stanovisku dědiců. Dědicové podle autorského zákona míní, že Praha není oprávněna s tímto dílem nakládat. Vlastnické právo převedl autor na Prahu, dílo spravuje Galerie hlavního města. Na základě smlouvy o výpůjčce je nyní vystaveno na zámku v Moravském Krumlově. Zřejmě příští rok se má cyklus přestěhovat zpět do Prahy. Právníci dědiců napsali, že Praha nikdy neměla právo dílo vystavovat. Licenci k užití cyklu by prý musela získat od držitele autorských práv, kterým je nadace sídlící v Lichtenštejnsku. Od 12. června tohoto roku však budou návštěvníci Obecního domu v Praze moci zhlédnout expozici Muchových velkoformátových pláten z výzdoby Pavilonu Bosny a Hercegoviny na Světové výstavě v Paříži 1900 a výstavu skic a kreseb k výpravnému vydání knihy *Le Pater* (Otčenáš), za kterou Mucha obdržel na výstavě zlatou medaili. Kresby k modlitbě jsou zapůjčené ze soukromé sbírky ve Švýcarsku. Plátna z pavilonu pocházejí z majetku Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a byla pro tuto výstavu restaurována.

Na Vyšehradě se otevře stálá expozice pokladnice

Otevření stálé expozice chrámové pokladnice je v Praze na Vyšehradě plánováno na letošní rok. Výstava Klenotnice Vyšehradské kapituly, instalována v Lobkovickém paláci na Pražském hradě, je prodloužena až do 31. března. Výstava představuje poprvé v takovém množství a kvalitě soubor neznámých precios a parament šesti století od doby gotické po rané 20. století. Základ tvoří někdejší klenotnice vyšehradských kostelů, doplněná o vzácné archeologické nálezy a předměty rozptýlené do muzejních a farních sbírek. K nejvzácnějším exponátům patří gotické busty sv. Petra a Pavla z Arcibiskupského paláce, poklad vykopaný v pražském domě pod Vyšehradem, předměty vylovené z Vltavy, renesanční monstrance a barokní relikviáře.

Výstava se snaží změnit pohled na M.Švabinského

Výstava, která se pokusí změnit pohled veřejnosti na dílo jednoho z nejznámějších českých výtvarných umělců Maxe Švabinského, byla zahájena koncem minulého roku ve Valdštejnské jízdárně na Malé Straně. Expozice Ráj a mýtus zahrnuje desítky kreseb, olejomalb a grafických listů, doplňují ji archivní materiály, dokumentace i Švabinského užitá tvorba. Přehlídka potrvá do 31. března 2002.

Život Čechů ve Vídni přibližuje výstava v Clam-Gallasově paláci

Život české menšiny ve Vídni ve 20. století přibližuje výstava, která je k vidění do konce března v budově pražského archivu v Clam-Gallasově paláci v Husově ulici. Expozice "Doma v cizině" se koná po patronátem primátora Jana Kasla. Lidé se na ni mohou přijít podívat denně kromě pondělí od 10:00 do 18:00. Před druhou světovou válkou tvořili Češi společně se Židy ve Vídni nejvýznamnější menšinu, řekl jeden z autorů koncepce výstavy Karel Vocelka. "Ve Vídni tehdy žilo 100.000 Čechů, což byla pětina vídeňské populace," uvedl při zahájení výstavy. Autoři expozice se snažili znázornit rozvoj české menšiny ve Vídni a nastinit sociální, náboženské a vzdělávací prostředí, v němž se utvářela.

V paláci Kinských výstava o K.Svolinském

Výstava několika stovek prací malíře Karla Svolinského (1896-1986) je k zhlédnutí v paláci Kinských na Staroměstském náměstí. Přehlídku doprovází reprezentativní publikace, která chce umělce představit jako všestranně zaměřeného autora a jednoho z klasiků české kultury 20. století. Expozice potrvá do 10. března.

Obecní dům připravil výstavu o architektu Kotěrovi

Výstava věnovaná jedné z klíčových osobností české moderní architektury Janu Kotěrovi je k vidění v Obecním domě. Expozice nazvaná Jan Kotěra - Zakladatel moderní české architektury připomene 130. výročí Kotěrova narození. Výstava, která se koná pod záštitou prezidenta Václava Havla, dokumentuje Kotěrovo dílo nejen jako architekta, ale i teoretika, návrháře užitého umění a pedagoga. Bylo mu pouhých sedmadvacet, když se stal profesorem pražské UMPRUM! Zaujal svým přístupem odmítajícím historizující směry 19. století, všechnu jejich přebujelou zdobnost a nákladnou okázalost. Otevřel cestu k modernímu výrazu, který sám nejlépe vyjádřil v budově Městského muzea v Hradci Králové, pražského Mozartea, Laichterova domu na Vinohradech nebo v nejkrásnější české vodárně v Praze-Michli. Výstava potrvá v Praze do 24. března. Doprovází ji rozsáhlá publikace v české a anglické verzi. Přípravuje se repríza v Městském muzeu v Hradci Králové a ve Státní galerii ve Zlíně.

Národní galerie pořádá retrospektivu díla Libenského a Brychtové

Výstavu, jež mapuje celoživotní dílo dvojice sklářských výtvarníků Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové, připravila Národní galerie. Přehlídka prací umělců, kteří až do počátku 90. let vystavovali více v zahraničí než v České republice, potrvá ve Veletržním paláci do 20. května. Jejich práce byly vystaveny na přehlídkách Expo v Bruselu v roce 1958, v Montrealu v roce 1967 a v Ósace v roce 1970. Vitráže této dvojice zdobí chrám svatého Víta na Pražském hradě. Libenský s Brychtovou uspořádali více než 60 samostatných výstav a obdrželi mnohá ocenění, z nichž první byla Grand Prix na Expo 58 v Bruselu.

Cenu Karla Čapka získal letos Ludvík Vaculík

Prestížní literární Cenu Karla Čapka získal letos prozaik a publicista Ludvík Vaculík. Cena založená Českým centrem mezinárodního PEN klubu a Společností přátel českého PEN klubu v roce 1994 je udělována každé dva roky tvůrci vynikajícího literárního díla. Cena Karla Čapka má podobu bronzové plastiky znázorňující otevřenou knihu s reliéfem portrétu Karla Čapka, kterou vytvořil sochař Vladimír Preclík. Ocenění je spojené s odměnou 150.000 korun.

Kristiána získal Otesánek

Výroční cenu české kritiky pro české tvůrce v kategorii hrané tvorby získal překvapivě film Otesánek režiséra Jana Švankmajera. Na druhém místě se umístil debut Bohdana Slámy Divoké včely, který získal začátkem února hlavní cenu Tygra na Mezinárodním filmovém festivalu v Rotterdamu. Favorizovaný Tmavomodrý svět otce a syna Svěrákových skončil ve hře o cenu kritiky až třetí. Kristián za animovaný film připadl již počtvrté Aurelu Klimtovi, tentokrát za snímek Fimfárum na motivy pohádky Jana Wericha. V kategorii dokumentů zvítězila Helena Třeštíková se svým projektem Ženy na přelomu tisíciletí.

Rakouský kulturní institut připravil výstavu děl Oskara Kokoschky

Výstavu díla slavného rakouského umělce Oskara Kokoschky připravil Rakouský kulturní institut. Expozice "Oskar Kokoschka na téma: láska" je přístupná do 29. března v galerii nesoucí Kokoschkovo jméno na pražském Jungmannově náměstí.

Obrazárna Pražského hradu se znovu otevřela veřejnosti

V polovině prosince 2001 se pro veřejnost po roce znovu otevřela Obrazárna Pražského hradu. Její sbírku Ioni Hrad vyvezl na výstavu do Maastrichtu, kde sklídila velký úspěch. Výstava Císařské obrazy z Prahy zahájila v nizozemském muzeu Bonnefantenmuseum cyklus prezentací východoevropských a středoevropských uměleckých sbírek. Vedle obrazů, které již návštěvníci obrazárny viděli, naleznou ve stálé expozici tři nové přírůstky. Jedná se o obrazy rudolfinských malířů Hanse von Aachena Bakchus a Silén a Bartholomea Sprangera Herkules a Omfalé. Další novou akvizicí je plastika Hanse Monta, kterou tento sochař vytvořil zřejmě pro císařské sbírky v souladu s podobně komponovanými díly Sprangera. Obrazárna Pražského hradu je otevřena po celý rok. Každé první pondělí v měsíci tam mají důchodci vstup zdarma. Plné vstupné činí 100 korun. Děti, studenti a důchodci zaplatí polovinu. Obrazárnu, která byla v roce 1997 rekonstruována, naleznou návštěvníci Pražského hradu v renesančních prostorech koníren.

Umělci z Vídně a Brna připravili původní Janáčkovu Pastorkyňu

Vídeňští a brněnští divadelníci spolu připravili jednu z neúspěšnějších oper Leoše Janáčka. Její pastorkyňa v původní autorově verzi, která se naposledy hrála v roce 1908. Zachována zůstane režijní, kostýmová i scénická podoba díla. Představení vzniklo ve Vídni, kde mělo i 24. února ve Vídeňské státní opeře premiéru. V Brně nové nastudování opery diváci zhlédnou poprvé až 24. února 2004 u příležitosti 100. výročí jejího prvního uvedení. Kromě Rakušanů a Čechů se na přípravě a realizaci představení podíleli umělci z Velké Británie, Německa, Finska, Rumunska a Japonska – např. britský režisér David Pountey a věhlasný japonský dirigent Sejdži Ozawa, který ve Vídni hostuje. Autorem německého překladu libreta je Max Brod.

Ivančická radnice připravuje muzeum svého rodáka Alfonse Muchy

Radnice Ivančic na Brněnsku připravuje muzeum svého rodáka - secesního malíře Alfonse Muchy (1860 až 1939). Otevřeno bude zřejmě ještě letos ve staré radnici. Z iniciativy Ivančic byly nedávno odhaleny Muchovy pamětní desky v Paříži a New Yorku. Slavný soubor Muchových pláten Slovanská epopej si lze prohlédnout v Moravském Krumlově na Znojemsku. Mucha není jediným významným ivančickým rodákem. K dalším patří například herec Vladimír Menšík, jehož ve městě připomíná stálá expozice.

Tmavomodrý svět se do do oscarového finále neprobojoval

Snímek Pán prstenů: Společenstvo prstenu, natočený podle knihy J.R.R. Tolkiena, byl 13krát nominován na cenu americké filmové akademie a získal více nominací, než kterýkoli jiný film v letošním 74. ročníku udílení nejprestižnějších filmových ocenění - Oscarů. Český snímek Tmavomodrý svět Jana Svěráka vyšel naprázdno v kategorii nejlepšího zahraničního filmu. V pěti snímků, které budou v této kategorii o ocenění soutěžit, jsou "Amélie z Montmartru" (Francie), "Elling" (Norsko), "Lagaan" (Indie), "No Man's Land" (Země nikoho, Bosna a Hercegovina) – vítěz ceny publika na letošním Mezinárodním filmovém festivalu v Rotterdamu a "Son of the Bride" (Syn nevěsty, Argentina). Výsledky budou vyhlášeny 24. března.

Zemřel herec Josef Větrovec

Ve věku nedožitých 80 let 11. února náhle zemřel divadelní, televizní a filmový herec Josef Větrovec. Za 44 let své umělecké činnosti hrál Větrovec desítky rolí v divadle, televizi a filmu, příležitost dostal i v rozhlase. V televizi hrál v seriálech Hříšní lidé města pražského, Byl jednou jeden dům, Chalupáři, Třicet případů majora Zemana a Arabela. Ve filmu dostával příležitost hlavně v komediích, věnoval se i dabingu.

OBCHOD S LIDMI

LÍBA VAN DIJK

V listopadu loňského roku jsem se zúčastnila semináře o obchodu s lidmi, který se konal v krásném prostředí Kašperských Hor. Tři dny jsem měla možnost poslouchat děsivé příběhy o prodávání žen, dětí a mladých mužů. Seminář byl pořádán Ministerstvem vnitra ČR za spoluúčasti organizace IOM. Seminář byl sponzorován americkou ambasádou v Praze.

Semináře se zúčastnily země: Česká republika, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko, Moldávie, Ukrajina, Rusko, Kazachstán, Rakousko, Slovinsko, Bělorusko a Nizozemí. A též zástupci americké ambasády, českého Ministerstva vnitra, české národní a cizinecké policie, La Strada, Spojené národy s působištem v Rakousku.

Věc obchodu s lidmi stála centrálně. Zástupci zúčastněných zemí seznámili přítomné s problematikou ve své zemi, co se rozsahu problému týče, legislativy, prevence, s dohledem a doprovodem obětí obchodu s lidmi. Je obchodováno nejen se ženami pro sexuální průmysl, ale též dospělí muži jsou verbováni dohazovači na práci v zahraničí. Též chlapani se stávají obětmi obchodu s lidmi.

V úvodním projevu se česká předsedkyně paní Jitka Gjuríčová zmínila o změnách po roce 1989, kdy se otevřely hranice na Západ, o rostoucím problému prostituce v zemi a zvláště o zvyšujících se problémech obchodu s ženami. Jako malá země, hraničící na východě a severu s ekonomicky chudšími zeměmi a na západě a jihu s ekonomicky vyspělými zeměmi, se Česká republika stala transferní, cílovou a i zdrojovou zemí. Problematika menšin spojená s nezaměstnaností zvyšuje šanci kriminality. Zejména poptávka ze Západu, Německa a Rakouska, vysvětluje přítomnost mnoha sexuálních zařízení a pouliční prostituci kolem německé a rakouské hranice.

Obchod se ženami je lukrativní činnost mafie, ještě silnější než obchod s drogami nebo zbraněmi. Ekonomické rozdíly zvláště v zemích bývalé východní Evropy jsou velké, problémy korupce, izolovaná činnost policie, chudoba, to vše přispívá k rozšiřování obchodu s lidmi. To je asi tak shrnutí problémů v zemích, kterých se obchod s ženami nejvíce týká.

Na závěr byla prezentace nizozemského modelu legalizace prostituce, ve které byl podán přehled práce, která se v Nizozemí vykonala, aby mohlo dojít ke schválení zákona. Kde je přesně definován rozdíl mezi prostitucí a obchodem se ženami. Tento rozdíl spočívá v tom, že se často jedná o práci nucenou. Nejedná se o druh práce, která je konána, každý musí sám vědět, jakou práci se chce žít, ale musí se dělat dobrovolně, bez nátlaku.

V boji proti obchodu s lidmi je důležitá nejen osvětová činnost uvnitř každé země, kdy by si děvčata, ale i chlapani měli uvědomit, že sliby, které jsou jim dávány, nemusí být splněny, že může dojít k tomu, že budou nuceni do něčeho, co se jim nebude líbit. Že chce-li někdo na nich vydělávat, že je ošidí už i ve smlouvách, které jsou jim nabízeny. Není nutné, aby byli mladí lidé odrazováni od cest do zahraničí, je však nutné, aby věděli, že když se stanou obětmi obchodu s lidmi, na koho se obrátit a co v dané situaci dělat.

Další metodou boje proti obchodu s ženami by mohla být osvětová činnost směrem k zákazníkům: "You pay for one night, they paid for their lives". (Ty platíš za jednu noc, ony platí svým životem).

Dojem ze semináře byl, že tento problém je daleko větší, než si vůbec připouštíme a bude asi dlouho trvat, než země, i ty, které se zúčastnily semináře, budou ochotny do tohoto problému investovat. Obchod s lidmi patří k jednomu z hlavních bodů Spojených národů a EU-programů a západoevropské státy by neměly o tento problém ztrácet zájem.

Vzhledem k tomu, že důvodem obchodu je mimo jiné ohromný rozdíl v chudobě a blahobytu, nedá se tento problém rychle vyřešit. Bude se muset pokračovat v činnosti prevence a represe. Problém se vyskytuje, více než v západoevropských zemích, v zemích bývalé východní Evropy, je to velice znepokojivá situace.

ODPOLEDNE NL A ČC 8.ČERVNA OPĚT VE WASSENAARU

OSMÝ DIV SVĚTA A ČTRNÁCT JINÝCH LADISLAV MALINSKÝ

Běžná zpráva v běžných novinách o osmém divu světa mi vyvolala vzpomínku na dávné školní učení, kdy těch divů bylo sedm, a na učení současné, které uznává sedm divů nových, současných. Nepochybuji o tom, že těch současných je jistě více, záleží na tom, kdo je vypočítává a jak. Při počítání těch sedmi starých divů jsem musel do knih, neb stále mi jeden chyběl, ale nakonec jsem je dal dohromady. Udělejte si teď malou přestávku a zkuste to také, jen tak pro zajímavost, nikdo vás nebude zkoušet.

Ale nejdříve o tom osmém divu nové doby, který tu vzpomínku vyvolal a je tedy za tento článek odpovědný. Tentokrát půjde o most, který podle Francouzů bude jednou z největších staveb jednadvacátého století, která uvolní téměř permanentní dopravní zácpy na dálnici A75 mezi městy Clermont-Ferrand a Narbonne v jižní Francii, nad údolím řeky Tarn, přesněji u města Millau. A místní patrioti počítají s tím, že "jejich autostráda" převezme titul od dosavadní A7 "Autoroute du Soleil". Na to si ale budou muset počkat do léta 2004, kdy má být stavba, začátkem letošního roku započatá, předána do provozu.

Čím bude tento viadukt pozoruhodný, aby mohl být řazen mezi divy světa? Tedy předně svou celkovou délkou 2,5 kilometru a šířkou 26 metrů, na které bude dosti místa pro nejméně pětiproudou automobilní dopravu, včetně dopravy autokarové a nákladní. Další pozoruhodností je výška stavby, jejíž nejvyšší dva pilíře (na obou březích řeky Tarn) jsou 342 a 320 metrů vysoké, tedy vyšší než Eiffelova věž v Paříži, která je vysoká "pouze" 302 metrů. Celkový počet pilířů bude sedm. Návrh viaduktu je dílem přeborníka (nejen) výškových staveb, britského architekta Sira Normana Fostera, který pamatoval na vysoké skleněné bariéry po obou stranách mostu, nutné jako ochrana proti postranním a zpětným proudům vzduchu. Týž architekt spočítal, že projekt si vyžádá téměř čtvrt milionu tun betonu a 36 tisíc tun oceli. Představit si to nedovedu, ale je to asi dost. Celkový náklad nejméně 320 milionů euro. Podle stavitelské firmy, jejíž předkové mají zkušenosti se stavbou Eiffelovky, je totiž pouze jediná, a to nesmírně krátká doba pouhých 2,5 roku, k dokončení tohoto gigantického projektu. Táž společnost (Eiffage) bude smět po 75 let vybírat "mostné" ve výši 6 Euro za auto (v zimě 4,5 Euro) a 19 Euro za auto nákladní. Ekonomové spočítali, že mostné je nižší než poplatky na dálnici přes Lyon, a cesta podstatně kratší, především časově. Ochránci přírody a prostředí protestovali několik let proti tomuto projektu, bez úspěchu, jak v této době bývá zvykem, zato pan starosta městečka Millau se těší na výnos a blahobyt z turistického ruchu. Celkový náklad vypočítala společnost Eiffage na 320 milionů Euro a za výše popsané právo vybírat 75 let mostné zaplatila táž Eiffage 305 milionů. Ekonomové: Pomóóc!

A nyní stručně těch sedm starých divů světa, jak jsme se to učili ve škole, z nichž jsem neviděl na vlastní oči ani jeden, což mne dost mrzí. Asi to mrzí víc lidí, protože k spatření jsou pouze egyptské pyramidy. Stáří tří neznámějších, Cheopsovy, Chafrevovy a Menkaurevovy se odhaduje na pět tisíc let. Cheopsova je vysoká 137 metrů a je složena ze 2,250.000 kvádrů o průměrné váze dvou a půl tuny. Kdo nevěří nechť si to přepočítá, jsou ještě k vidění, jako jediný ze sedmi starověkých divů světa.

Druhý div (bez nároku na chronologii) vytvořil geniální (dosud uznávaný) řecký sochař Feidias roku 440 př.n.l. v podobě třináctimetrové sochy sedícího boha Dia pro město Olympii. Roucho a vlasy ze zlata, tělo ze slonoviny, jeho berla posázená drahokamy. Neopatrný císař Theodosius dal roku 475 sochu převézt do Konstanipole, odkud po požáru města pochopitelně zmizela. Ano, už tenkrát, roku 475 byli tak daleko.

Z třetího divu lze prý ještě spatřit základy visutých zahrad, které dala postavit královna Semiramis v šestém století př.n.l. padesát kilometrů od Bagdadu na břehu Eufratu. Dnes bychom to asi nazvali "vodní dílo", kde vláhu pro ušlechtilé květiny, palmy a soustavy vodotrysků a fontán obstarávala z řeky Eufratu čerpadla obsluhovaná lidmi.

Přes 35 metrů vysokou sochu obra dali ulít z bronzu a železa obyvatelé ostrova Rhodos, aby

jeho pochodeň, kterou třímal v ruce, sloužila jako maják. Vydržel stát pouhých 66 let, kdy jej zničilo zemětřesení a pod názvem Kolos rhodský se ocitl v historii jako jeden ze sedmi divů světa. Zbytky jeho se ocitly ve sběrných surovinách.

Po stodvaceti letech stavebních prací dokončili Řekové pro bohyni Artemis 110 metrů dlouhý a 55 metrů široký chrám kolem 5.století př.n.l., a to ve městě Efesu. Sloupořadí tvořilo 125 pilířů z mramoru. Z Efesu se stal turecký Izmir a z chrámu ruiny, čímž zmizel další starověký div světa z povrchu zemského. To byl už pátý.

V desátém století n.l. byl zemětřesením zničen obrovský maják na ostrově Faru, poblíž egyptské Alexandrie. Byl postaven pravděpodobně ve 3.století před n.l. a podle antických autorů byl vysoký 180 metrů a jeho signál prý bylo vidět až do dálky 50 kilometrů. Jeho základna byla 180x180 metrů.

Nejméně je známo o posledním ze sedmi starověkých divů světa. Ve 4.století před n.l. v maloazijském městě Halikarnassu dala vdova po úspěšném králi Mausolovi postavit manželovi ohromnou hrobku (mauzoleum). Stavba byla prý 40 metrů vysoká a byly u ní vyjádřeny všechny do té doby známé architektonické slohy. Tím končí stručný popis sedmi starověkých divů světa. Kdo je vybral a na divy pasoval nevím, ale tak jsme se to učili.

Vím, že se někdy k "divům" řadí některé přírodní divy, a to zcela podle dojmů, jaké na pozorovatele učinily. Tak třeba Grand Canyon a Death Valley v USA, Ngoro-ngoro kráter a Murchison Falls ve Východní Africe, snad i komerčně zničená Niagara na Can-amerických hranicích a mnoho jiných.

Nová doba pochopitelně nechtěla se svými "divy" zůstat pozadu a byly sestavovány nové sedmičky divů. Ty už se různily, a tak jsem náhodně vybral sestavu pana Matyáše z českého denního tisku. Podle ní je to kupř. nejvyšší (dosud) mrakodrap v malajsijském hlavním městě Kuala Lumpur z roku 1996. Dvě výškové stavby (452m) jsou ve výši 170 metrů spojeny skleněným mostem a nejen celkovým vzhledem, ale i názvem Petronas Twin Towers nápadně připomínají osudné TT v New Yorku.

Jinou pozoruhodnost dnešního světa vidí pan Matyáš v mostu (opět most!), který od roku 1999 spojuje dánský ostrov Fyn s ostrovem , na němž leží hlavní město Kodaň. Je dlouhý 18 kilometrů a je zavěšen na dvou pilířích ve výšce 72 metrů nad hladinou, aby pod ním mohly proplouvat lodě. Krom různých zajímavých technických údajů je tento gigantický most pozoruhodný elektronicky řízenými vlnolamy, které nebezpečné vlny "lámou" vibračními deskami pod hladinou. Tím chrání důležité pilíře. Ale co když vypnou proud?

Posnídat v Paříži a poobědvat v Londýně umožnil Eurotunel pod Lamanšským průlivem od roku 1994, vlastně trojtunel délky přes 50 kilometrů a v hloubce až 45 metrů. Úsek pod vodou rychlostí 160 až 300 km/h trvá pouhých dvacet minut. Po zkušenostech minulého roku s horskými tunely mé nadšení pro výhodné zkratky poněkud opadlo, ale kudy jinak?

Nevím zda je právem v této sedmičce divů od počátku rozporuplný Dóm milenia v Londýně, otevřený 1. ledna 2000. Jednak se dost dobře neví, proč takový kolos vůbec, a k čemu. Dva fotbalové stadiony, které by se do něho vešly, by sotva našly praktického použití, maximální výška střechy 100 metrů je více konstrukčně nutná (lanoví) než upotřebitelná, naplánovaná střecha 80 tisíc čverečních metrů z PVC musela být nahrazena jinou, mnohem nákladnější, z materiálu prostředí přátelského. A konečně ani to milenium nebylo pravé, neb ve skutečnostizáčínalo o rok později, tj. 1.1.2001. Takže za světový div tuto stavbu nepokládám, uvidíme za tisíc let!

Již působivější (a užitečnější) je gigantická přehrada Itaipú na jihoamerické řece Paraná, která je největší vodní elektrárnou světa. Její úctyhodná výška 196m a šířka 400m spolykala tolik betonu, co by vystačilo na šestiproudou dálnici v délce osm tisíc kilometrů. Ještě pár čísel: Osm turbin má celkový výkon 12,6 milionů kilowattů, což by hravě zastalo dvanáct Temelínů. Stavba trvala třináct let, stála 18 miliard dolarů a celkem se na ní vystřídalo 35 tisíc pracovních sil. Kolem břehů vzniklé vodní pláň bylo vysázeno 20 milionů stromků, a já se tážím, kolik chatařů by muselo být, aby si toto množství rozebrali do svých zahrádek. A kde asi?

Trochu hrůzy mi nahání nejrychlejší vlak světa, který už najezdil na (dosud) experimentální trati u Tokia více než sto tisíc kilometrů, a to maximální rychlostí až 550 km/h. Souprava vážící 70 tun má sice kola, ale ta se při rychlosti 160 km/h zasunují jako u letadel, a pak se souprava už pouze vznáší několik centimetrů nad zemí, bez sebemenšího tření. To vše díky supravodivým elektromagnetům. Problémem širšího rozšíření je dosud hlavně cena těchto magnetů, velká spotřeba elektřiny a náklad na výstavbu trati, asi 100 milionů dolarů za jeden kilometr. Přesto Japonci počítají s realizací v nedaleké budoucnosti.

Nakonec jsem si nechal poslední z citovaných divů, který se vymyká mé představivosti a tudíž i přesnějšimu popisu, takže bude div, jestli někdo porozumí. Jestliže ano, předejte laskavě dál. Jde o vesmírnou sondu jménem Deep Space 1, která se vydala na cestu v roce 1998 a od té doby se již setkala s několika planetkami a kometami. To ale byla pouze průvodní náplň, hlavní účel je průzkum nových úsporných technologií. Sama sonda je prý malá a levná (jak pro koho), poháněná iontovým (?) motorem, jehož výkon by na zemi nestačil ani ke zvednutí listu papíru, ale ve vesmíru stačil za prvních 500 dnů zvýšit rychlost sondy o tři kilometry za vteřinu (!) při minimální spotřebě paliva devadesáti gramů za jeden den. Palivem je jakýsi xenon (?). Dále je sonda vybavena inteligencí opravovat vlastní poruchy, bez pokynů ze Země. Co dalšího je schopna vykonat v budoucnu se vymyká mé popisové schopnosti. Přesto bych si zde na světovost tohoto divu přisadil, i když nepochybuji, že se podobné přístroje budou zdokonalovat dál a novodobé "divy světa" množit a vzájemně překonávat. Zda bude vše k rozumnému užitku je ovšem otázka.

2002 - ROK ČESKÉ KUCHYNĚ

Česká centrála cestovního ruchu si pro rok 2002 vytyčila cíl seznámit návštěvníky České republiky nejen s jejími přírodními a architektonickými krásami, ale také s vyhlášenou českou kuchyní. Ta se stala hlavním tématem celého roku, neboť je ve světě pojmem. Sice se o ní traduje, že není kaloricky nejušpornější, ale vynikající chuť tradičních českých pokrmů nenechá nikoho na pochybách, že si z naší země odveze velmi silné kulinářské zážitky.

Česká kuchyně je vzácnou směsicí tradic a kultur, které se na našem území dotvářely. V dávné minulosti jí vtiskl její typický ráz především náš keltský a slovanský původ. Za vlády Karla IV. a Rudolfa II. byly české země centrem evropské politiky a kultury, což naši kuchyni také nutně ovlivnilo. Díky své pozici na křižovatce Evropy, díky věrnosti tradici spojené s uměleckou a technickou invencí a řemeslnou dovedností se stala česká kuchyně věcí poctivou a gruntovní. Všechny vlivy ze severu a jihu, východu a západu byly našimi lidmi tvořivě přejímány. Nejinak tomu bylo s kuchyní. Využívala dostupných surovin a rychle se otvírala všemu novému.

Položíme-li si otázku, co vlastně česká národní kuchyně je, můžeme odpovědět, že je to kuchyně středoevropská, vyznačující se specificky českými prvky, jako jsou houskové a ovocné knedlíky, některé polévky a omáčky, mnohá bramborová jídla, koláče a buchty a poměrně široký repertoár svátečních jídel. S českou kuchyní jsou všeobecně spojována jídla jako vepřové s knedlíkem a zelím, svičková s knedlíkem, bramboráky, švestkové knedlíky a borůvkové koláče, existuje však ještě mnoho velice chutných jídel, na která se jaksí postupem času pozapomnělo, jejichž znovuoživení může být malou gastronomickou slavností. K české kuchyni patří i nápoje, v první řadě pivo, kvalitní jsou i vína zejména jihomoravská, můžeme se pochlubit slivovici či karlovarskou bylinnou becherovkou. Česká domácí kuchyně byla odedávna založena na třech principech. Jsou jimi vynikající kvalita surovin vyvážených chutí, dále generacemi k dokonalosti propracované tradiční receptury a do třetice dostatek času a poctivosti při přípravě jídel. Vaření je dosud v mnohých rodinách láskyplným prestižním obřadem. Kuchařské umění je mnohdy dokonce důležitým kritériem při výběru životní partnerky. Ne nadarmo se v Česku říká: „Láska prochází žaludkem“.

Naše amsterdamská kancelář přiblíží českou kuchyni prostřednictvím různých propagačních aktivit. Např. během lednového turistického veletrhu Vakantiebeurs v Utrechtu mohli návštěvníci našeho stánku ochutnat dvě české speciality – lívance s borůvkami a bramboráčky s uzeným masem. V dubnu pak spolu s Českým centrem v Haagu připravujeme ochutnávku českých a moravských vín. K tématu česká kuchyně máme rovněž propagační materiály, konkrétně kalendář a prospekt se stejnojmenným názvem, který obsahuje všeobecné informace o českém jídelníčku, zvycích a typických jídlech, ale též mnoho tradičních receptů. Dobrou chuť!

JAN KOTALA

víte , že ... ?

L.M.

**** v půli prosince minulého roku **zemřel bez většího povšimnutí Norman Granz**. Starším milovníkům dobrého jazzu však toto jméno, či tento muž, říká mnoho. Byl nejúspěšnější impresario téměř každého, kdo v létech padesátých a později v jazzu něco znamenal a v historii jazzu zůstal navždy zapsán. Památne jsou Granzovy výpravy po světě se skupinou prvotřídních hudebníků pod jménem **Jazz at the Philharmonic** a nahrávky na v té době začínajících LP deskách. Norman Granz byl u hudebníků velmi oblíben, jednak proto, že jazzu rozuměl jako málokdo, jednak pro svůj přátelsko-otcovský poměr k nim. Až dojemná byla jeho péče o beznohou a slepou **Ellu Fitzgerald**, jejíž kariéru sledoval od roku 1944 až do její smutné smrti.

**** populární česká soutěž o **Zlatého slavíka** spěje pomalu do nudné tradice. Posuďte sami: nejlepší zpěvačka a absolutní vítěz - **Lucie Bílá**, druhá **Helena Vondráčková**, třetí **Iveta Bartošová**. Zpěváci: první (kdo asi?) **Karel Gott**, druhý **Daniel Hůlka**, třetí **Martin Maxa**. Skupiny : **Lucie** (nikoliv Bílá), **Olympic** (hrají už 39 let). Výsledek určuje počet hlasovacích lístků zaslaných pořadatelům (firma Musica Bohemica). Vše je prý naprosto objektivní, za úplatek někteří školáci podepisovali fingovaná jména na lístky s předtištěným pořadím, až třista na jednoho školáka. Co se v mládí naučíš, v dospělosti využiješ.

**** hned po Mikuláši měla v karlínském Hudebním divadle druhou premiéru (první 1983) adaptace Chevallierova románu **Zvonokosy**. Podle různých kritik zachraňovaly hru ženy, především **Jitka Molavcová** (Eulalie Čubíková), **Nad'a Urbánková** (baronka z Kratihájů) a pohledná **Tereza Duchková** (Judita Čuprová). Ostatní žánry, zpěvy a tance zřejmě netrčely nad průměr.

**** ve věku šestaosmdesáti let **zemřel v Praze básník a překladatel Lumír Čivrný**, kdysi levicový intelektuál, pohraničník politiky a úspěšný překladatel, především z románských jazyků. Normalizace mu odňala stranickou legitimaci i publikační volnost, sametová mu umožnila návrat (román **Černá paměť stromu a Paměti**).

**** o **Nobelovu cenu míru 2001** se dělí OSN jako celek a její generální tajemník **Kofi Annan** (již podruhé). Za první století existence získalo toto vyznamenání 20 organizací, 10 žen a 79 mužů. Ale to asi víte, že?

**** v minulém čísle vzpomenutý film o **Harry Potterovi** a o enormních rekordech, které překonává na všech frontách, dostává konkurenci ve filmovém zpracování díla **J.R.Tolkiena Pán prstenů**, uvedeném světovou premiérou v Londýně. Soutěžení těchto dvou filmů v úspěchu není tak důležité, zajímavé ale je, že filmová práva na své dílo (náklad 190 milionů dolarů) prodal Tolkien roku 1969 za deset tisíc dolarů. Zřejmě byl lepší spisovatel než obchodník.

**** ve třístém podání pořadu České televize **Úsměvy** vyhlásili na sklonku roku 2001 výsledky ankety o nejlepší scénu a nejlepší výrok z českého filmu. Jsou to: scéna z Menzlova filmu **Vesničko má středisková**, kde **R.Hrušínský** se zabývá zdravotními problémy hospodského (**Jiří Lír**), a výrok donchuána **Kristiána (Oldřich Nový)** "...zavřete oči, odcházím." I když záleží na osobním vkusu, lze celkem souhlasit, pokud by to bylo nutné.

**** za **sportovce roku** byli v Česku vyhlášeni s malým rozdílem bodů atleti **Jan Železný** (oštěp), **Roman Šebrle** a **Tomáš Dvořák** (oba desetiboj), za nimi s odstupem hokejisté **Jágr**, **Eliáš** a **Dominik Hašek**. Po Olympiádě by byl odstup asi ještě větší.

Víte, že?

**** v kolekci tzv. **severské kinematografie** na mezinárodní přehlídce filmů **FEBIOFEST 2002** v Česku vzbudila zájem skupina filmů z Finska. Mezi nimi i film **Polykačka ohně** režisérky **Pirjo Honkkasal**. Tato žena bývala častým hostem v bývalém Československu v době, kdy se snažila založit mezinárodní federaci studentů filmových škol. Zažila tu srpnovou okupaci roku 68 a pak ještě rok, kdy konečně se znelíbila režimu a byla na příštích dvacet let prohlášena za nežádoucí. Po sametové mohla styky znovu navázat a letos byla hostem Febiofestu 2002.

**** při vzpomínce 25. výročí **Charty 77** vyzkoumala Agentura TNS Factum, že čtvrtina Čechů do 24 let o Chartě 77 nikdy neslyšela, a ve skupině do 19 let o ní nic neví plných 40 procent. Kolik procent z těchto dvou věkových skupin ví co byla **Anticharta**? Udělá někdo průzkum?

**** obávaný módní kritik **Mr.Blackwell**, který již 40 let pronáší odvážné odsudky oblékání, se opět ozval. Za **nejhůře oblékanou ženu** vyhlásil moderátorku britské televize **Anne Robinson** (mimochodem prý druhou nejbohatší ženu v Britanii), která odsunula na druhé místo bývalou přebornici nevkusu **Britney Spears**. Třetí místo obsadila letos francouzská herečka **Juliette Binoche**. Mezi adeptkami na další místa jsou zpěvačka **Björk** a **Camilla Parker-Bowles** (nápadnice prince Charlese), a také monacká princezna **Stephanie**. Škoda, že **Mr.Blackwell** si nepočkal na slavnostní velešibřinky v předvečer **Svatby století** v amsterdamské Areně, jen mezi účinkujícími mohl nalézt četné kandidátky na první místa svého žebříčku. Na druhém pólu, mezi **nejlépe oblékanými ženami** uvádí **Julii Roberts** a **Oprah Winfrey**. Jelikož pro mužské oblékání žádný žebříček není, soudím, že je snazší hledat špatně oblečené ženy než dobře oblečené muže. Ostatně to tak vypadá i v denním životě kolem nás.

**** koncem ledna zemřela ve věku 94 let (1907-2002) **paní Astrid Lindgren**, švédská spisovatelka. Vážení chrabří muži, nedávno ještě výrostci, nestyd'te se přiznat, že jste si kdysi rádi občas zalistovali v knížkách, které jste svým šřapatým kamarádkám tajně záviděli, v knížkách, které tak půvabně líčily osudy zrzavé copaté holky jménem **Pippi Langkous**, což bylo doslova překládáno **Pippi Dlouhá punčocha**. Méně známo o autorce těchto knih je, že byla i důslednou bojovnicí za práva zneužívaných zvířat všeho druhu a pro všechny účely. Milé holky, chcete-li **paní Astrid Lindgren** za její knížky poděkovat, tak já se vtírám mezi vás a doufám, že vám to nevadí.

**** v Holandsku dobře známý český **karikaturista Jiří Slíva** měl vernisáž svých litografií v Českém centru v New Yorku počátkem ledna. Při té příležitosti uvedl i svou maloformátovou monografii **Dreams of a Coffee Lover**, vydanou nakladatelstvím **Marlowe & Co**.

**** při letošní zimní Olympiádě v Salt Lake City byl vzpomenut i velmi populární britský "skokan" na lyžích **Eddy Edwards**, řečený **The Easel - Orel**. Jistě pamatujete z let devadesátých tuto zvláštní postavu amatérského nadšence, vybaveného tlustými dioptrickými brýlemi, s výstrojí rekreaanta na cvičné lyžařské louce, který jako jediný britský účastník této disciplíny **sjížděl** olympijský můstek. Poslední místo bylo jeho tradicí, předposlední místo jeho nesplněným snem. Přesto byl v Anglii populárnější než olympijský vítěz, Londýn mu připravil při návratu ovace a jako miláček obecnostva vydělával na všemožných vystoupeních miliony (prý), o které ho pak "přátelé" dovedně obrali. Vystoupení na příští Olympiádě mu lyžařská asociace zakázala, prý v zájmu jeho vlastní úrazové bezpečnosti. Tak co je víc, být "při tom", nebo vítězit? Po skončení sportovní kariéry studuje prý práva a dosud má svůj pořad v televizi.

**** na filmovém **Berlinale** v únoru předvedl **Miloš Forman** přátelům celou nezkrácenou verzi svého **Amadea** (hodně přes tři hodiny).

Víte, že?

**** v prvních dnech tohoto roku jsme si přečetli v tisku, dokonce na téže stránce, dvojí prohlášení, týkající se **jazyka holandského**. První pochází od univerzitního profesora **holandštiny jakožto druhého jazyka**, který vyzkoumal zvláštní nadání budoucí holandské královny. Princezna **Maxima** ovládá nyní svůj druhý jazyk lépe než princ Bernard, téměř bez známky cizího přízvuku, což podle pana profesora může dosáhnout pouze ten, kdo se učí cizí jazyk ještě před pubertou. Autorem druhého prohlášení, uvedeného palcovými titulky na téže straně, je jakási dáma, která zcela vážně požaduje od úředníků, **aby psali "sexy"**. A ještě v únoru si vzal jakýsi politik za vzor jazykový talent Maximy a chce požadovat od **každého Holanďana** stejnou znalost státního jazyka. Bude asi překvapen.

**** australská vláda dala souhlas **k odstřelu téměř sedmi milionů klokanů** v letošním roce, což je 1,5 milionu více než roku loňského. Celkový počet klokanů v Australii se odhaduje na devadesát milionů. Klokaní maso končí většinou v potravinách pro zvířata, ale exportuje se též pro lidskou kuchyni. Dobrou chuť!

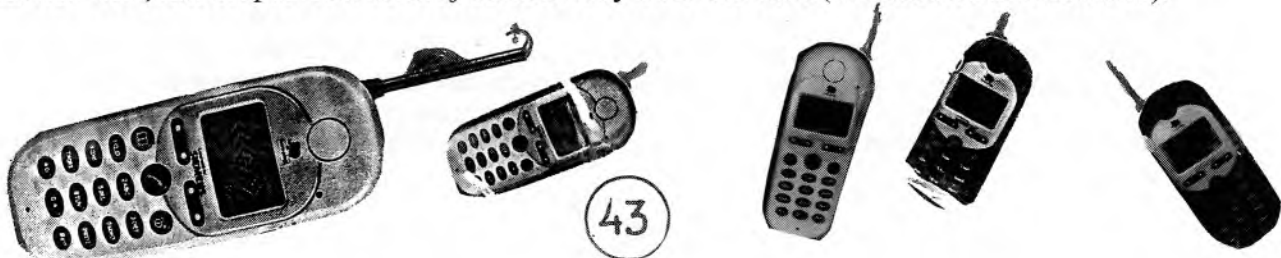
**** jsem sledoval (v televizi ovšem) snad všechna zahájení a většinu závěrů **Olympijských her**, ale málokteré bylo tak nevtíravě vkusné a důstojné jako při posledních Zimních hrách v **Salt Lake 2002**. Přesto určití živlové viděli kdesi stopy politického zneužití k propagaci vlastní situace, jako třeba vlajku z trosek zřícených věží v New Yorku. Přál bych jim vidět zahajování Her v Sovětském svazu. A kdo nevěří, nechť si počká na slavnostní zahájení Her **2008 v Číně**.

**** **zdravotnická péče při Zimní olypiádě měla k dispozici** 70.000 aspirinů, 170.000 žaludečních pastilek a 30.000 tekutých léků proti překyselení žaludečních šťáv, 10.000 rolovacích náplastí, 650 zápěstních a 1.500 kotníkových bandáží, 7.800 ústních špátlí, 74.000 vyšetřovacích rukavic, 1.300 závěsných šátků (mitelly), 720 nůžek, 92 nosítek, 364 vyšetřovacích stolů, 175 defibrilátorů a přes 400 pohotovostních lékařů. Což se mi nezdá ani tak moc.

**** téměř souběžně s nominací na filmové Oscary probíhá už léta v Americe nominace **na nejhorší filmové a herecké hodnoty**, tak zvané **Razzie Awards**, které jsou pak udělovány v předvečer rozdílení Oscarů. "Vítězové", čilépe řečeno poražení si zpravidla své trofeje nepřijdou vyzvednout, snaží se Razzie Award jakoby ignorovat, ale přesto je tato cena, v podobě umělohmotné maliny, zlatou barvou postříkané, cenou velmi obávanou, především díky velké publicitě. Cenu uděluje Sdružení filmařů, kritiků a přátel filmu se sídlem v Hollywoodu. Stálým hostem udílení **zlaté Maliny** (tak je Razzie překládána) - herec Sylvester Stallone (loni titul nejhoršího herce) byl letos nominován ve čtyřech kategoriích, a má i celkový primát, neb za 22 let byl nominován již 29krát (vítězně 22x). Letos ho v této kategorii provázeli: BenAffleck (Pearl Harbor), Kevin Costner (3000 mil na útěku), Keanu Reeves (Hardball, Sweet November) a John Travolta (Malý svědek, Operace: Hacker). O titul hejhorší herečky se uchází Mariah Carey (Glitter), Penelope Cruz (Vanilkové nebe), Angelina Jolie (Lara Croft: Tomb Raider) a Jeninifer Lopez. A konečně největší naděje v kategorii nejhorších filmů: Formule!, Pearl Harbor a Glitter. To vše jen pro zajímavost, posuďte si sami.

**** debata o bezpečnosti mobilních telefonů stále trvá. Na Nottinghamské univerzitě ve Velké Británii totiž experimentálně zjistili, že záření, produkované mobilními telefony **zvýšilo o 40% plodnost žížal**, čímž posílili již dříve vznesené podezření, že mobily mohou mít na organismy neočekávané účinky. Ale pozor ženy! Pokud nejste právě žížala, nemusíte se ničeho obávat, ani na nic těšit, natož spoléhat. Rozvoj mobilů tedy není ohrožen (bohudík nebo bohužel??).

ZOETERMEER NL - NITRA SK, PARTNERSKÉ MESTÁ

ANTÓNIA KARPIŠOVÁ

Zo školských lavíc vieme, že slovenské dejiny sa začínajú dvoma vzácnymi menami: jedno patrí prvému slovenskému vladárovi, kniežaťu Pribinovi, druhé Nitre - kolíske slovenských národných dejín, a ako nitrania s hrdosťou dnes hovoria - Matke slovenských miest!

Nitra bola už za Veľkomoravskej ríše, ale i po jej páde, nielen centrom politickým, ale aj centrom cirkevnej hierarchie. Je to obdobie príchodu bratov Cyrila a Metoda zo Solúna (r. 863). Odtiaľto sa začalo šíriť kresťanstvo, ktoré prinieslo vzdelanie, kultúru, mravnosť a dokonalejšiu spravodlivosť našim dovtedy pohanským predkom!

Nitrianske knieža Pribina sa zaslúžil o vysvätenie prvého kostola v týchto končinách. Vysviacku konal arcibiskup a je veľmi pravdepodobné, že pritom zaznel chorál "Gospodi, pomiluj", teda spev v slovanskej reči, čo bola v období oficiálnej latinskej liturgie veľká udalosť. Tento kostol ide ďalej do dejín ako Pribinov chrám.

Nitra si tohoto vzácného predka uctieva v podobe "Pribinových slávností". Toho roku sa konal tretí ročník týchto slávností, ktoré nám Slovákom pripomínajú najstaršiu dodnes známu históriu slovenského národa. Tohoročné oslavy boli zvláštne tým, že ich naprogramovali na Deň podpísania Ústavy Slovenskej republiky, ako symbolický čin. Primátor mesta Nitry J. Prokeš prehlásil v svojom prejave, že v historickej osobe Pribinu vidí toho, kto zasiaľ semeno, ktoré viedlo k dnešnej slovenskej samostatnosti.

Tento obsiahly úvod som si dovoľila k téme "Zoetermeer - Nitra, partnerské mestá", aby som pripomenula, že ma naplňa hrdosťou, že moje holandské bydlisko má družbu s tak významným starobyľým slovenským mestom ako je Nitra.

Partnerským mestom Nitry sa stal Zoetermeer podpísaním dohody v r. 1994. Družba je naplnená intenzívnym kontaktom. Mestá si vymenili niekoľkonásobné návštevy. Boli to z holandskej strany členovia mestskej rady, ako aj zástupcovia strednej školy - *Stedelijke college* - pod vedením doc. p. J. Spekmana. Delegácia bola nadchnutá tým, ako nitrania pracujú pri rekonštrukcii svojho mesta. Pomoc je pri tomto vždy vítaná... Konkrétne išlo o rekonštrukčné práce v budove Diecéznej charity v Nitre, k čomu sa prihlásila na pomoc skupina holandských študentov. Pri tejto príležitosti nadviazali kontakt s tamojšou Strednou poľnohospodárskou školou pre mentálne a telesne postihnuté deti. Pre posledne menovanú školu zorganizoval p. doc. Spekman zbierku, pretože veľmi vítaná je aj finančná pomoc. Pri dvoch príležitostiach sa zozbieralo spolu 212.000 Sk, za ktoré škola v Nitre môže zakúpiť počítače a rôzne zariadenia.

Ako nitrania píšú o holandských partneroch? Vyberám z kultúrno-spoločenského mesačníka Nitra, č. 7-8, 2001, článok E. Rusnákovej: Vďaka osobným kontaktom Mgr. Marty Bradáčovej, ktorá pôsobí ako pedagogička v špeciálnej základnej škole pre mentálne a telesne postihnuté deti, sa jej už po druhýkrát podarilo získať pre túto školu finančný dar od nášho partnerského mesta Zoetermeer. Pani Mgr. Marta Bradáčová osobne (citát): "Pán docent Jose Spekman bol už niekoľkokrát v Nitre a stal sa naším polorodinným a polooficiálnym návštevníkom..." - nezohrieva to pri srdci?

Ďalej vyberám z toho istého prameňa: V dňoch 6.-18. mája t.r. sa Dr. Yvona Fraňová, Zuzanna Stupková, Ing. Zoltán Balko a Ing. Miloš Kramár zúčastnili pracovného seminára (Združenie miest a obcí) v Holandsku. Išlo o vzdelávací seminár zameraný na riešenie recyklácie odpadového hospodárstva a rozvoj partnerskej spolupráce. Rokovania sa uskutočnili v Den Haagu... Práce na tejto problematike pokračovali ďalší týždeň v Zoetermeeri, kde boli načrtnuté možnosti spolupráce v tomto smere. Podľa tohoto plánu sa má konkrétne v Nitre vybudovať približne 10 modelových stanovísk pre kontajnery. Tento projekt bol po predložení v Den Haagu vyhodnotený ako najlepší. Ďalej Dr. Fraňová (citát): "Ako koordinátori partnerských miest zo Slovenska sme absolvovali stretnutia na výmenu skúseností v oblasti koordinovania spolupráce medzi partnerskými mestami. Na mestskom úrade Zoetermeer sme predložili analýzu predchádzajúceho workshopu, ktorý sa t.r. realizoval v Nitre. Dohodli sme sa na vzájomnej výmene dobrovoľníkov medzi partnerskými mestami,

ktorí mají pomáhat při přípravě trojdňového seminára v Nitre so zameraním na prípravu projektu cyklistických trás, detských ihrísk, cestovného ruchu. Pri tejto príležitosti chceme požiadať o sponzorstvo holandskej firmy pôsobiace na Slovensku." Dr. Fraňová ďalej dodala, že sa stretli aj s holandskou kráľovnou, ktorá sa zúčastnila na otváraní nového kultúrneho domu v Zoetermeeri. Seminár bol ukončený rozlúčkovou večerou na veľvyslanectve Slovenskej republiky. Pán veľvyslanec Ján Kuderjavý vyhodnotil spolu s primátorom mesta Zoetermeer p. L. Leeuwenom partnerskú spoluprácu medzi Nitrou a Zoetermeerom ako jednu z najlepších a najaktívnejších.

Každý rok prídu slovenskí študenti z poľnohospodárskej školy v Nitre do Holandska. Na programe sú rôzne športové podujatia, bližšie oboznámenie sa s Holandskom, návšteva rôznych firiem, hlavne agrárnych, holandské mlyny, Dom Anny Frankovej, múzea atď. Zveľaďujú si týmto aj jazykové vedomosti - anglický a nemecký jazyk. Spomedzi pedagógov chcem spomenúť docentku p. Jarmilu Kopeckú, Martina Mataka, Vilmu Sulganovú. Pani docentka angličtiny J. Kopecká osobne: "My sme poľnohospodárska škola a naši študenti sa tu (v Holandsku) môžu v tomto smere veľa naučiť; navštívili sme napr. zverolekára, botanicú záhradu, atď."

Zoetermeerskí umelci otvorili web-site na internete, ktorá je venovaná umeleckým prácam holandských a slovenských umelcov našich sesterských miest, čím sa výmena a kontakty zintenzívňujú a urýchľujú. Minulý rok bola v Zoetermeeri špeciálna delegácia z Nitry vedená riaditeľom Slovenskej informačnej akadémie, ako aj riaditeľ Turistického informačného centra. Sú plány aj v tomto smere pripravovať spoluprácu. Európska únia podporuje - aj finančne - tieto stretnutia v súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie.

Končím slovami p. doc. Jose Spekmana: "Naša družba s Nitrou za uplynulých sedem rokov úžasne zosilnela. Nadviazali sa vzácné kontakty, bez partnerstva s našimi slovenskými priateľmi si to už ani nevieme predstaviť!"

BRNO A VELETRHY

Přestože město Brno oplývá množstvím starobylých památek, ve světě ho proslavil spíše jeden ze skvostů moderní architektury – Veletrhy na pisáreckém výstavišti. Ne každý však ví, že historie města jako obchodního a veletržního centra nesahá pouze do počátků 20. století, ale že se táhne mnohem dál. V roce 1243 dostává Brno městská práva a privilegia od krále Václava I. Městu bylo také přiznáno právo pořádat každoročně třineдельник trh svatodušní. Tímto rozhodnutím nastal po staletí trvající vývoj výročních trhů, později výstav a veletrhů.

Největší výstavou v Brně v 19. století (rok 1888) se stala Cisařská jubilejní výstava. Zhlédlo ji 103.000 návštěvníků, kteří měli možnost vidět expozice 400 vystavovatelů. Už v této době se brněnští podnikatelé aktivně snažili o zřízení nového výstavního areálu. Vznik samostatného Československa v roce 1918 s sebou přinesl potřebu otvírat se zahraničnímu obchodu více než v období rakousko-uherského státu. Brňanům se však ani tehdy výstavbu mezinárodního výstaviště nepodařilo realizovat.

Od roku 1922 se dalších pět let v Brně konaly specializované Brněnské výstavní trhy, prim hrály výrobky kovoprůmyslu. Konečné rozhodnutí o výstavbě brněnského výstaviště padlo na Moravském zemském výboru v srpnu 1923. O pět let později byla založena výstavní akciová společnost a už v roce 1928 se uskutečnila na nově vybudovaném zemském výstavišti Výstava soudobé kultury v Československu. Od května do září přijelo do areálu více než 2,6 miliónu tuzemských i zahraničních návštěvníků. Brno tak získalo moderní a největší výstaviště v předválečném Československu o rozloze 360.000 metrů čtverečních.

Také po druhé světové válce se centrum československého výstavnictví přesunulo do Brna – veletržní brány se znovu otevřely v roce 1949. Československé strojírenství se stalo hlavním tématem v letech 1955-57. Mezitím byla provedena úprava výstaviště a postaveny pavilony H a F a volné výstavní plochy. Už z prvních poválečných výstav bylo jasné, že prezentace strojírenského průmyslu se stane důležitým atributem brněnského výstavnictví. Tuto tendenci potvrdil i úspěšný 1. mezinárodní veletrh, který se uskutečnil od 6.9. – 20.9.1959. Zúčastnilo se ho 432 vystavovatelů z 29 zemí.

V roce 1960 vznikl v Brně podnik zahraničního obchodu Brněnské veletrhy a výstavy, který byl ještě téhož roku přijat do Mezinárodní unie veletrhů, se sídlem v Paříži. Brno se tak zapojilo do mezinárodní veletržní sítě, kde jeho slávu šíří především Mezinárodní strojírenské veletrhy (MSV). Důležitým mezníkem pro rozvoj novodobého výstavnictví ČR je rok 1998. Brněnské veletrhy a výstavy a.s. a německá veletržní správa Messe Düsseldorf se staly partnery. Toto propojení se projevuje v organizování více než 40 veletrhů (MSV, Autotec, Autosalon, Salima, Vinex, Pivex, Kabo, Styl a další).

Celková plocha výstaviště je v současné době 196.000 metrů čtverečních, z toho 107.000 metrů čtverečních v pavilonech, zbytek je volná plocha. Polohou i řešením patří mezi jedno z nejkrásnějších v Evropě. Brněnské výstaviště jako živý organismus reaguje citlivě na potřeby vystavovatelů a přizpůsobuje neustále svou tvář dobovým požadavkům moderního pojetí výstavnictví.

MARIE BABETT BĚLÍKOVÁ

Stalo se . . .

Stane se . . .

AMSTERDAM NA VLTAVĚ

Do minulého čísla se nám už nevešla zpráva, že při listopadovém udílení světových cen *Emmy*, což jsou jakési Oscary pro svět televize a filmu, udělované už třiapadesát let, byl též touto cestou vyznamenán český tým scénografů a architektů, vedený Ondřejem Nekvasilem, s Janem Vlasákem a Marií Raškovou. A za co? Za scénografii k americkému filmu o Anně Frank, kterou postavili v Praze na podběží u Železničního mostu. Byla to asi 120 metrů dlouhá kulisa, dokonalá kopie úseku válečného Amsterdamu. Třeba si pomyslíte, proč v Praze, když skutečný Amsterdam není mimo dosah. Ale v okolí Muzea Anne Frank v Amsterdamu, které je v místě jejího válečného pobytu, je vše tak dokonale nově upraveno, že imitovat tam válečnou dobu nebylo možné, a proto si filmová společnost Milk and Honey, která film natáčí, vybrala Prahu, kde podběží Vltavy u Železničního mostu je přímo ideální pro stavbu filmových kulis. L.M.

Na pražském nábřeží vyrostla věrná kopie válečného Amsterdamu

Foto archiv Ondřeje Nekvasila

ČESKÉ DĚTI ZPÍVALY PRO CARNEGIE HALL

A to dokonce na Silvestra odpoledne. Dostat jakýkoli dětský sbor do slavné newyorské "Carnegie" je stejně nadějně, jako získat nominaci na Oscara pro amatérský záznam rodinné dovolené na Kanárech. Přesto se Kühnův dětský sbor o to dva roky pokoušel. Ředitelé Carnegie se vytrvale takovému nápadu bránili tvrzením, že nejsou mateřská škola. Po mnoha osudových potížích s americkými partnery byla přece jen získána licence na vystoupení, splatnost obnosu s ní spojená 10.září. Ano, desátého září, jeden den před osudovou událostí, která změnila svět, ale i plány Dětského sboru. Spojení s Amerikou bylo přerušeno, nejistota, zda peníze do Ameriky vůbec došly a zda Carnegie Hall zůstane v provozu. A jak bude vypadat svět, do kterého se rodiče báli své děti pustit. Stručný závěr: Potíže překonány, na Silvestra odpoledne stálo dvačtyřicet dětí pod vedením svého šéfa Jiřího Chvály na podiu vytoužené Carnegie Hall a zpívalo výběr českých a světových vánočních skladeb, za což sklídilo "standing ovations". Z vlastní iniciativy si dětské těleso přidalo v čase naší půlnoci českou hymnu před budovou Metropolitan opery. Nechyběla kulisa nadšeného obecenstva a salutujícího městského strážníka. O silvestrovské noci je vše dovoleno.

L. M.

JINÝ ÚHEL PODHLEDU NA 02 02 02

Pochopitelně jsem se i já pečlivě díval, co televize vysílaly v souvislosti se Svatbou století, jak ji nazývala velká většina mně dosažitelných medií. Moji voditelé dokonce upravili k této příležitosti obývací, tj. přemístili kanape (tady tomu říkají bankstel) čelem k televizi a před sebe si dali takové nízké stoličky na nohy. Já jsem se mohl usadit mezi voditele, ale pak jsem se raději umístil na ty podnožníky, protože jsem zvyklý pozorovat dění z podhledu. Ať si dají nohy jinam.

Nebojte se, nebudu popisovat ty vdavky, to se snad ani pro psa nehodí, ještě by si to někdo mohl vykládat, to se dnes moc nosí, brát za slovo, i za dobře míněné. Tedy podívaná to byla, všechna čest, navzdory všemu očekávání, v zemi je totiž dost kritiků - až odpůrců - monarchie, a nákladné přípravy byla laciná voda na jejich mlejn. Ale já si stejně myslím že to jsou spíše ty klobouky, co lidem na té monarchii vadí. I mně je jasné, že vdavky mohou být lacinější, ale taky je pravda, že každá zábava něco stojí, a že když už, tak už. Ať je na co vzpomínat

Musím se vám ale přiznat, že zpočátku jsem se moc zlobil. Vysvětlím proč, ale k tomu musím široce odbočit. V naší rodině (tedy oba moji voditelé a já) je zakořeněným zvykem, že když voditelé mají své espresso, což je dost často, dostanu já od každého takovou tu psí pochoutku, bombónek s dírou, tady tomu říkají "brok", abych si taky něco užil. Když přijde návštěva, dostane ke kafi taky ten brok, určenej pro mne (jednou mi ho jeden host snědl sám, lakomec). A už když se kafe nese, tak mne voditelé hlasitě upozorňují voláním "cofee, kofý", jako bych to už nevěděl sám co bude. A jak tak koukám na ty vdavky, tak najednou slyším odněkud "cofee, kofý", ale nikde nic. Asi jsem se přeslechl. Ale za chvíli zase "kofý". A zase nic, což mne už namíchlo, a když se to opakovalo ještě několikrát, tak jsem si dával pozor, odkud to jde. Až jsem vyzoroval, že při každém vyslovení toho "kofý" se objeví na obrazovce takovej starší, elegantně opálenej host, docela pohlednej, a reportér ho vždy oznamuje jako "kofi anan". A já vždy zaslíntal, ale zbytečně. Opakovalo se to ještě mnohokrát, asi to byl nějaký prominent. Tak jsem jim to odpustil.

Hlavně jsem se díval na ty svatební hosty, co se sem sjeli ze všech stran, respektive na to, co na sebe navlékli, a to nejen dámy. I prominentní muži se snažili svým oblečením držet krok se slávou okamžiku, jenže si to upravovali podle svého, pouze ostřílený princ Bernard, otec ženichův, měl klasický (správně volený) žaket i s plastronem. Ostatní si to zjednodušili, včetně pana ministerského předsedy Koka, obyčejnou šlajfkou. Zato jeho paní si vetkala do vlasů černě namalované jmelí, pohybující se v rytmu osikového listí. Ostatní muži, p okud neměli právo navléct ověšenou, mnohdy až operetní uniformu, měli vesměs střízlivá tuxeda, zpestřená motýlky různých barev a vestičkou. Z omylu, že šavle se nosí na boku (levém) mne vyvedl sám princ Alexandr, který si ji sice na levý bok připínal, ale držel ji, a i používal, jako vycházkovou hůl či čakan či valašku, o kterou se i opíral. Asi se to smí, když on tak činil, on to jistě ví.

Přesto, že já takovéhle šou nemám moc rád, odvádí mi to pozornost a ukazuje se na nich moc toho, co pak není pravda, tyhle vdavky byly nějak upřímné, i v tom tolik očekávaném polibku na balkóně, který se pro velký úspěch několikrát opakoval. Ale na všem se dá vydělat, i na tomto tak osobním okamžiku. Ihned jedny noviny nabízely tuto fotografii ve velikosti plakátu za deset Euro i s futrálem, aby se nepomačkal. Kampak si ho budou lidé asi lepit. **V.ŠADRAK II.**

KOČKA ANO, PES ZATÍM NE

Arizonský milionář věnoval texaské A&M University téměř čtyři miliony dolarů na vyvinutí metody, která by uskutečnila klonování jeho psa Missy, křížence huskyho a kolie. To se zatím nepodařilo, ale v přípravném procesu vyklonovali kotě, které však zbarvením nebylo identické ani se svou genetickou matkou, ani s matkou-nositelkou. S oznámením tohoto úspěchu čekali vědci přes dva měsíce, dokud neměli bezpečně pomocí DNA potvrzenou genetickou identitu novorozence, jemuž dali jméno CC - (Cat Clone). Podrobná zpráva o průběhu klonování byla pak uveřejněna v prestižním časopise Nature, který sám je zárukou věrohodnosti. Ve výzkumu se pokračuje. **L.M.**

NEJEN DĚTSKÝ KOUTEK

VÁCLAV ŠADRAK II.

Snad bych už jednou, jako pravidelný dopisovatel lidského občasníku NizoListy, měl svým čtenářům vysvětlit to své dlouhé jméno s číslicí na konci. Tedy začněme odzadu, ta číslice **II.**, tedy *Druhý*, dává tušit, že byl asi jednou *Šadrak První*, tedy můj předchůdce. Ano byl, tenkrát ovšem si neříkal *První*, protože nevěděl že jednou bude ještě *Druhý*. To je až dosud zcela jasné. Šadrak (první), můj předchůdce se narodil ve Východní Africe a přiletěl za svými voditeli krátce poté, když se usadili před třiceti lety v Holandsku, konkrétně ve městě Utrechtu. Přiletěl se svým větším a starším přítelem Míšou, kterého ctil jako Velkého Bratra a svého ochránce. (To bylo dávno před slabomyslným televizním seriálem stejného jména.) Ale o Míšovi psal můj voditel už dříve a dost, neb byl jeho velkou láskou. A myslím, že právem a po zásluze. Tak už víte proč Šadrak, a proč Druhý. Ale proč Václav?

Já jem totiž z rodu drobné jezevčí šlechty, mám na to honosné papíry, které si někteří voditelé dávají zarámovat a věší na zdi, jako by to byla jejich zásluha, a pak říkají, že jsem se narodil jako šlechtic. Někdy tak začínají i životopisy lidské: "*Narodil se jako syn kováře z Kotěhůlek ...*" Já vás ale mohu ujistit, že jsem se narodil jako každé Voříšek kdekoli na světě, a že ty papíry si ani já, ani můj voditel, nikterak nepovažujeme, a kdo ví, kde jsou. Zkrátka přišel jsem na svět v rodině, která si říká pěstitelé, a musí všechny vrhy (tak se odborně říká jedné generaci) pečlivě registrovat, a aby Federace pěstitelů měla přehled kolikátý vrh jsme my (bylo nás sedm), musí v těch papírech jména nás všech začínat stejným písmenem, a toto písmeno se mění podle abecedy, aby měli kontrolu, kolikátý vrh my jsme. Na náš vrh připadlo písmeno V. Jenže mně bylo předurčeno jméno Šadrak, jméno které nezačíná písmenem V, jak jste si jistě povšimli. Tak co teď? Naštěstí měli v rodině pěstitelů příručku (Holandánie mají na všechno příručky), jak pojmenovat nově narozené děti (tedy lidské), a tam první jméno od V (podle abecedy) je jméno *Václav*. Holandánie, včetně televizních hlasatelů, to sice vyslovují *Faklaf*, ale to nám nevadilo, stejně mne tak nikdo nebude volat, a když, tak se nedočká. Dere-li se vám na mysl, že by se nedočkal ani na správné zavolání, tak vás ujišťuji, že přijdu na každé zavolání, kdykoliv se mi zachce. Tak teď už to víte, proč se tak někdy podepisuji.

Já mám ale ve své psí hlavě jiné problémy, o nichž často přemýšlím a někdy dlouze o nich hovořím se svým voditelem. Na ulicích města mne voditel nenechá bez vodítka (vynahradí mi to jindy a jinde) a tak potkávám lidi a kolegy psy z úzkého pohledu. Zdá se mi, že mít psa se stalo v poslední době jakousi modou, především mít psa velkého a nezřídka hrůzu nahánějícího, i když to třeba činí nevědomky (ten pes). Každý pak si připadá jako *majitel psa* a tím i jako *přítel psa*, a za takového chce býti i okolím považován. Je tomu ale skutečně tak? Musím předeslat, že svého voditele z módních důvodů nepodezírám, vím že již v batolném věku se krví sbratřil s vlčákem jménem Orlík a dlouho nosil na tváři viditelnou jizvu, a často svou neskrývanou lásku k nám (a nejen k nám) obhajoval příměsí psí krve ve své. Ale to sem celkem ani nepatří. Co mne znepokojuje je poměr lidí k nám psům. Stále častěji se nejen v mediích, ale i v hovorech množí stížnosti na nás psy, především pro množství zanechávek, mezi nimiž se mnohdy chodci musí obratně proplétat, aby si je na svých podrážkách nenosili domů. A za tmy jim je obratnost málo platná. V některých oblastech, zejména na některých "psích" promenádách, jsou to stížnosti oprávněné, to musíme i my uznat. Není nikterak polehčující okolností, že na daleko více místech, i tam kam my nesmíme, je lidských zanechávek mnohem více a všeho druhu, od obalů potravin až po vraky jízdnic kol. Můj voditel má štěstí, že bez jeho přičinění nemá se mnou problémy tohoto druhu, neb mám zřejmě po předcích zděděný (nikoli výchovou získaný) zvyk skrývat se při podobných příležitostech pod nejbližším roštím, nebo na místech, kam lidská noha nešlápne (ani za tmy).

Vím, že toto téma se nehodí jako předmět k diskusi třeba u jídla, nebo v společnosti, která se pokládá za vybranou, natož pak při prvním setkání s budoucí milenkou, ale problém tu je a může

mít dalekosáhlejší následky, než se na prvý pohled zdá. První otázkou je, kdo je vinen, pes nebo jeho pán? Domnívám se, že vinen je člověk, který psa tzv. venčí a jehož nikdy nenapadlo mu ukázat, kam se s tím má uklidit (lidem z cesty, pokud je kam, a ono je téměř vždy kam). Většina nás to brzy pochopí, problém je vyřešen a kolemjdoucí toto chování připišou naší rase k dobru. Situace se ovem může zvrtnout z několika důvodů, nejčastěji proto, že náš voditel neměl dostatek trpělivosti nás poučit a naučit, nebo na nás neměl čas (tak proč si nás bral?), nebo nebyly vhodné podmínky (žádné roští, nebo kout, nebo ústraní). Pak ovšem hanba padá neprávem na naší psí rasu a lidé začnou brblat, nejdřív potichu, pak nahlas, pak si stěžovat v novinách a konečně na úradech. Stěžovat na nás, na naši rasu psí, což vede k tomu, že nás pak nemají rádi. Je to tak docela právem? Jestliže jezdec na svém koni způsobí dopravní kalamitu, je vinen (a případně potrestán) kůň nebo jezdec? Zde je odpověď jednoznačná.

Já to těm koňům nezávidím, že je nikdo za ty jejich zanechávky nepronásleduje a nepeskujе, i když jsou produktivnější. Užili si také své, odvedli tolik obětavé a mnohdy nedocenené práce pro lidi, a ti je pak s příchodem motorů nechali málem vymřít. Říkám málem, neb až na malé kouty zeměkoule, kde je kůň dosud po zásluze ceněn, jsou v Evropě koně pěstováni už jen pro zábavu v cirkusech a k velmi nezdravému (pro koně) sportu, který často končí pro ně milosrdnou kulí.

Vyburcován jejich osudem bych nechtěl, aby nás psy stihl podobný osud, abychom neskončili pouze v uboze vybavených psincích, bez možnosti výběhu, ve farmaceutickém nebo kosmetickém průmyslu. Rádi pomůžeme lidem tam kde můžeme, činíme tak od nepaměti, pomáháme trpícím tělesnými nedostatky a necháváme se nasazovat do úkolů, které jsou pro lidi příliš nebezpečné. Mnohdy se nevrátíme a nikdo neví, kde a jak jsme skončili.

To už se ale vás, děti netýká, to je záležitost dospělých lidí. Jestliže se tak zvaní "milovníci psů" nepostarají svým způsobem a z vlastní iniciativy o zmizení našich zanechávek z veřejných míst, ulic, cest, parků a podobných míst, budou se stížnosti *na nás* množit, bude stále více míst pro nás zakázaných, budeme vykazováni z ulic a pak i z měst, až jednou zmizíme vůbec.

Bude to chtít trochu více odpovědnosti a tím i práce, ale nezlujte se proto na nás, nepronásledujte nás a nechte nás i ostatní ohrožená zvířata žít a přežít.

Vynahradíme vám to.

POZVÁNKA DO LÁZNÍ JESENÍK

Světově známé lázně Jeseník (dřívější Gräfenberg) jsou situovány 2 km od města Jeseníku. Tyto především klimatické lázně leží ve výšce 620 m n.m. na hornatém úbočí Rychlebských hor v nejsevernějším výběžku Slezska a Moravy. Pouze a jedině z lázní Jeseník může návštěvník jedním pohledem obsáhnout celý úchvatný hlavní hřeben Hrubého Jeseníku, který se vypíná až nad hranici lesů s nejvyšší horou Moravy Pradědem (1492 m n.m.), a ploché hřbety Zlatohorské vrchoviny.

Lázně byly založeny sedlákem Vincencem Priessnitzem (1799-1851), který jako první objevil léčivé účinky studené pramenité vody. Priessnitz byl podnikavý, a tak ve svém rodném domě vybudoval v roce 1822 první vodoléčebný ústav na světě. Kromě vodoléčby využíval životosprávy a klimatickou léčbu. Specifické lokální klima totiž umožňuje léčení v každém ročním období a je jednou z hlavních předností lázní Jeseník, které patří mezi známá a vyhledávaná místa ve střední Evropě.

Lázně se pyšní třiceti prameny s upravenými studánkami, k nimž jsou vybudovány pro lázeňské hosty vycházkové chodníky. V Priessnitzových léčebných lázních se dnes léčí: choroby dýchacího ústrojí, choroby srdečně cévní, choroby štítné žlázy, choroby duševní, choroby ženské a choroby kožní. Standard léčebných procedur odborníci vhodně kombinují s výjimečnými klimatickými a geografickými podmínkami jeseníckých lázní, takže součástí léčby je aktivní pohyb na zdravém vzduchu. Podle kondice nabízí lázně odlišné pěší a cyklistické trasy. Priessnitzovy léčebné lázně mají několik ubytovacích zařízení včetně léčebny pro děti a mládež. Náročnější standard ubytování v jednolůžkových a dvoulůžkových pokojích poskytuje lázeňský léčebný dům Priessnitz, J. Ripper a P. Bezruč.

Mimo to se lázně vyznačují bohatým kulturním životem. Za pozornost stojí každoročně pořádaná mezinárodní soutěž Franze Schuberta, koncerty v rámci festivalu Karla Dittersdorfa a v letních měsících proměnné koncerty v lázeňském parku.

Všichni lázeňští návštěvníci, ať už absolvovali lázeňskou kúru nebo ne, odjíždějí velmi spokojeni s tamními službami i přístupem lékařů a zdravotnického personálu. Mohu Vás ubezpečit, že kdo jednou pozná krásy Jesenícka, rád se tam vrací.

M. B. BĚLÍKOVA

DIVOKÉ VČELY V ROTTERDAMU KATEŘINA NEVEU, HANA SCHENKOVÁ

Na letošním 31. ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Rotterdamu, který se konal od 23. ledna do 3. února, byla opět silně zastoupena česká kinematografie. Největšího úspěchu dosáhla prvotina režiséra Bohdana Slámy *Divoké včely*, která získala jednu ze tří hlavních cen VPRO Tiger Awards. Film si zároveň v Rotterdamu odbyl i světovou premiéru. Návštěvníkům festivalu se letos mezi více než 400 snímky kromě *Divokých včel* představily dva další české celovečerní filmy (*Paralelní světy* Petra Václava a *Vyhnání z ráje* Věry Chytilové), autobiografická výpověď Jana Němce *Noční hovory s matkou* a dokument Jany Ševčíkové *Starověrci*.

Tradiční večer českého filmu, který každoročně pořádá České centrum ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky v Haagu, byl letos přesunut na odpoledne 26. ledna, kdy se více než 100 pozvaných hostů zúčastnilo v rotterdamském kině Pathé promítání filmu *Divoké včely*. Poté se uskutečnilo v galerii Tent neformální setkání s tvůrci filmu – režisérem Bohdanem Slámou a kameramanem Divišem Markem, filmovými producenty a dalšími významnými festivalovými hosty. Na setkání přišli i ředitel festivalu Simon Field a programová ředitelka pro střední a východní Evropu Ludmila Cviková, kteří upřímně poblahopřáli české kinematografii k úspěchu, jakým bezesporu uvedení 5 českých filmů na festivalu bylo. A to vše se stalo ještě před vyhlášením hlavních cen. Český film v konkurenci obstál a ve „filmové EU“ už Česká republika rozhodně je.

Spolu se Slámou si Tygra z Rotterdamu odváží rumunský snímek *Bůh nás líbá na ústa* (režie Siniš Dragin) a nizozemský film *Tussenland* režisérky Eugenie Jansen. Je to vůbec poprvé od zavedení soutěže v roce 1995, kdy holandský snímek obdržel nejvyšší cenu. Vedle finanční odměny budou vítězné filmy uvedeny v místní distribuci a televizi. Pro úplnost dodáváme, že v roce 1998 získal tuto cenu film Petra Zelenky *Knoflíkáři*.

Režisér a scénárista *Divokých včel*, Bohdan Sláma (původem z Opavy) na rotterdamském festivalu tázajícím se obdivovatelkám potvrdil, že i v Česku se dostalo jeho filmu rozporuplného přijetí. Češi se mnohdy zdráhají uvěřit, že „předpotopní“ život, kdy se na vesnici čepuje voda z pumpy, topí uhlím a volný čas zabíjí alkoholem a kdy nezaměstnanost nutí lidi kupovat v mini-obchodech na dluh, opravdu existuje. Sláma byl však nejvíce překvapen reakcí některých krajanů. Ti říkali, že by se báli přivést na film své známé, aby si nemysleli, že je to úplný obraz Česka. (Ale ať se jedou podívat na venkov na severu země.) Ještě častěji však podle Slámy mylně považují *Divoké včely* za dokument. Diváci by neměli zapomínat, že jde o film hraný, tudíž s uměleckými ambicemi a že jeho tvůrci mají právo podat obraz skutečnosti tak, jak ji oni sami vnímají.

„*Divoké včely* jsou zprávou o sociální situaci v konkrétním regionu a zároveň rejem symbolických figur; jsou svědectvím o chaosu a současně jeho artistní organizací.“ Prohlásil filmový kritik Jaromír Blažejovský o filmu Bohdana Slámy. Sláma natočil film převážně s brněnskými herci souboru HaDivadla, v hlavní roli Božky pak zazářila Tatiana Vilhelmová, která si za svůj bravurní výkon také vysloužila cenu českých filmových kritiků. Svoji recenzi Blažejovský končí následovně: „*Divoké včely* kladou publiku ... pichlavější odpor než jiné současné české filmy, ale komedie provokuje k opakovanému zhlédnutí a její tváře z paměti nevyblednou.“

Rotterdamská porota ocenila na Slámově hořké komedii především „*režii a jemný humor, se kterým přistupoval ke svým postavám*“. Sympatické na filmu je i to, že děj se z města (kde se odehrává drtivá většina nových českých filmů) přesunul tentokrát na venkov. Mnozí diváci byli nadšeni Slámovou zdařilou revokací filmařského stylu 60. let, někteří rozpoznali vliv Miloše Formana (což však režisér nerad slyší). Film rozhodně stojí za zhlédnutí a devadesát minut strávených v kině není zbytečnou investicí.

Více informací (včetně obrazové přílohy) najdete na internetu: www.divokevcely.cz

DOPIS ŠADRAKOVI

Milý Šadraku,

už od začátku, co píšeš do časopisu, jsem Ti chtěla psát, ale když je čas, tak není múza, a když je múza, není čas, jak říká moje paní. Ale v posledním čísle mne zaujal Tvůj koutek pro děti, a tak jsem se rozhodla, že Ti něco napíšu.

Dovol mi však, abych se Ti představila. Jsem kočička. Mám bílé, mourovaté a zrzavé flíčky. Když mne pán s paní našli, měla jsem, jak tomu po holandsky říkají, siepogen, to je v českém překladu něco jako mokvavý voko. Ale měla jsem i zánět na plicích, tak jsem sípala, a mé jméno je kombinací těchto dvou slov. Jmenuji se Siepje. Tady v Holandsku asi těch dětí, které by rozuměly Tvému povídání, moc nebude. Proto jsem se rozhodla Ti napsat. U nás v baráku převládá česká krev. Mne našli v Čechách, moje paní se už dávno narodila v Praze. Má s pánem čtyři kluky, ti všichni mluví česky a dva starší mají též české paní. Ten nejstarší má už dvě děti. Sedmiletého Kubu, ten mluví krásně česky a o něm Ti napíšu více. A pak mají dvouletou Ninu. Ta tedy mluví česky i holandsky, ale nikdo tomu nerozumí. Já, jó, já jí rozumím. Ona třeba řekne: "Nina, taky boty, že jo". A přitom ukazuje na svoje boty a i na boty jiných. Nebo říká: "Nina nechce papů, Nina bombónek". A celé to dospělé obecenstvo dělá, jako že jí nerozumí a cpou do ní jídlo a tvrdí, že bombónek spinká. Když to tak slyším, tak mňouknu a chci ven, protože si říkám, co jí to povídají za koniny. Ale dospěláci jsou někdy až moc dospělí. Pak jsme tu měli jeden čas psa. Toho koupili v Holandsku. To Ti byl krásnej pes a hodnej. No a když toho psa přivezli domů, tak podle jeho papírů zjistili, že pes je z Teplic. Teď už u nás není, když se jejich třetí kluk odstěhoval, tak si ho vzal s sebou. Paní z toho byla moc smutná. Ale kluk s ním občas přijde, takže i já se pak s nimi jdu projít. No, jak vidíš, je tu taková malá česká kolonie a pán je z toho kolikrát, i když mluví docela dobře česky, příšerně otrávený. Nedávno tady pán s paní hlídali ty děti, protože se stěhovali z Německa do Holandska a jejich rodiče museli balit a nemohli by se bývali těm dětem tolik věnovat. Děti tu byly skoro pět dní, to Ti bylo vzrůšo. Kuba byl nemocný, takže s ním nebyla moc legrace a malá Nina... ono se těm holkám taky někdy říká, že jsou kočky, ale já jsem si někdy myslela, že je to malá dračice. A nebyla jsem daleko od pravdy. Kuba ji pojmenoval jinak. Poslechni si to, je to zábavné. Seděl v posteli a četl si knížku o dinosaurech. To ho ohromně zajímá a ví, kdo z nich byl karnivor, kdo je býložravec a co je to omnivor. Zná všechny dinosaury z hlavy. No a jak si tak čte, tak najednou začala jeho sestřička kňučet, křičet, něco brát, tahat, sahat na něco, co se nesmí, paní ji trochu korigovala a Kuba zvedne hlavu od knížky a povídá: "Tyranosaurus rex byl ten největší masožravec a byl to král tyranů...", a jak tak sedí, čte a kouká na Ninu, tak se jeho hlas zvyšuje a najednou vykřikne: "...a Nina je zlobivější než on". Paní se tomu hrozně smála, já taky a ta holčička se přestala zlobit a rozřehtala se taky. I když podle mého ani nevěděla, o co se jedná. Je s nimi docela psina. Ale, abych se vrátila k tomu Tvému koutku. My jsme se vrátili pozdě z Čech, takže jsem nemohla reagovat do pátého ledna. A když jsem viděla, jak se díváš tomu sušáku s ponožkami, tak Ti musím něco povědět. My tady máme taky takový sušák a moje paní kolikrát povídala, že když byly děti malé, tak měly každý den čisté prádlo. I ponožky. Ty ponožky byly většinou bílé, ale to by koncem dne nikdo nepoznal, protože kluci chodili občas i do zahrady bez bot. To viděli občas u pána, nehledě na to, že si holandští muži často utírají prsty do ponožek, když není ubrousek v dohledu. Myslím tím prsty u rukou. No a tak si to spočítej. To tu dřív mívali ještě jednoho kluka, kterému se taky pralo. A teď počítej se mnou. Pět kluků, pána počítat nebudu, ten je často na lodi, takže ten by ani ten průměr neovlivnil, jeho ponožky jsou zanedbatelné. Pět kluků každý den dvě ponožky. To je za den deset kusů. A za týden sedumdesáát, a za měsíc, když vezmeme třicetidenní měsíc, tak to dělá tři sta kusů. Ještě, že se tady nepere jednou za měsíc, víš jak by takový sušák vypadal?! A největším podivením je to, že se ne vždycky daly spárovat. Vždycky, a to i teď jedna chybí. Najde se později třeba pod postelí a podobně, ale nikdy se nedají dát dohromady najednou. No a teď k těm kozám, Kuba jich napočítal deset. Ale já si myslím, že je jich víc, jenže jsou asi za sebou. V té Tvé hádance bude určitě nějaká fintička. Ale to se dozvím v dalším čísle.

Jak tak koukám, tak jsem toho napoprve napsala dost. Jestli budeš chtít, tak Ti mohu o těch našich česko-holandských bytůstkách občas něco napsat. Měj se hezky, mnoho pozdravů Tobě i Tvým voditelům, posílá

SIEPJE VAN ALKMAAR

**POZNAMENEJTE,
OPIŠTE,
OKOPÍRUTJTE,
VYSTŘIHNĚTE,
ZAPAMATUJTE (můžete-li)**

Již jsme se zmínili, že v Česku dojde k přečíslování všech pevných telefonů, což se tedy netýká mobilů. Dojde k tomu najednou v celé zemi v noci z 21. na 22. září tohoto roku (tedy 2002).

Všechna čísla budou mít devět znaků (číslíc) a odpadne dosavadní předvolba, která bude již zabudována v číslech. Žádné tedy nebude začínat nulou.

Doporučuji poslechnout nadpis tohoto upozornění, i když je ještě půl roku čas, neb podle mé zkušenosti se naši známí i přátelé v Česku domnívají, že změnu nám automaticky zařídí zde jacísi skřítkové a že není tedy nutno nás o změně informovat. A když se pak po dlouhé námaze nějakou oklikou přece jen dovoláme, tak nám udiveně vytknou "Jó ty nevíš, že máme nové číslo, ale to už dlouho", a v závorkách zazní něco jako "blbče!"

Tak tedy zde jsou předvolební (tedy počáteční) číslice jednotlivých krajů:

PRAHA 2	ÚSTECKÝ 41 a 47	JIHOMORAVSKÝ 51,59
STŘEDOČESKÝ 31,32	PARDOBICKÝ 46	MORAV.-SLEZSKÝ 55,59
KARLOVARSKÝ 5	LIBERECKÝ 48	VYSOČINA 56
PLZEŇSKÝ 37	KRÁLOVÉ-	ZLÍNSKÝ 57
JIHOČESKÝ 38 a 39	HRADECKÝ 49	OLOMOUCKÝ 58

Před prvním lednem ovšem stáli i mnozí naši známí ve frontách na odhlášení svých pevných telefonů, ale to už si budete muset zjistit sami a doufat, že vám alespoň čísla svých mobilů včas oznámí, dříve, než se budou z úsporných důvodů někteří vracet opět k telefonům pevným.

Takže se máme opět na co těšit.

L. M.

OPERA. OPERA? OPERA!?

ANEB VISEGRÁDSKÁ OSTUDA V HAAGU

KATEŘINA NEVEU, PETRA PRINS

Během loňského roku se v Holandsku vynořil zajímavý nápad: jistá umělecká agentura pod vedením polského "impresaria" se rozhodla pro dlouhodobý a chvályhodný projekt: systematické seznamování holandského publika s hudebním divadlem zemí Visegrádské skupiny. Na projektu se měla kromě zmíněné agentury podílet i velvyslanectví dotyčných zemí, což se také v případě Maďarska a Polska skutečně stalo (podílela se zřejmě nemalou finanční částkou). Česká republika zareagovala zdrženlivě, což ji zkraje nebylo přičteno k dobru, ale zdá se, že opatrnost byla na místě. Agentura Supierz se v prvním plánu zaměřila na operu: Maďarsko se předvedlo Straussovou *Ariadnou na Naxu* a Polsko Verdiho *Trubadúrem*. Pro první plánovaná představení bylo pronajato největší a nejprestižnější divadlo v Haagu (Lucent Danstheater, mj. známé působením Jiřího Kyliána), premiéry se s velkou pompou konaly pouze pro zvané...

Obě inscenace byly nicméně ukázkou toho, jak lze diváky od opery spolehlivě odradit. Milovníci "kouzla nechtěného" si však přišli na své. Zvláště v polské inscenaci *Trubadúra* Státní opery z Bydgoszce se sešly pohromadě všechny charakteristické nedostatky operních inscenací; celek působil jako povedená parodie a plně podporoval v současnosti mnohdy nadhazovanou tezi, že opera je mrtvý, dnes už nepoužitelný útvar. Na inscenaci se silně podepsalo amatérské vedení režie, nedomyšlená scénografie a karikující kostýmy. Divák se zdráhal uvěřit vlastním očím, když mezi každým obrazem spadla na dobrých několik minut opona, za níž bylo možno tušit představbu náročné scény. Není zřejmé proč scénograf Frank Raver zaplnil scénu těžkopádnými hranoly (které sice byly víceúčelově využívány, nicméně zřetelně zpomalovaly celé tempo inscenace) – mohl je přeci nahradit skladnějšími a metaforičtějšími závěsy, lehčími konstrukcemi atd. Nemotorná scéna byla řešena pomocí ilustrativních náznaků prostředí děje, kterým se dokonale podařilo zadusit celý prostor. Historizující kostýmy Cornelie Doornekamp dokonale podtrhly každou tělesnou nedokonalost zpěváků, vystihující předváděné charakterity pouze povrchně, mnohdy vůbec - např. Leonořina přítelkyně Inez je oděna do hnědých sametových šatů, živůtek se vzadu protahuje do "frakového" konce a naznačuje, že by spíše mohlo jít o podřízenou komornou; hrabě Luna je pak uvězněn v černém lesknoucím se kostýmu, který nepodtrhuje jeho obrovskou krutost a podlost, nýbrž zaráží jeho malou figuru ještě víc do země.

Režisérova invenčnost se neprojevila nijak ani v hereckém vedení pěvců, které se omezovalo pouze na několik statických konvenčních aranžmá hraničících s klišé. Tak simplicistní uchopení si tragický příběh milenců Leonory a Manrika opravdu nezasloužil. Vyloženě směšně působily scény mechanicky pochodujících vojáků a vojáků strážících na hradbách v posledních dvou dějstvích, podobně tomu bylo i při toporném souboji na meče mezi Manrikem a hrabětem Lunou; meče se ve zpomaleném tempu o sebe doslova opíraly. Tato závěrečná scéna druhého dějství si vskutku zasloužila hlasitý divácký smích, což zcela jistě nebylo tvůrčím záměrem. Mužští protagonisté si vůbec po celou dobu představení uchovávali stále stejný nicneřikající výraz, jejich prkenný a necitlivý projev nepřijemně kontrastoval s Verdiho dramatickou hudbou. Špatnou úroveň představení navíc podtrhlo i podprůměrné pěvecké nastudování. Trubadúr, čili Manriko, v podání Miguele Sancheze, nedosahoval v dramatických pasážích potřebných výšek, jeho "mečivý" (zpěvák promíne) tenor nestačil, mezzosoprán Agnieszky Zwierko, v roli cikánky Azuceny, zase při její sólové árii nebyl téměř slyšet. Naopak s vervou se do své role pustila Barbara Kubiak (Leonora). Některým pasážím temperament Kubiakové nevyhovoval, nicméně její hlasový projev převyšoval všechny ostatní.

Zklamanému divákovi není jasné, jak mohla být pozvána k hostování tak podprůměrná inscenace, až hrozivě se podobající operním inscenačním postupům socialistického-realismu osmdesátých let, jak je český divák zná z tehdejších domácích scén. Kvalitu inscenace nelze omlouvat ani omezenými finančními prostředky, protože lidská imaginace a tvůrčí vynalézavost jsou přece zdarma. Kromě údivu se ho však jímá také rozhořčení, neboť produkce zaštitěná ambasádou, může a zřejmě i bude nizozemským publikem považována za reprezentativní vzorek polského umění.

Jako další z Visegrádské skupiny přivede agentura Supierzs na nizozemská jeviště zástupce české kultury. Na říjen tohoto roku je totiž naplánováno vystoupení brněnské Janáčkovy opery. Doufejme, že bude dodrženo úsloví *to nejlepší na konec*, a že se českým umělcům podaří napravit poškozenou reputaci středoevropských tvůrců. Jinak si zdejší publikum, díky pochybné dramaturgii a vůbec koncepci celého projektu "Visegrádské kultury", vytvoří hrůzostrašný obrázek, který se pak bude těžko korigovat.

Em

HOST DO DOMU - BŮH DO DOMU!
 Jinde se dočtete, že Holanďané takové rčení nemají. A co třeba: Een vrolijke gast is niemand tot last.
 Říká to totéž, ale není to totéž.

V POST-TALIBANSKÉM AFGANISTANU
 budeme i nadále trestat cizoložství smrtí ukamenováním. Budeme ale užívat menších kamenů.
 Ahamat Ullha Zarif, kabulský soudce

ČÍM HŮŘE SE ŘEČNÍK VYJADŘUJE,
 tím déle jeho projev trvá.

KDYŽ VŠICHNI ŘÍKAJÍ,
 že je všechno v hajzlu, znamená to, že nic není ztraceno. Protože člověk ví, kde to hledat.
 Jiří Suchý

JESTLIŽE ŘEČNÍK I KRÁTKÝ PROJEV
 čte z papíru, dokazuje, že myslet je pro něho luxusem, který si nemůže dovolit.

JAK SE DO LESA VOLÁ,
 tak se z lesa ozývá.
 Ale pozor, mohli byste taky dostat přes hubu.

V JÍDLE NEJSEM VYBÍRAVÝ,
 Jím vše, co mi chutná

KOMU ČEST-TOMU ČEST!
 Tak komu vlastně?

LUŠTÍRNA
 Křížovku hledáte dnes marně.
 Kdo vyluštil minulou, ví proč.

NEMÁM ČAS ...
 Člověk má tolik času, kolik si ho udělá. A udělá si ho tolik, kolik chce. Když chce.

JABLKO SICE NEPADÁ DALEKO
 od stromu, ale často se zakutálí.

JE TOLIK MOŽNOSTÍ ZÍTRA
 nečekaně zemřít, že je těžko si vybrat.

LPĚT NA PRAVDĚ
 může znamenat ztrátu přátel.

KDYSI JSEM V TĚCHTO LISTECH NAPSAL,
 že čím hůře se ohýbám, tím více mi toho padá na zem. Dnes, po několika letech, to mohu potvrdit, neb tento problém roste se čtvercem času.

ZÁSADNĚ ODMÍTÁM OCHUTNÁVAT JÍDLA,
 která jsem celý život odmítal. Mohla by mi zachutnat a litoval bych, oč jsem byl v žití připraven.
 Doporučuji všem zhyčkančům dělat totéž.

ZADNÍ STRANA

O REKLAMĚ

V zásadě nemám nic proti reklamě, spíše naopak, mám ji docela rád, ale mám k ní určité výhrady, někdy jsou mi její prostředky nepochopitelné. Naopak, někdy reklamu upřímně obdivuji, aniž bych se nechal zlákat ke koupi předmětu reklamou propagovaného. Ale k tomu se ještě vrátím. Již v útlém dětství mne poutaly básnické výplody v pražských tramvajích a některé mi navždy utkvěly v paměti, jako ku příkladu "Ať jsi černý jako bota, umyje tě mýdlo Otta", nebo "Na špinu jen jeden lík: Otta mýdlo Rakovník", nebo ještě složitější "Pamatujte, že má Jína za patrona Antonína". Již tenkrát jsem neměl pochopení pro reklamy, které mi něco prikazovaly, buď abych snědl alespoň jedno jablko denně, nebo abych nosil podprsenku od firmy Federer a Piesen, či později La Perla.

Nechci tvrdit, že všechna současná reklamní hesla jsou vtipnější než výše citovaná, ale přece jen reklama zaznamenala mohutné změny v kvalitě, o technice nemluvě. Stala se též samostatným oborem, který dává obživu nejen mnoha specializovaným jednotlivcům, ale i společnostem a agenturám, a vzbudila též zájem mnoha výtvarných umělců, kteří se na vzestupu kvality podílí nejvíce. Zahrneme-li do reklamy i plakáty, což se mi zdá správné, pak máme obor, který si již pevně vydobyl své místo ve výtvarném umění. Mnoho uznávaných umělců zahrnuje plakáty do své tvorby, jako ku příkladu Toulouse Lautrec, Mucha, Kolář, Warhol a mnoho jiných. Ostatně, i jeden z nejvýznamnějších, František Kupka, maloval v mládí reklamní štíty pro pana J. Šišku, "hotovitele všech druhů postrojů na koně". Velká většina reklamních fotografií pracuje na nejvyšší úrovni a spolu s dokonalou reprodukční technikou vytváří umělecké poutače ve formě celostránkových inzerátů v časopisech, jichž celkovou úroveň příjemně zpestřuje. A v posledních desetkách let překotný vývoj audiovizuelní techniky poskytl reklamě pole bezmezných možností.

Až potud tedy před reklamou klobouk dolů. Ovšem i tento posledně jmenovaný rozvoj lze vidět z jiného úhlu pohledu. Mám na mysli pohromu ve formě reklamy televizní, která se nejen drze vtírá do našich domácností v okamžicích, kdy na ni vůbec nemáme náladu, ale někdy, a to dost často, nás diváky přímo uráží tím, co nám předkládá v domění, že co divák, to idiot.

Dříve než se pokusím na nějakém příkladu ospravedlnit toto nařčení, několik slov obecně o reklamě a jejím účelu. Reklama, tudíž i televizní, má v nás, kteří jsme jejími konzumenty (i když často proti své vůli) vzbudit především pozornost k určitému produktu, a vhodnou formulací i důvěru k němu, abychom se stali konzumenty nejen reklamy, ale i onoho výrobku. Jsme tudíž o něco žádáni. Dosud platí, že žádost má provázet zdvořilost, upřímnost a vhodnost okamžiku. Nikdo se nebude snažit vnucovat účastníkům pohřbu koupi velikonočních řehtaček, ale televizní nabídka umělých hnojiv, toaletního papíru, nebo pouze dámských občasných potřeb k večeři není vzácností, ba spíše pravidlem. Ani pročurané mimino mi po jídle kávu neosladí.

Každý konzument reklamy má v zájmu získání důvěry právo na pravdu (pokud se tohoto práva dobrovolně nevzdal). Domníval jsem se, že populární podvodné inzeráty rázu "před použitím" a "po použití", kde na obrázku vlevo byl naleštěný plešatec a na obrázku vpravo měl přimalovanou bohatou kštici, nebo kde dívka vlevo měla ňadra téměř vlající, aby vpravo pomocí téže techniky se mohla vypínat svůdným poprsím, tedy že tyto techniky jsou již vymizelým trikem reklamy minulosti, směšným náročným spotřebiteli dneška. Bohužel tomu tak není, pouze podvodnost se zdokonalila, dostalo se jí pohybu, barev, a umožnil se jí přístup ke konzumentovi pomocí nového masového média - televize, a nověji rozmachem počítačové techniky. Tím se konečně dostávám ke slíbenému příkladu.

Snad nejvíce reklamního vysílání je věnováno snaze nás přesvědčit, že prací prostředek značky PERTO je dokonalejší než prostředky ostatní, protože neobsahuje ani to ani ono, ale zato obsahuje právě něco jiného. Následuje reklama na prášek PERUSISAM, která tvrdí jinými slovy a jinými přísadami právě totéž. O minutu později ohlašuje firma PRADLEX nový typ svého

prostředku, který spojuje dvě funkce v jednu, čímž šetří naši kapsu, prádlo i barvu. Ještě dokonalejší je však v příští minutě FLEKOLIN, neb zdolává hladce i skvrny, aniž by současně narušil i barevný vzor tkaniny, jak to činí prostředky jiné.

Všechny tyto světoborné vlastnosti jsou současně dokazovány krátkým filmovým šotem, ovšem v barvách, které zde hrají důležitou úlohu. Dvě stejně pestrobarevné košile putují do dvou praček, v jedné je prací prostředek značky A, v druhé prostředek jiný. Z první pračky vyjde v původních svěžích barvách, kdežto z druhé, nastojte, vyjde košile výrazně pobledlá (čekali jste snad něco jiného?). Mohutná skvrna po rajsském protlaku na sněhobílé blůze beze stopy vymizí prostředkem značky C, kdežto jiným pouze vybledne. Podobné zázraky se střídají na obrazovce do nekonečna, desetkrát za den, takže alespoň jednou se strefí i do vás.

Každému jen trochu soudnému pozorovateli je jasné, jak jsou tyto a jim podobné reklamní šoty dělány. Dvě stejné pestrobarevné košile jdou do dvou praček - stříh - jedna košile vyměněna za třetí, uměle odbarvenou - záběr vynětí nyní různých košil s příslušným slovním doprovodem, to vše natočeno v jednom sezení. Podobně je tomu i s rajským protlakem a všemi ostatními. Jde tedy o vědomý reklamní podvod, stejně jako tomu bylo s vodičkou na vlasy nebo poprsí.

Znovu opakuji, že nejsem proti reklamě a rád přiznávám, že i v televizi se občas objeví reklama vkusná a oku lahodící. Nemožu se ale smířit, že těmi ostatními je divák vědomě řazen do řad slabomyslných, jimž je podle názoru reklamních producentů možno předkládat sebevětší nesmysl a žádat, aby mu bylo uvěřeno. A to ještě za divákovy vlastní peníze. Snad někdo namítne, že reklama, jakákoli, snižuje televizní poplatky a na naše obrazovky ji dostáváme zdarma. To je ovšem jen záludná polopravda. Televizní reklama je pro inzerujícího astronomicky drahá, čímž poněkud zmírňuje poplatky diváků, ale někdo ji zaplatit musí. Je to opět konzument, divák, ne sice ve výši televizních poplatků, ale v ceně inzerovaného zboží, do které je náklad za reklamu, i tu televizní, nutně započítán. Takže se divák-konzument přecejeno nechává podvádět za vlastní peníze.

Bylo by jistě zajímavé zjistit, nakolik taková vnucená reklama ovlivní spotřebitele a jsou-li ony enormní náklady na reklamu úměrné zvýšenému odbytu. Asi ano, neb jinak by firmy tak fanaticky neinzerovaly. Firmy ovšem reklamou příliš neriskují, neb náklady na ni se vrátí ve zvýšené ceně jejich produktů. Zcela naivně mne napadá, zda by nebylo stejně účelné snížit ceny produktů a šetřit na reklamě. To mne napadlo při reklamě sportovní. Sportovci i funkcionáři jsou polepeni reklamou od hlavy až k patě, někdy doslova, pokud to obleky dovolují, jako třeba lyžařům či motoristům, i plavci díky novým oblečkům dohánějí, co jim bylo odepřeno. Stadiony jsou obehnané reklamními bariérami a někdy se vetře reklamou i místní rozhlas. Přenosy jsou pravidelně přerušovány reklamními vložkami, většinou bez ohledu, co se právě na sportovišti děje. Při významných sportovních událostech se reklama prodává nikoli na minuty, ale na vteřiny, a za statisíce až miliony.

Prodlel jse desítky, či spíše stovky hodin u sportovních přenosů, ale zeptáte-li se mne, co mají hráči Ajaxu nebo Bayern MÜNCHEN na prsou, nemohu dát uspokojivou odpověď, i když vím, že tam něco mají. Nevím ani po ještě větším počtu hodin co měli na rukávech Lendl, Edberg, Agassi nebo obě Martiny, Navrátilová a Hingis. O reklamě na bariérách stadionů, která je smluvně téměř stále v obraze, vím jen, že je tam, někdy ji dokonce nuceně přečtu, ale dosud mne nikdy ani náznakem nenapadlo, abych příští den v obchodě požadoval právě tu zubní pastu, právě ten holicí křem, nebo cokoli z uměle vstřebávaných reklam. A jak je tomu u vás? Podléháte, přehlížíte, vnímáte, kupujete?

Každopádně žádná reklama není zadarmo, ani pro vás. Někde, třeba nepřímo a nevědomky za ni platíte, a dost. Osobně se domnívám, že nekvalitní výrobek potřebuje více reklamy než kvalitní.

LADISLAV MALINSKÝ

Z A D N Í S T R A N A

ODPOLEDNE NL A ČC 8.ČERVNA OPĚT VE WASSENAARU